

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav Asijských studií/ Asijská studia

Diplomová práca

Ivana Šušanská

Film ako zrkadlo kórejských dejín: analýza „nových“ naratívov a politických vplyvov v súčasnej kórejskej kinematografii

Film as a mirror of Korean history: Analysis of "new" narratives and political influences in contemporary Korean cinema

Praha 2023

Vedúci práce: Mgr. Vladislava Mazaná, Ph.D.

Pod'akovanie:

Rada by som na tomto mieste poďakovala Mgr. Vladislave Mzenj Ph.D za jej ochotu, trpezlivosť, odborné rady a podporu, ktorú mi pri písaní tejto bakalárskej práce venovala. Rovnako tak aj PhDr. Miriam Löwensteinovej, Ph.D. za jej cenné rady v rámci Diplomového a Magisterského seminára jako aj konzultácii.

Vyhlasenie:

Vyhlasujem, že diplomovú prácu som vypracovala samostatne, že som riadne citovala všetky použité pramene a literatúru, a že práca nebola využitá v rámci iného vysokoškolského štúdia či k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe, dne 21. decembra 2023

Ivana Šušanská

Klíčová slova (česky)

Historický film| Dějiny Koreje| Současná korejská kinematografie| Japonská okupace| Korejská válka| Kwangdžu| Politický vliv

Klíčová slova (anglicky):

Historical film| Korean history| Korean contemporary cinema| Japanese occupation| Korean War| Kwangju| Political influence

Abstrakt:

Diplomová práca sa zoberá interpretáciou moderných kórejských dejín v kórejskej filmovej tvorbe 21. storočia a jej ovplyvnením súčasnou domácou politickou a spoločenskou situáciou. Analýza je zamarená na vyobrazenie troch historicky traumatizujúcich období kórejských dejín – japonskú okupáciu (1910-1945), rozdelenie kórejského národa (1948 – súčasnosť) a cestu k demokratizácii krajiny (70-80.roky 20. storočia). Cieľom práce je priblížiť, akým spôsobom kórejské filmy reflektujú dané historické udalosti, ako ovplyvňujú ich výklad v 21. storočí. Prvá časť práce bude venovaná vymedzeniu vzťahu medzi históriou, filmom a politikou s konkrétnym zameraním na Kórejskú republiku. Druhá časť práce bude zameraná na už zmienené tri historické udalosti, predstaví čitateľovi historické pozadí a prvky kontroverzie s dopadom na 21. storočie. V tretej časti práce sa sústreďí na vyobrazenie týchto udalostí v kórejskej filmovej tvorbe. Hlavným cieľom je ilustrovať nové trendy v interpretácii jednotlivých udalostí a porovnať ich s tzv. oficiálnymi interpretáciami, tak ako sú prezentované v kórejských školských učebniciach dejepisu. Ďalšími témami sú skúmanie politického a spoločenského dosahu danej doby na filmovú tvorbu, možné interferencie kórejskej vlády a jej motivácie na regulovanie či podporovanie vyobrazených naratívov.

Abstract:

The diploma thesis deals with the interpretation of modern Korean history in Korean film production of the 21st century and its influence by the current domestic political and social situation. The analysis is focused on portraying three historically traumatic periods of Korean history - the Japanese occupation (1910-1945), the division of the Korean nation (1948-present) and the path to democratization of the country (70-80s of the 20th century). The aim of the thesis is to show how Korean films reflect given historical events and how they influence their interpretation in the 21st century. The first part of the thesis will be devoted to the definition of the relationship between history, film and politics with a specific focus on the Republic of Korea. The second part of the thesis will be focused on the three historical events already mentioned, it will introduce the reader to the historical background and elements of the controversy with an impact on the 21st century. The third part of the work focuses on the depiction of these events in Korean film production. The main goal is to illustrate new trends in the interpretation of individual events and compare them with the so-called official interpretations as presented in Korean school history textbooks. Other topics include the investigation of the political and social impact of the given period on filmmaking, possible interference by the Korean government and its motivations for regulating or supporting the depicted narratives.

Obsah

Úvod	7
1 História, film a politika	10
1.1 História a kultúrna pamäť	10
1.2 Historický film	13
1.3 „Historický duchovia“ na Ďalekom Východe a kórejské dejiny.....	16
1.4 Výuka histórie a jej manipulácie.....	23
1.5 Kórejské historické filmy.....	31
2 Japonská okupácia (1910-1945).....	38
2.1 Historické pozadie.....	38
2.2 Pretrvávajúce spory v 21.storočí	41
2.2.1 Comfort Woman.....	44
2.2.2 Koloniálna modernizácia a kolaboranti.....	47
3 Rozdelenie polostrova a Kórejská vojna	52
3.1 Historické pozadie.....	52
3.2 Vyobrazenie v školskej výuke a vývoj vzťahov	54
3.3 Filmová tvorba	58
4 Cesta k demokratickej Kórei.....	63
4.1 Historické pozadie:.....	63
4.2 Vyobrazenie v súčasnosti a filmová tvorba.....	66
4.2.1 Pak Čöngħüi.....	66
4.2.2 Čön Tuhwan a povstanie v Kwangdžu (18.5.1980).....	68
Záver.....	72

Úvod

Hlavným cieľom tejto diplomovej práce je analyzovať interpretáciu moderných kórejských dejín v kórejskej filmovej tvorbe 21. storočia a jej ovplyvnenie súčasnou domácou a zahraničnou politikou. Práca sa sústreďí na tri historicky traumatizujúce obdobia kórejských dejín – japonská okupácia (1910-1945), rozdelenie kórejského národa (1948-súčasnosť), demokratizácia krajiny (80. roky 20. storočia). Cieľom práce nie je hodnotiť historickú hodnotu či pravdivosť skúmaných filmov, ale pokúsiť sa pochopiť akým spôsobom dané diela reflektujú historické udalosti v súčasnom storočí.

Predkladaná diplomová práca je rozdelená na dve časti. Prvá časť sa zameriava na definovanie vzťahu medzi históriou, filmom a politikou a snaží sa definovaný vzťah aplikovať aj na prípad Južnej Kórei. Prvá podkapitola venovaná histórii sa snaží definovať pojmy ako sú „história“, „pamäť“ a „národná identita“. Jej cieľom je poukázať na roviny, kde sa tieto pojmy navzájom stretávajú a ovplyvňujú. Na túto podkapitolu ďalej nadväzuje podkapitola druhá, ktorá sa zaoberá vyobrazovaním historických udalostí vo filmovej tvorbe. Rieši problematiku a historickú hodnotu historických filmov, ktoré sú často historikmi a akademikmi považované za nepravdivé a zavádzajúce. Snaží sa takisto priblížiť ich definíciu, rozdielne pohľady na ich pravdivosť a ich spojitosť s kolektívnou pamäťou a národnou identitou. Tretia podkapitola sa už snaží definovať význam „histórie“ na Kórejskom polostrove a načrtnúť funkciu pamäti v kórejskej spoločnosti. Rovnako tak sa dotýka konceptu *Han* či nacionalizmu v Kórei, ktoré značnou mierou pôsobia na interpretáciu kórejských moderných dejín v Kórejskej republike. Ďalšia podkapitola sa už konkrétnejšie venuje výuke kórejských dejín a snaží sa na chronologickom postupe poukázať na obsahové zmeny v kurikulu spôsobené najmä politickými a spoločenskými vplyvmi. Posledná podkapitola v prvej časti opäť bližšie popisuje historické filmy v Kórei. Jej cieľom je vysvetliť vývoj kórejskej kinematografie, opäť značne ovplyvnení politickou situáciou na polostrove, a priblížiť význam historicky ladených tém vo filmovej tvorbe.

Druhá časť práce je rozdelená na tri kapitoly, každá zameriavajúca sa na priblíženie jedného historického obdobia. Tieto tri obdobia moderných dejín boli vybrané na základe spoločného rysu. Sú to obdobia, ktoré pre kórejskú spoločnosť predstavujú akési trauma, a tak sú stále živo prítomné v pamätiach kórejskej spoločnosti a ich interpretácia, či už v učebniciach alebo vo filmovej tvorbe, sa vplyvom politickej scény menila.

Prvá kapitola sa zameriava na obdobie japonskej okupácie, kedy Kórejci prichádzali o svoju jedinečnosť, boli nútení prijímať japonskú kultúru, jazyk, mená a trpeli v pracovných táboroch s neľudskými podmienkami. Toto vyvolalo po oslobodení v kórejskej spoločnosti silné protijaponské nálady, ktoré boli následne reflektované ako v politickej rétorike tak aj v školských učebniciach a filmovej tvorbe. Kapitola sa snaží čitateľovi priblížiť historické okolnosti japonskej okupácie a následné pretrvávajúce spory medzi Japonskom a Kórejskou republikou. Jej cieľom je priblížiť vývoj týchto vzťahov so zameraním na ich podobu v 21. storočí, a skúmať či sa tento posun v politických, spoločenských a kultúrnych vzťahoch odzrkadľoval aj v školských učebniciach a filmovej tvorbe. Pokúsi sa takisto o vypichnutie najčastejšie vyobrazovaných interpretácií vo filmovej tvorbe.

Druhá kapitola s názvom „Rozdelenie polostrova a Kórejská vojna“ sa zaoberá udalosti odohrávajúcimi sa po skončení Japonskej okupácie, kedy bola Kórea, vplyvom studenej vojny a ideologického usporiadanie sveta, rozdelená na dva celky – Severnú ľudovodemokratickú Kóreu a Kórejskú republiku. Prvá podkapitola priblíži historické pozadie rozdelenia polostrova a udalostí, ktoré nakoniec viedli k vypuknutiu Kórejskej vojny 25.6.1950. Nasleduje ju podkapitola druhá, ktorá sa snaží opäť poukázať na vývoj vzťahov medzi krajinami a ich stav v súčasnom storočí. Zároveň tiež sleduje vývoj interpretácie Severnej Kórei paralelne s vývojom medzi kórejských vzťahov. Následne sa pokúsi ilustrovať nové trendy v interpretácii spomínaných udalostí a zistiť či ich posun bol motivovaný aj politickými či spoločenskými situáciami dnešnej doby.

Posledná, tretia kapitola, sa venuje ceste kórejskej republiky za demokratickou krajinou. Vyobrazuje vojenské režimy, trvajúce od roku 1960 až do roku 1987, na čele s prezidentom Pak Čöngħüim (1962 – 1980) a následne Čön Tuhwanom (1980-1987). V prvej podkapitole sa pokúsi vyobrazit' historické pozadie týchto dvoch režimov s cieľom priblížiť vznikajúce demokratické snahy počas ich vojenskej diktatúry. Následne sa snaží poukázať bližšie na vnímanie postavy Pak Čöngħüiho v súčasnej dobe a vyobrazenie jeho vraždy, šéfom Kórejskej centrálnej inteligencnej agentúry Kim Čägjuom, vo filmoch ako sú *Hjödjadong Ibalsa*¹ a *Küttä Kūsaramdüil*². V poslednej podkapitole sa bližšie venuje intepretácii povstania Kwangdžu vo filmovej tvorbe. Konkrétnejšie skúma vyobrazenie danej udalosti vo filme *Tchäksi Undžönsa*

---

¹ *Hjödjadong Ibalsa* (v slovenčine Holič v Hjödjadong). [film]. Réžia Im Čchansang. Showbox. 2005

² *Küttä Kūsaramdüil* (v slovenčine Ľudia tej doby) [film]. Réžia Im Sangsu. CJ Entertainment.2005

³. Tento film z roku 2017 je do dnešnej doby najpopulárnejším filmom vykresľujúcim udalosti v Kwangdžu nielen doma ale aj v zahraničí, a preto sa práce sústreďujú práve na toto dielo.

Počas prepisu kórejských mien a názvov v mojej diplomovej práci som sa riadila slovenskou vedeckou transkripciou, avšak pri kórejských autoroch, ktorí publikujú anglicky, nechávam mená autorov v anglickej transkripcii. Prepis kórejských mien sa riadi poradím priezvisko, meno a niektoré kórejské výrazy sú uvádzané v transkripcii so slovenským prekladom v zátvorke. Podobne tak sú aj názvy kórejských filmov uvádzané v transkripcii s prekladom, a pokiaľ tieto informácie nie sú bližšie uvedené v texte, mená režisérov a dátum vydania filmu je uvedený v zátvorke.

---

³ *Tchäksi Undžönsa* (v slovenčine *Taxikár*) [film]. Réžia Čanghun. Showbox. Južná Kórea. 2017

1 História, film a politika

1.1 História a kultúrna pamäť

Aj napriek tvrdeniam, že žijeme v dobe „súčasnosti“ a pre mnohých sa história stáva už nie tak dôležitou súčasťou života, je značné, že predstavy a presvedčenia o minulosti tvoria veľkú súčasť dnešných sociálnych diškurzov. Všade, kam sa pozrieme, je história v nezhodách. Nie sú to len rozhovory s priateľmi, televízne kvízy či sociálne médiá, ale aj politické diania doma či vo svete, kde sa často odohráva upresňovanie poznatkov, tradícií a boj o historickú „pravdu“.⁴

História, podobne ako filozofia dejín, podľa Haydena Whitea „spojuje isté množstvo „faktických údajov“, teoretických pojmov pre „vysvetlenie“ týchto údajov, spolu s naratívnu štruktúrou ich prezentácie do obrazu skupín udalostí, o ktorých sa predpokladá, že sa v minulých dobách odohrali.“⁵ Je nutné vyzdvihnúť, že história nie je založená exkluzívne na historických „faktoch“, ale aj na historickom prerozprávaní historických diania. Z tohoto dôvodu môžeme za problémový charakter histórie považovať napríklad jej neobjektívny hodnotový postoj, ktorý, najmä historici, zastávajú pri spracovaní a predávaní historických poznatkov. Tento fakt približuje aj Hayden White, ktorý tvrdí, že „historik vykonáva vo svojej podstate poetickú činnosť, ktorou prekonfiguruje historické pole a konštituuje ho ako oblasť, na ktorú aplikuje nimi užívanú konkrétnu teóriu k vysvetleniu toho „ako sa to naozaj stalo“.⁶ Zastáva teda názor, že historik nie je len pasívnym sprostredkovateľom historických poznatkov, ale môže slobodne vplývať na podoby interpretácie historických udalostí. Týmto je značné, že sa v historických textoch otvára priestor nie len pre tvorivosť, ale aj pre alternatívne vyobrazenia. Preto aj sám považuje historické texty za „verbálne artefakty, ktorých obsah je rovnakou mierou plodom imaginácie, ako je objaveným faktom a ich forma má bližšie k literatúre než k vede.“ Touto problematikou sa zaoberá aj britský historik Edward Hallett Carr vo svojej knihe *What is History?* (slovensky *Čo je história?*), kde dotvrdzuje, že „dejepisné knihy sú rovnaké ako ľudia, ktorí ich píšú, len produkty svojej vlastnej doby a, že ich autori prinášajú vlastné predstavy a ideológie, ktoré vzťahujú na minulosť.“⁷

---

⁴ ARBEIT, Marcel a Ian CHRISTIE. *Where is history today?: new ways of representing the past*. Olomouc: Palacký University, 2015, 207 stran : ilustrace, fotografie. ISBN 978-80-244-4760-5.

⁵ WHITE, Hayden. *Metahistorie: Historická imaginace v Evropě devatenáctého století*. [z anglického originálu preložil Miroslav Kotásek] Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-376-0, str.9

⁶ WHITE, Hayden. 2011, str.11

⁷ CARR, Edward Hallett a Jaroslav STRNAD. *Co je historie?: přednášky na universitě v Cambridge v lednu-březnu 1961*. Praha: Svoboda, 1967, 167 stran, str. 5

To nás vedie k otázke, ako poznáme, čo je ozajstná historická pravda? Ako tvrdí panamská historička Lynn Hunt vo svojom diele „*History: Why it Matters*“ (slovensky *História: prečo je dôležitá*), v prípade historickej pravdy je nutné rozlišovať medzi faktom a interpretáciou. Fakt je nevyvrátiteľná, dokumentom podložená informácia. Opäť však nemožno s istotou prehlásiť, že fakty sú stále a nemenné z dôvodu, že už aj tie potvrdené, je možné novými výskumami a nálezmi spochybniť. Na druhú stranu interpretácia je založená na subjektívnom vnímaní daných faktov – ako ich popisujeme, ktoré z nich sa rozhodneme vyzdvihovať či naopak potláčať. Ako bolo už aj vyššie spomínané, konštruovanie historických naratívov je v rukách historika, ktorý do nich bezpochybne vkladá okrem svojich, aj národné politické, kultúrne a spoločenské hodnoty či ideológie. Preto jedna „správna“ podoba histórie neexistuje a každá historická udalosť je vystavená niekoľkým možným rôznym interpretáciám. Práve rozmanitosť a premenlivosť historických interpretácií spochybňuje existenciu historickej pravdy či objektivity.⁸

Konflikt ohľadom dejín presahuje čas minulý a vyvoláva otázky spojené ako s prítomnosťou tak s budúcnosťou. Ako zdôrazňuje aj francúzsky historik Jacques Le Goff vo svojom diele *Pamäť a dejiny*, „minulosť je rekonštruovaná v závislosti na prítomnosti rovnako, ako je prítomnosť vysvetľovaná minulosťou.“⁹ Znamená to, že história je neoddeliteľne prepojená so súčasnými potrebami národa, a taktiež slúži ako nástroj na objasnenie či legitimáciu súčasných ideologických, kultúrnych alebo spoločenských hodnôt. Rovnako tak záujem o konkrétnu historickú udalosť a obdobie rastie ak je viditeľné prepojenie so súčasnou politickou či spoločenskou situáciou. Je preto nutné pri analýze historických interpretácií neopomínať politickými či spoločenskými aspektmi doby, v ktorej sa daná história rekonštruovala.¹⁰

Dôležitou rovinou vplyvajúcou na rekonštrukciu a reinterpretáciu histórie, v spojitosti so súčasnosťou, je kolektívna historická pamäť a spomínanie. Kolektívna historická pamäť je tvorená spoločnými spomienkami na minulosť a na jej vylíčení. Za hlavného teoretika kolektívnej pamäti je považovaný francúzsky filozof Maurice Halbwachs, ktorý hlavne prízvukuje, že pamäť nie je stála, nemenná a rekonštruuje sa, podobne ako história, na základe toho čo v danom momente spoločnosť potrebuje. Tvrdí, že „v žiadnej pamäti nie je totiž minulosť udržiavaná ako taká, ale v tej podobe, ktorú daná spoločnosť v nejakej konkrétnej dobe a v konkrétnom sociálnom rámci zachytila. Aby zostala pamäť živá, musí odpovedať

---

⁸ Hunt, L. (2018) *History*. 1st edn. Polity Press. Available at: <https://www.perlego.com/book/1536497/history-why-it-matters-pdf> (Accessed: 3 April 2023)., str.

⁹ LE GOFF, Jacques a Irena KOZELSKÁ. *Paměť a dějiny*. Praha: Argo, 2007 - 2007, 264 stran ; 22 cm. ISBN 978-80-7203-862-6., str.8

¹⁰ LE GOFF, Jacques a Irena KOZELSKÁ. 2007, str. 1-15

aktuálnym potrebám danej spoločnosti, preto musí byť obraz minulosti stále znovu skladaný v súlade s prioritami, záujmami a požiadavkami prítomnosti.“¹¹ Podobne ako bolo spomínané pri prepojení dejín so súčasnosťou aj pri formovaní kolektívnej pamäti je neodlúčiteľným faktorom politická a spoločenská scéna danej doby.

Aký je ale teda rozdiel medzi históriou a kolektívnou pamäťou? Je potrebné vyzdvihnúť, že história a pamäť sú na sebe vzájomne závislé dodnes definitívne nerozlíšiteľné pojmy. Aj napriek tomu sa ale často uvádza, že kým história je zameraná na nemenné akademické fakty, tak pamäť približuje ako ich daná spoločnosť interpretuje a používa.¹² Pamäť teda slúži histórii ako nástroj pre znova pripomenutie a prežitie minulých udalostí, kým takisto určuje ako si spoločnosť „pamätá minulosť, definuje prítomnosť a usmerňuje budúcnosť“ (Jo, 2022).¹³

Kolektívna pamäť je označovaná tiež za „zdroj národnej identity a tak za základ politiky“ (Jo, 2022).¹⁴ Nie je to len národná identita ale aj etnická príslušnosť a nacionalizmus, v ktorom zohráva dôležitú úlohu. Z tohto dôvodu je značné, že jej ovplyvňovanie je formou moci a úspešnou kontrolou spoločnosti. Táto forma politiky pamäti je chápaná aj ako „politika kontroly nejakej komunity realizovaná nastolením špecifickej interpretácie minulosti“ (Maslowski, Šubrt, 2014).¹⁵ Tento politický aspekt zdôrazňuje aj Halbwachs a pridáva, že je „sprostredkovaná cez komplexný mechanizmus vedomých manipulácií zhora a nevedome prijímaná členmi spoločnosti“.¹⁶ Znamená to teda, že štát sa často snaží o manipuláciu a výber toho na čo a ako bude národ spomínať. Vyberá si, ktoré symbolické udalosti a ideí budú vhodné a aká interpretácia vzbudí v spoločnosti národné cítenie a hrdosť. Štát teda tvorí a konštruje historickú pamäť podľa vlastných potrieb. Následne túto „svoju“ podobu histórie šíri, vkladá ju do školských osnov a povinnou školskou dochádzkou ju upevňuje.¹⁷ Niekedy sa hovorí aj o tzv. ochrannej funkcii pamäti, kedy „slúži na udržanie pozitívnej etnickej identity a prispieva k formovaniu národnej identity“ (Kim, 2019)¹⁸. Je preto

---

¹¹ MASLOWSKI, Nicolas a Jiří ŠUBRT. *Kolektivní paměť: k teoretickým otázkám*. Praha: Karolinum, 2014, 319 stran ; 21 cm. ISBN 978-80-246-2689-5., str.22

¹² Peter J. Verovšek (2016) Collective memory, politics, and the influence of the past: the politics of memory as a research paradigm, *Politics, Groups, and Identities*, 4:3, 529-543, DOI: [10.1080/21565503.2016.1167094](https://doi.org/10.1080/21565503.2016.1167094), str. 533

¹³JO, Eun A. Memory, Institutions, and the Domestic Politics of South Korean–Japanese Relations. *Cambridge University Press*. 2022, (76), 767–798., str.771

¹⁴ Ibid, str.772

¹⁵ MASLOWSKI, Nicolas a Jiří ŠUBRT. 2014, str. 34

¹⁶ MASLOWSKI, Nicolas a Jiří ŠUBRT. 2014, str.33

¹⁷ PLOTNIKOVA, Evgeniya. Historical Memory and National Identity. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 2020, (505), str. 1026-1030.

¹⁸ Kim, M. (2019) Korean Memories and Psycho-Historical Fragmentation. [edition unavailable]. Springer International Publishing. Available at: <https://www.perlego.com/book/3495221/korean-memories-and-psychohistorical-fragmentation-pdf>, str. 3

možné aj konštatovať, že národ tvoria jednotlivci, ktorí majú mnoho spoločného (pamäť) a zároveň museli aj na mnoho vecí spolu zabudnúť. Uchovávanie a znova vyvolávanie tejto historickej pamäti, spoločných spomienok, je jedným z najdôležitejších faktorov seba určenia a posilnenia jednoty či spolupatričnosti národa. Pomáha nám chápať spoločné historické korene, súčasne pretrvávajúce nezhody a determinuje naše správanie do budúca. Jej výsledkom, ako už bolo spomínané, je národná identita. Inak povedané, identita národa je zakorenená v historickej pamäti a je, rovnako ako pamäť, formovaná a neustále menená v závislosti s historickým, sociálnym a politickým kontextom.¹⁹

1.2 Historický film

Filmy sú už dlhodobo silným médiom na formovanie verejného vnímania histórie a politiky a predstavujú okno do minulosti, ktoré môže byť ako poučné, tak aj zábavné. Filmy sú zároveň často produktom súčasného kultúrneho a politického kontextu, ako aj jeho odrazom, a ponúkajú zrkadlo, prostredníctvom ktorého môžeme skúmať komplexnú súhru medzi historickými udalosťami, filmovým vyobrazením a politickou mocou.

V dnešnej dobe, kedy nad knihami a učebnicami vyhrávajú technológie a žiadanejšie spôsoby získavania informácií, si aj historické filmy našli svoje významné miesto v interpretácii histórie. Robert Burgoyne vo svojom diele „*The Hollywood Historical Film*“ ako skvelý odrazový bod pre porozumenie historického filmu uvádza definíciu historičky Natalie Zemon Davis. Davis definuje historický žánr ako druh „celovečerných dramatických filmov, v ktorých hlavná zápleтка je založená na skutočných historických udalostiach, alebo v ktorom sa vymyslená zápleтка rozvíja tak, že historické udalosti sú hlavnou a neoddeliteľnou súčasťou príbehu.“²⁰ K tomu sa pridáva aj americký historik Roberta Rosenstone a vymedzuje historické filmy na „diela, ktoré sa vedome snažia o znova vytvorenie minulosti“.²¹ Práve vďaka aktu znova vytvorenia a znova prežitia historických udalostí, posúva film diváka bližšie k minulým udalostiam a podáva mu ich nielen zaujímavejším ale aj autentickjším spôsobom. Obe tieto definície síce zachytávajú špecifické a unikátne rysy tohto filmového žánru, ale musíme poukázať aj na časté fiktívne historické prvky vmiešavané k skutočným. K historickým filmom zaradzujeme aj filmy ktoré vyobrazujú skutočné historické postavy spolu s fiktívnymi

---

¹⁹ SO, Kyunghee. KIM, Jungyun. LEE, Sunyoung. *The formation of the South Korean identity through national curriculum in the South Korean historical context: Conflicts and challenges*. International Journal of Educational Development, Volume 32, Issue 6, 2012, Pages 797-804. ISSN 0738-0593. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2011.11.005>, str. 797-804

²⁰ BURGOYNE, Robert. *The Hollywood historical film*. Oxford: Blackwell Publishing, 2008. ISBN 978-1-4051-4602-9. str. 2

²¹ ROSENSTONE, Robert A. *History on film/film on history*. 2nd ed. Harlow: Pearson Education Limited, 2012, ISBN 9781408282557. str. 3

postavami alebo zmiešajú fiktívne historické udalosti so skutočnými, ani neberú ohľad na spôsob akým historický film pretvorí minulosť aby/ za účelom vyjadriť súčasné obavy spoločnosti.²²

Je nutné upozorniť, rovnako ako aj Burgoyne a Rosenstone zmienujú, že musíme rozlišovať medzi historickým filmom a takzvanými „*costume drama*“ (slovensky kostýmové drama) filmami. Na základe vyššie uvedených definícií môžeme teda povedať, že všetky historické filmy, aj keď môžu byť obohatené fiktívnymi prvkami, sú založené na zdokumentovaných historických udalostiach či osobnostiach, ktoré tvoria ich zápletku. Oproti tomu stoja „*costume drama*“, v ktorých, ako popisuje Burgoyne, „minulosť len slúži ako scénické, nostalgické pozadie.“²³ Rovnaký názor zastáva aj Rosenstone, ktorý tvrdí, že dochádza „k využívaniu a zneužívaniu histórie ako pozadia pre dobrodružné a romantické príbehy.“²⁴ Z toho môžeme odvodiť, že filmy sú založené čisto len na fiktívnych udalostiach, postavách a nesnažia sa o šírenie akýchkoľvek hlbších historických poznatkov či významov.

Čím viac sa od konca 20. storočia blížime k súčasnosti, tým je značnejšie, že spoločnosť si už natoľko neváži interpretáciu histórie známymi historikmi. Výsledkom tohto fenoménu sa aj historické filmy postupom času stali dôležitým nástrojom na popularizáciu histórie a dnes zohrávajú významnú úlohu vo formovaní nášho historického povedomia. Tento vplyv, ktorý neústi jednoducho len zo schopnosti filmov znova vyobraziť minulosť autenticky, ale tiež z ich neobyčajnej tendencie vyvolávať kontroverzie rezonujúce verejnou sférou. Najsilnejším kritikám musí čeliť zo strany historikov, ktorí neprestajne vyzdvihujú problematiku vierohodnosti vyobrazovaných historických udalostí. Populárna história, a s ňou aj historický film, sa stali dôležitým zdrojom historických poznatkov, a preto je značné, že sa tiež upína čoraz viac pozornosti na ich „pravdivosť“ a spôsoby vyobrazovania historických udalostí. Historici sa najčastejšie prikláňajú k názoru, že historické filmy sú nepresné, vymyslené a zľahčujúce historické udalosti a osobnosti.²⁵ Je všeobecne známe, ako som spomínala aj pri historickej pravde, že jedna historická udalosť má niekoľko možných interpretácií a ani jedna nie je tá stopercentne správna, pravdivá. Aj napriek tomu, že väčšina historikov sa snaží práve o to aby bola interpretácia histórie čo najpravdivejšia a najpresnejšia, je opäť nutné poukázať na to čo sme spomínali, že aj rekonštrukcia histórie je založená na interpretácii historických faktov. Preto ani v tomto prípade nie je možné opomenúť historikove subjektívne hodnoty

---

²² BURGOYNE, Robert. 2008, str.3

²³ Ibid, str.4

²⁴ ROSENSTONE, Robert A. 2012, str. 15

²⁵ ARBEIT, Marcel a Ian CHRISTIE. 2015

reflektované v spôsoboch rekonštrukcie minulosti. Znamená to teda, že ani históriu napísanú historikmi nie je možné považovať za jednoznačne pravdivú. Tento názor zastával aj historik Rosenstone a zdôrazňuje, že aj v opisoch historických bitiek či prevratov „je zahrnutá určitá podoba „fikcie“ alebo zvykov, ktoré umožňujú výber dôkazov stavajúcich sa za väčšiu historickú skúsenosť, umožňujú menším ukázkovým zápisom reprezentovať kolektívny zážitok tisíce, desať tisíce až milión ľudí zúčastnených alebo zasiahnutých spísanou udalosťou.“²⁶ Ďalej dodáva, že by sme nemali historické filmy skúmať len na základe ich adekvátnosti a pravdivosti, ale mali by sme nahliadať na to akým spôsobom by mohli priniesť nový náhľad a prispieť k historickým debatám.²⁷ Rovnako na to nahliada aj White, ktorý pred existenciou len jednej „správnej“ pravdy uprednostňuje prítomnosť rozdielnych naratívnych vyobrazení histórie meniacich sa aj na základe dejinných víz spoločnosti. Táto vzájomná koexistencia rozličných podôb interpretácie umožňuje kritické nahliadanie na dejiny a vyvolávala väčší záujem o neprestajné preskúmavanie.²⁸

Nemôžeme opomenúť ani neoddeliteľným prepojením historického filmu a kolektívnej pamäti, ktorej som sa venovala aj v súvislosti s históriou. Kolektívna pamäť, ako úschovňa našich historických poznatkov, nám umožňuje prepojenie a hlbšie porozumenie s entitami či udalosťami vyobrazovanými práve v historickej filmovej tvorbe.²⁹ Filmový kritik Radomír D. Kokeš vo svojej eseji „*Film v paměti a pamět ve filmu*“ tvrdí, že „filmy z kolektívnej historickej pamäti nielen vychádzajú ale zároveň ju môžu výrazne ovplyvňovať.“³⁰ Znamená to, že film je vytvorený na základe kolektívnej pamäti jej tvorcov, tzn. ako sa jednotlivé historické poznatky napríklad učili a aké je ich chápanie. Rovnako tak môžu túto formu, napríklad historickej interpretácie, šíriť ďalej tým, že ho budú premietat' a propagovať. Neznačí to ale, že spoločnosť hneď zmení názor a prijme novú „verziu“. Naopak, ľudia budú hodnotiť dané dielo tiež na základe svojej kolektívnej pamäti a tým prispievať k historickým debatám. Kokeš zároveň dodáva, že silný dojem autenticity filmov „činí filmy ľahkým nástrojom propagandy napojujúcim sa na kolektívnu pamäť a zvädzajúcim k jednoduchej zámene reprezentovaného a prezentovaného.“³¹ Veľká pozornosť pri analýze historických filmov je sústredená na

---

²⁶ ROSENSTONE, Robert A. 2012, str. 8

²⁷ Ibid, str. 8-9

²⁸ ŠUCH, Juraj. Haydena Whita – živé písanie o dejinách. *Historická sociologie* [online]. Karolinum Press, 2019, 2019(1), 139-145 [cit. 2023-06-06]. ISSN 1804-0616. Dostupné z: doi:10.14712/23363525.2019.9, str. 139-142

²⁹ Ako príklad uvádza Radomír D. Kokeš napríklad postavu Hitlera vo filmoch, ktorý v našich (českých aj slovenských) spoločných kolektívnych pamätiach je klasifikovaný ako negatívna postava. Referujeme k nemu ako k nacistickému diktátorovi, ktorý významne ovplyvnil dejiny v dvadsiatom storočí.

³⁰ KOKEŠ, D. Radomír. Film v paměti a pamět ve filmu. *Kulturně-literární revue Pandora*. 2012, (24-25), 205-214. ISSN 1801-6782., str. 206

³¹ KOKEŠ, D. Radomír. 2012, str.207

kontroverzie ohľadne pravdivosti či nepravdivosti histórie vyobrazovanej vo filmovej tvorbe, ale upozorňuje sa aj na nutnosť skúmať kolektívnu pamäť, z ktorej daná tvorba ústila. Tým, že je pamäť neustále menná umožňuje aj prepisovanie a prehodnocovanie historických naratívov ako aj výber udalostí reflektujúci súčasné spoločenské potreby.³² Rovnaký názor zastáva aj Kokeš, ktorý zdôrazňuje, že „je nutné sa pýtať z pozície akého *status quo*³³ vo vzťahu k akému *status quo* boli filmy vytvárané, a zároveň z pozície akého *status quo* to posudzujeme.“³⁴

Historické filmy sa stali aj dôležitým pre svoju schopnosť vytvoriť citové prepojenie s minulosťou, ktoré vyvoláva silný pocit národnej patričnosti. Podobne ako mýty aj národné príbehy o hrdinoch, boji za slobodu či demokraciu vytvárajú národnú hrdosť a formujú národ.³⁵ Tieto príbehy, historikmi označované tiež za „národné naratívy“, sú spoločné hodnoty a zásady, ktoré národom dávajú spoločný pocit identity. Sú dôležité pre spoločnosť, pretože udávajú kým sme, kade smerujeme a ako sa správame k ostatným. Približujú nám národné úspechy či neúspechy, kto stál a kto naopak nestál pri našom boku a čo im za to, ako národ, dlžíme. Práve historické filmy nosičmi týchto národných príbehov, ktoré sa stále opakujú, a prispievajú tak nielen k formovaniu národného naratívu a identity ale aj k propagovaniu politického odkazu. Je preto nutné neopomínať pri analýze filmov ani týmito národnými naratívmi či dobovými ideologickými implikáciami.³⁶

1.3 „Historický duchovia“ na Ďalekom Východe a kórejské dejiny

Región Ďalekého Východu je často označovaný za miesto stále prenasledované duchmi histórie, ktorí bránia vo vzájomnom užšom porozumení a kooperácii. Togo a Hasegawa túto situáciu popísali ako „prízraky strašiacce východnú Áziu, prízraky spomienok na minulosť oživené nacionalizmom oslavujúcim svoje momentom v Japonsku, Číne a Južnej Kórei...“ (Togo, Hasegawa, 2008)³⁷. Rovnaký fenomén popisuje aj Tessa Morris-Suzuki vo svojom úvode pre knihu „*East Asia beyond the history wars: confronting the ghosts of violence*“ kde píše

---

³² BURTON, James Amos. *Film, History and Cultural Memory: Cinematic Representations of Vietnam-era America during the culture wars, 1987-1995*. Nottingham, 2007. Dizertačná práca. University of Nottingham.,

³³ Fráza pochádzajúca z latinčiny a do slovenčiny sa prekladá ako „súčasný stav“

³⁴ KOKEŠ, D. Radomír. 2012, str.207

³⁵ YOUNG, Eun Chae. *Screening the Past: Historiography of Contemporary South Korean Cinema, 1998-2008*. Chapel Hill, 2011, [cit. 2020-02-08] Dostupné také z: [Dissertation or Thesis | Screening the Past: Historiography of Contemporary South Korean Cinema, 1998-2008 | ID: 9s161686t | Carolina Digital Repository \(unc.edu\)](#).

³⁶ HUR, Aram. *Korea's Changing National Story and Democratic Future*. In: *YouTube* [online]. 2021 [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=lnNYJKdaAoc&pp=ygUea29yZWZzIGNoYW5naW5nIG5hdGlvbmFsIHNo3J5>

³⁷ HASEGAWA, Tsuyoshi a Kazuhiko TOGO. *East Asia's haunted present: historical memories and the resurgence of nationalism*. Westport, Connecticut: Praeger Security International, 2008, x, 261 s. ; 24 cm. ISBN 978-0-313-35612-4., str.1

o historických vojnách prenasledujúcich národy ako duchovia minulosti, ktorý sa „vznášajú medzi vedomím a nevedomím až kým ich nejaká udalosť v prítomnosti nepovolá“ (Morris-Suzuki, 2013)³⁸. Okupácie, vojenské konflikty a iné intervencie, ktoré sa udiali v minulom storočí zanechali na obyvateľoch jazvy viditeľné do dnes. V prípade Kórei ide najmä o vojenské zločiny spáchané počas japonskej okupácie a následná civilná vojna medzi dvoma ideologicky rozdelenými štátmi na polostrove. Samozrejme nemožno opomenúť ani autoritatívnymi režimami, ktoré vládli na kórejskom polostrove od roku 1961 až do roku 1987. Tieto udalosti ale považujeme za historické traumy zvierajúce samotný juhokórejský národ než väčší regionálny problém.

Počas studenej vojny boli tieto historické traumy prekryté bezpečnostnými obavami v regióne a snahou bojovať v tom čase proti spoločnému nepriateľovi – komunizmu. Nemôžeme ale poprieť, že by v tomto čase nesilnelo nacionalistické cítenie. V tomto čase v jednotlivých krajinách silnela otázka národnej identity a práve nacionalizmus sa zdal byť kľúčovou odpoveďou, ale zároveň sa v záujme štátnej prosperity a bezpečnosti udržoval viac v pozadí.³⁹ V Kórei bola rozšírená forma etnického nacionalizmu⁴⁰, ktorá sa formovala a tlačila do pozadia už koncom 19.storočia v snahe o modernizáciu. Avšak v tomto období pokusu o modernizáciu nebola schopná odolať násilnému vmiešavaniu cudzích ideológií a interferencii do politických záležitostí kráľovstva. Výsledkom pomalej reakcie na rapidne zmeny v regióne bola anexia kórejského polostrova Japonskom v roku 1905. Síce to pre Kórejcov znamenalo stratu svojej autonómie, ale etnický nacionalizmus, charakterizovaný konceptom mindžok⁴¹, zostal naďalej hnacou silou pre odbojové hnutia s nádejou vybojovať si späť slobodu pre zjednotenú, nezávislú krajinu. Po skončení japonskej okupácie v roku 1945 sa Kórea ocitla v boji a politických nezhodách ohľadne toho, ako kórejský nacionalizmus definovať a interpretovať. Túto situáciu ešte viac skomplikovalo násilné rozdelenie na dva bloky, čím sa jeden štát, jeden mindžok, spojený „jednou krvou“ ocitol na dvoch protipóloch. Oba štáty veriace v inú ideológiu a hlásajúce právo na vládu nezabránili vojenskému konfliktu, ktorý začal v roku 1950. Po skončení kórejskej vojny sa kórejský nacionalizmus na južnej časti polostrova opäť potykal

---

³⁸ MORRIS-SUZUKI, Tessa, MORRIS LOW, LEONID PETROV a TIMOTHY Y. TSU. *East Asia beyond the history wars: confronting the ghosts of violence*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2014 - 2013, 202 stran čiernobíle ilustrácie. ISBN 978-1-138-85186-3., str. 19

³⁹ Ibid, str. 190-191

⁴⁰ Etnický nacionalizmus je forma nacionalizmu, v ktorom je národ definovaný z hľadiska etnického pôvodu. Ústrednou témou etnických nacionalistov je, že národy sú definované spoločným dedičstvom, ktoré obvykle zahŕňa spoločný jazyk, spoločnú vieru a spoločných etnických predkov.

⁴¹ Mindžok (kórejsky 민족, handža: 民族) v preklade znamená kórejský národ v súvislosti s etnickým pôvodom kórejského ľudu. Je to pojem, ktorý sa začal používať počas japonskej okupácie a kórejský národ popisoval ako národ spojený jednou pokrvnou líniou.

s nestabilitou.⁴² Je jasné, že spomienky na túto vojnu poznamenajú ľud na dlhú dobu a prinesú strach z možného opätovného šírenia komunizmu. Preto, podobne ako pri boji proti japonskej okupácii, sa aj po skončení vojny prejavili silné protikomunistické nálady a opatrenia, ktoré sa stali ďalším základným faktorom juhokórejského nacionalizmu. Často sa preto uvádza, že kórejský nacionalizmus, sformovaný bojom proti Japonsku a pokúšaný komunistickou ideológiou, začal zohrávať v krajine obrannú funkciu voči cudzím vonkajším vplyvom a ideológiám. Dnes však už táto forma nacionalizmu opäť čelí neistote a volaniu po jej predefinovaní.⁴³

S nacionalizmom prišlo aj začiatkom 20.storočia nacionalistické vnímanie národnej histórie. Po násilnom otvorení Kórejského polostrova a následnou okupáciou Japonskom sa do pôvodne konfucianizmom poháňanej historiografie začali vmiešavať moderné, západné prístupy k dejinám. Počas tohto obdobia bola kórejská historiografia dominovaná japonskými historikmi, ktorí sa pokúšali sa o jej interpretovanie tak aby ňou obhajovala svoje práva na okupáciu a presviedčala kórejský ľud o spoločných predkoch a cieľoch. V rovnakom čase, ako reakcia na japonských historikov, vznikla skupina Kórejských intelektuálov hlásajúcich sa k nacionalistickej škole tzv. *mindžok sahak*. Cieľom bolo najmä ochrániť Japoncami zavádzajúcu, skreslenú Kórejskú históriu a rovnako tak nájsť novú identitu, tradíciu pre kórejský ľud aby im dali zámer boja za slobodu a nezávislosť. Práve s týmto cieľom sa najčastejšie obracali späť na staroveké dejiny Kórei, kam zasadzovali jej predkov a jedinečnosť. Otcom tejto národnej histórie sa stal Sin Čchäho (1880-1936), ktorý korene kórejské národa zasadil späť až do roku 2333 p.n.l. kedy praotec Tanggun, predok Kórejcov, založil prvé kórejské kráľovstvo s názvom Kočosön. Rovnako tak sa k tomu pridali otázky kórejských hraníc, ktoré rozširovali až do mandžuskej oblasti Kando, na ktorú si robili územné nároky z dôvodu, že sa tam rozprestierali staré kórejské kráľovstvá Kogurjō a Pujō.⁴⁴ Rovnako tak Kórea naďalej rieši spor o ostrovy Tokto, japonsky Takešima, na ktoré si Japonsko robí územné nároky. Oba tieto teritoriálne spory ostávajú súčasťou politických nezhôd o teritoriálnu zvrchovanosť spomínaného historického územia a národnú identitu zakorenenú v ňom.⁴⁵

---

⁴² HWANG, Junsik. *Nationalism in Crisis: The Reconstruction of South Korean Nationalism in Korean History Textbooks (Han'guksa)*. Toronto, 2016. Magisterská práca. University of Toronto.

⁴³ MORRIS-SUZUKI, Tessa, MORRIS LOW, Leonid PETROV a Timothy Y. TSU. 2014 - 2013, str. 190-192

⁴⁴ BOUKALOVÁ, Tereza, Marie CIBULKOVÁ, Martina ČERVÍKOVÁ, et al. *Made in Korea II*. V Praze: Nová vlna, 2019, 447 stran : ilustrace ; 21 cm. ISBN 978-80-85845-94-5., str. 292-297

⁴⁵ XU, Stella. *Reconstructing ancient Korean history: the formation of Korean-ness in the shadow of history*. Lanham, Maryland: Lexington Books, 2016 - 2016, 1 online resource (249 p.). ISBN 1-4985-2145-2.

Koniec studenej vojny v Európy znamenal naviazanie dialógov a debát ohľadne odškodnenia historických chýb a vojenských zločinov. Avšak na Ďalekom Východe to znamenalo absenciu spomínané spoločného nepriateľa a obrátenie sa na nevyriešené historické konflikty v regióne. Nešlo len o teritoriálne nezhody, ale aj o „nepravdivé“ a skresľujúce interpretovanie historických udalostí v jednotlivých krajinách či o otázku reparácií a odškodnenia za japonské zločiny spáchané počas okupácie.⁴⁶ Kým Japonsko v rokoch 1954 – 1967 poskytlo reparácie niektorým okupovaným juhovýchodným ázijským národom formou rozvojových projektov a ekonomickej podpory, s Kóreou sa vzťahy nepohli ďalej ako k dohode o normalizácii vzťahov v roku 1965. Ani tento akt sa však nezaobišiel bez protestov kórejského ľudu. Dodnes teda Kórea hlása nedostatočné odčinenie vojenských zločinov Japonského štátu, a, ako sme spomínali, tieto problémy sa koncom studenej vojny a silnejúcim nacionalizmom v krajinách len naďalej stupňovali. V tomto období sa aj v demokratizujúcej sa kórejskej spoločnosti čoraz častejšie začali ozývať predtým potlačované hlasy vojnou zasiahnutých osôb, ktoré, ako jednu z mnoho iných záležitostí, zdôrazňovali absenciu odškodnení a ospravedlnenia Japonska za okupačné prečiny. Išlo najmä o Kórejcov, ktorí boli počas okupácie násilne odtiahnutí na nútené práce do táborov či násilné odvádzanie žien, nazývané ako „*comfort woman*“ (po kórejsky *wianbu*, po slovensky ženy tešiteľky), za účelom zdvihnutia morálky japonských vojakov. Jedným z prejavov bol aj nárast v počte súdnych žalôb⁴⁷ podaných obetami okupácie proti japonskému štátu.⁴⁸

Ďalším fenoménom, ktorý sa rozšíril po celom svete, bol „boom“ v štúdiách pamäti. Tradičné spoločnosti majú viditeľne pevnejší vzťah k minulosti a pamäti než spoločnosti progresívne, ktoré sa viac sústreďia na udalosti budúce. Pokiaľ ide o pamäť kórejskej spoločnosti Kim vo svojej knihe tvrdí, že „Kórejci majú dlhšiu pamäť v porovnaní so Spojenými štátmi alebo väčšinou iných moderných národov.“⁴⁹ Naznačuje tomu aj fakt, že svoje korene zasadujú až päť tisíc rokov späť. Podobne s tým súvisia aj už spomínané neutíchajúce historické spory, ktoré sú v pamätiach Kórejcov zakotvené ako stále neukončené a nevyriešené udalosti pomerne vplyvajúce na prítomnosť. Autoritatívne režimy v Kórei sa dlhodobo snažili o manipuláciu historickej pamäti na výber a potláčanie spomienok v kórejskej spoločnosti, ale väčšina z týchto pokusov sa dnes už označuje za neúspešné. Kim vo svojej knihe práve tvrdí, že v Kórei

---

⁴⁶ XU, Stella. 2016, str. 4-19

⁴⁷ Kým do roku 1990 ich bolo podaných len 8, po roku 1990 tento počet stúpol na 89.

⁴⁸ MORRIS-SUZUKI, Tessa, MORRIS LOW, Leonid PETROV a Timothy Y. TSU. 2014, str. 50-55

⁴⁹ Kim, M. (2019) *Korean Memories and Psycho-Historical Fragmentation*. [edition unavailable]. Springer International Publishing. Available at: <https://www.perlego.com/book/3495221/korean-memories-and-psychohistorical-fragmentation-pdf> (Accessed: 21 April 2023)., str.8

„historické spomienky voľne pobiehajú, rozširujú sa a vznikajú rozdielne a zároveň navzájom konfliktné verzie“⁵⁰. Tento fakt je aj jedným z dôvodov prečo aj do dnes je kórejská historiografia bojové pole odlišujúcich sa verzii a pohľadov.

Prechod z despotickeho režimu na demokratickú spoločnosť, ktorá sa v Kórei začala formovať až od roku 1987 znamenalo otvorenie mnohých predtým obávaných historických otázok a zároveň priniesla viac neoficiálnych verzií prinášaných kórejským ľuďom. Štát musel reagovať na výzvu kolektívnej historickej pamäti, ktorá si žiadala adresovať minulé zločiny a prijať potrebné opatrenia pre odhalenie „pravdy“.⁵¹ Rovnako tak sa predtým autoritatívnym režimom potláčané progresívne hlasy začali viac v kórejskej spoločnosti a politike ozývať. Začali viac pretláčať aj proti americké nálady v spoločnosti a propagovať zjednotenie medzi Severnou a Južnou Kóreou. V otázke proti Japonska však zastávali naďalej silné proti japonské nálady a zdôrazňovali japonské delikty spáchané voči kórejskému ľudu. Za vlády progresívnych prezidentov napr. Kim Jöngsama (1993-1998) boli značné pokusy o to opraviť národnú históriu a za vládnuce obdobie prezidenta No Muhjöna (2003-2008) bola vytvorená Komisia pre pravdu a zjednotenie (*Cinsil hwahäurul wihan kwagö sačöngriwonhwe*). Táto komisia mala za úlohu preskúmať a kompenzovať obeť japonskej okupácie, kórejskej vojny a autoritatívnych režimov v Kórejskej republike a tak otvorila aj cestu potláčaným spomienkam vyplávať na povrch a predefinovať jednotlivé historické udalosti.⁵²

Vo vnímaní kórejskej národnej histórii je teda silne prítomný a viditeľný konflikt medzi tradičným a progresívnym prístupom interpretovania. Tento spor, ako bude priblížené v nasledujúcej podkapitole, je dnes najcitelnejší v oblasti učebníc kórejských dejín. Podobne je to ale aj vo vnímaní kórejskej histórii Kórejcami samotnými. V Kórejskej spoločnosti, podľa prieskumov z roku 2000, v súvislosti s národnou históriou pretrvávali pocity hanby a pýchy⁵³. Rovnako tak mali Kórejci veľký pocit obetí. V nasledujúcom prieskume vysokoškolákov v roku 2013 sa výsledky⁵⁴ ohľadom hrdých a hanby plných kórejských historických udalostí

---

⁵⁰ Kim, M. 2019, str. 2

⁵¹ JO, Eun A. Memory, Institutions, and the Domestic Politics of South Korean–Japanese Relations. *International organization* [online]. New York, USA: Cambridge University Press, 2022, 76(4), 767-798 [cit. 2023-06-22]. ISSN 0020-8183. Dostupné z: doi:10.1017/S0020818322000194

⁵² MORRIS-SUZUKI, Tessa, MORRIS LOW, Leonid PETROV a Timothy Y. TSU. 2014, str. 50-55

⁵³ S pocitom hanby sú najčastejšie spájané historické udalosti ako japonská okupácia, Kórejská vojna (1950 – 1953), previnenia politikou a ich manipulácia politickej moci. Na druhej strane sa za sprostredkovateľa pocitu hrdosti uvádzajú hostovanie Olympijských hier (1988) a Majstrovstiev sveta vo futbale (2002), vytvorenie kórejského písma *Hangul*, armádu nezávislosti bojujúcu proti japonskej okupácii, víťazstvá na medzinárodných športových súťažiach a celkový ekonomický rast Kórejskej republiky.

⁵⁴ Za hanbu vyvolávajúce udalosti študenti považovali masaker civilistov Kórejskými jednotkami počas Vietnamskej vojny, masakre obyvateľov počas povstania Kwangdžu, diskriminácie voči etnickým menšinám, porušovanie ľudských práv severokórejských utečencov a vysokú mieru samovrážd v krajine. Naopak boli hrdý na rozvoj v počítačových technológiách, demokraciu a na staré kórejské územia v oblasti Mandžuska.

líšili. K pocitom obetí sa pridali aj pocity ubližovania a nepravidielnosti Kórejského štátu voči ostatným či dokonca obyvateľom Kórejskej republiky samotným. Už nevnímali kórejský ekonomický zázrak len ako obdivuhodnú súčasť kórejskej republiky, pretože začali viac vnímať a odhaľovať aj útrapy a neférovosti spáchané voči obyvateľom často odhaľované práve progresívne vnímajúcimi politikmi.

Neoddeliteľným konceptom sprevádzajúcim moderné dejiny Kórei často spomínajú *Han* (한/恨). V kórejskej kultúre je *han* hlbokým, komplexným a náročne definovateľným kolektívnym pocitom spájaným s historickými traumami ako sú obdobie kolonizácie, potlačovanie, kórejská vojna a rozdelenie národa. V súčasnosti je veľmi náročné presne tento koncept preložiť do slovenčiny či angličtiny. Najčastejšie sa používajú výrazy ako smútok, žiaľ, hnev a zlosť. Tento pocit, predávaný po generáciách a hlboko zapustený v kórejských národných mysliach povzchádza ako výsledok krivdy, nespravodlivosti voči kolektívu alebo jedincom. *Han* nie je pozitívnym či negatívnym pocitom, ale ich spoločnou zmesou. V mnohých odborných článkoch a prácach o kórejskej histórii, kultúre či spoločnosti sa s ním stretávame ako s konceptom nevyhnutným pre pochopenie kórejského charakteru a je preto nevyhnutné sa obhliadnuť späť na jeho pôvod. (1392 – 1897).⁵⁵ Ako uvádza Kang Minsoo vo svojom článku, tak ako aj mnoho iných kórejských slov, tak aj slovo *han* vychádza z čínskeho *hen* (恨) a v modernej čínštine sa používa tiež na vyjadrenie odporu, zášti či ľútosti. Dodáva, že je vlastne „ironické použitie sino-kórejského výrazu na popis konceptu označovaného tak esenciálneho a jedinečne kórejského.“⁵⁶ Zároveň Kang Minsoo uvádza ako otca konceptu *han* nie Kórejca, ale japonského umelca Yanagi Muneyoshiho (1889 – 1961). Aj napriek tomu, že bol Yanagi odporcom imperializmu a kritizoval japonskú okupáciu kórejského polostrova, svojimi umeleckými dielami prispieval k šíreniu spomínaného historického konceptu jedného tela Japonska a Kórei. Ako prvý spomína **myšlienku**, že „Kórejci sú ľudia definovaný svojim smútkom.“ (Kim, 2022). Kým však ale na vyjadrenie slova „smútok“ používa japonský termín *hiai* (悲哀), kórejský nacionalisti počas okupácie preferovali termín *han* (한). Tvrdí, že kórejský ľud, ovplyvnený mnohými historickými útrapami a potláčaním, tvoril umelecké diela „nasiaknuté“ všetkými svojimi negatívnymi pocitmi a vznikol tým aj nečakaný vedľajší efekt, ktorý nazval „krásou smútku“.⁵⁷ Japonci tento kórejský smútok vnímaný skrz melanchonické

---

⁵⁵ Bleiker, Roland, and Hoang Young-ju. “Chapter 12. Korean Sources of Conflict Resolution: An Inquiry into the Concept of Han.” *Mediating Across Difference* 248–269. Web.

⁵⁶ KANG, Minsoo. The problem with Han. In: *AEON: Psyche* [online]. London, 18.03.2022 [cit. 2023-06-22]. Dostupné z: <https://aeon.co/essays/against-han-or-why-koreans-are-not-defined-by-sadness>

⁵⁷ KANG, Minsoo. [online]. London, 18.03.2022

kórejské umenie použili na utvrdenie svojich predstáv o tom, že Kórea potrebuje silnejšieho vodcu. Na druhú stranu však kultúrna teoretička Nayoung Aimee Kwon hovorí o prijatí konceptu han ako symbol kórejskosti s túžbou naopak odlišiť Kóreu od Japonska. Po okupácii začal han fungovať aj ako dôležitý prvok protivládnych protestov poháňaných hnutím *mindžung*. Táto forma bola namierená skôr ako hnev a beznádej voči vládnym terorom a tvorila jadro protivládnych aktivít s túžbou po demokracii.⁵⁸

Z dnešnej perspektívy a mnohých odborných článkov, je han súčasťou najčastejšie už len literárnych, umeleckých a filmových diel. Je preto nutné si dnes položiť otázku či je tento pojem užitočným pre lepšie pochopenie kórejskej kultúry a spoločnosti alebo je naopak už len preceňovaný. Po väčšinu 20.storočia hral han dôležitú úlohu v sebaurčení Kórejcov. Významným kultúrnym konceptom sa stal najmä v roku 1960, sa kórejský národ vyrovnávali s mnohými historickými traumami (japonská okupácia, rozdelenie národa a následná kórejská vojna). Neopisoval a neodkazoval len na nespravodlivosť a utrpenia spôsobené ľuďom ale aj na spôsoby akými sa ľud s nimi vysporiadal. Han sa tak stal unikátnym pocitom špecifickým pre kórejský národ. Vyznačoval silu a odpor tvárou tvár smútku a bolesti. Je preto značné a často spomínané, že cudzinci tento pocit nemôžu pochopiť ani preložiť. Od 90. rokov 20.storočia pozícia a kultúrny význam han značne klesol. Kim tento fenomén odôvodňuje najmä ekonomickou prosperitou a demokraciou v krajine. Takto už nebolo vhodné miesto pre pretrvávajúce pocity smútku z historického trauma či z nedosiahnutelného úspechu. Tento pokles vo význame pre spoločnosť je aj viditeľný vo vyššie spomínanom prieskume študentov. Už sa nevnímajú ako pasívnymi obetami histórie nad ktorou by museli truchliť. Neznamená to však samozrejme, že by Kórejskej demokracii bola absencia akýchkoľvek problémov. Viditeľné sú najmä ekonomické rozdiely v spoločnosti alebo rastúci feminizmus, kde sa han ešte snaží nájsť svoje súčasné miesto.⁵⁹

Pre mnohých ľudí v regióne Ďalekého Východu nie sú dávne udalosti súčasťou minulosti, ale súčasných okolností stále formujúcich ich životy. Najmä nevyriešené teritoriálne nezhody a kompenzácie za vojnové zločiny vyvolávajú duchov minulosti pre súčasné potreby a stupňujú sa prítomným nacionalizmom v jednotlivých krajinách. A tak, aj napriek mnohým pokusom

---

⁵⁸MCMAHON, Niall Edward Peter. *Cinematic han and the Historical Film: South Korean Cinema and the Representation Of Korea's Geopolitical Conflict in the Twentieth Century*. Australia, 2018. Dizertačná práca. Curtin University. Vedoucí práce Antonio Traverso, str. 68-69

⁵⁹KANG, Minsoo. [online]. London, 18.03.2022

o uzmierenie ostáva východná Ázia naďalej aktívnou zónou historických konfliktov, ktoré sa často prenášajú a reflektujú aj v politických a ekonomických vzťahoch v regióne.

Kórejská história zastáva nielen špeciálne miesto v srdciach a v mysliach Kórejcov ale slúži aj ako základ pre budovanie ich národnej identity, hodnôt a kolektívnej pamäti. Poskytuje im pocit kontinuity tým, že ich spája s ich koreňmi a pomáha im lepšie chápať kým sú, čím si prešli a čo ich formovalo. Štúdiom svojej histórie je pre nich ľahšie pochopiť súčasné rozhodnutia, regionálne vzťahy, konflikty ako aj nastávajúce výzvy. Rovnako tak slúži aj ako zjednocujúca sila vychovávajúca v nich pocit spoločnej hrdosti, prináležitosti a národnej jednoty medzi Kórejcami. Historickými udalosťami sformovaný kórejský nacionalizmus bol dlhú dobu v obrannom postoji voči externým silám a bol poháňaný silnými proti japonskými a protikomunistickými náladami. Rovnako tak historická pamäť kórejského národa a jej rekonštrukcie počas 20.storočia boli formované na základe manipulácií a potrieb vládnucej strany. A to preto, že práve uchovávanie a znova vyvolávanie historickej pamäti je jedným z najdôležitejších faktorov seba určenia a posilnenia jednoty či spolupatričnosti. Šírili ju pomocou nacionalisticky ladenej štátom kontrolovanej výuky dejín, ktorá síce poháňala v Kórejcoch národnú hrdosť a oddanosť slúžiť národným záujmom ale rovnako tak v nich vypestovala mentalitu historických obetí.⁶⁰ V tomto procese si aj kórejská národná identita, pôvodne založená na konfuciánskych hodnotách, prešla mnohými preformovaniami v závislosti na historické, sociálne a politické kontexty doby. Dnes ale v dôsledku rapídneho ekonomického rozvoja, demokratizáciou krajiny a globalizáciou si kórejská spoločnosť žiada a volá po prehodnotení spoločnej historickej pamäti vytvorenej štátom. Problémom preto aj dnes ostáva, že identita vytvorená a propagovaná štátom nie je totožná s identitou ako ju Kórejci samotní vnímajú. Tieto protichodné pocity sú rovnako tak viditeľné v otázkach výuky národných dejín či interpretovaní dejín vo filmovej a seriálovej tvorbe, kde sa otvoril väčší priestor pre sporné pohľady.

1.4 Výuka histórie a jej manipulácie

Tak ako bolo spomínané pri historickej pamäti, historická pamäť budovaná podľa súčasných potrieb národa štátom, je šírená a upevňovaná pomocou školskej výuky. Práve táto kolektívna pamäť národa je kľúčovým bodom moderného budovania národa a výuka histórie je jej neodlučiteľnou súčasťou. Samozrejme tento jav, nie je ničím novým ani nevídaným a už v dávnejších časoch, napríklad pri vzore autoritatívnych režimov, si môžeme povšimnúť „veľký dôraz kladený na výuku národných dejín s cieľom vytvoriť lojálnych občanov“ (Kim, Kim

---

⁶⁰ MORRIS-SUZUKI, Tessa, Morris LOW, Leonid PETROV a Timothy Y. TSU. 2014 – 2013, str.44

2019).⁶¹ Rovnako tak je tomu aj dnes aj napriek tomu, že vo väčšine krajinách vládne demokratický režim. Školská výuka naďalej ostáva „dôležitým faktorom prenášajúcim ideí občianstva a idealizovanú minulosť spolu s nádejnou budúcnosťou komunity“ (Hein, Selden, 2000)⁶². Znamená to teda, že pre správne pochopenie udalostí odohrávajúcich sa v prítomnosti je nevyhnutné pochopiť minulosť. Rovnako tak to tvorí základ pre budúcnosť. Hein a Selden ďalej dodávajú, že „národné naratívy, teda samotné učebnice, sú neustále nedokončeným projektom vyžadujúcim ustavičné revízie a reinterpretácie aby ostali relevantné v stále sa meniacej dobe“ (Hein, Selden, 2000).⁶³ S tým sa práve spája aj neustále prepisovanie učebníc a kontroverzii, ktoré s tým prichádzajú. Túto problematiku zhoršuje aj existenciu mnohých rozdielnych interpretácií a postojov k minulým udalostiam. Samozrejme, ako si povšimneme aj na príklade Kórei, nemusí to byť len nerovnaký pohľad či poznatok o historickej udalosti, ale do prepisovania vstupuje aj politická scéna národa, meniace sa medzinárodné vzťahy a samozrejme všade prítomný a silný nacionalizmus.

Fenomén prepisovania a kontroverzií spojených so školskými učebnicami, využívanými na výuku národných dejín, je aj v regióne Ďalekého východu značne prítomný. Ich kompilácia, upravovanie a vydávanie historických prác je už dlhodobo kontrolovaná štátom a odráža politické zábery jednotlivých vládnych strán. Práve vlády zohrávajú rozhodujúcu úlohu v tom čo a ako sa bude učiť na hodinách. Najcitelnejší bol tento fakt počas jednotlivých autoritatívnych režimov, kedy história slúžila ako stratégia na udržanie právoplatnosti ich vlády čím ovplyvnili vývoj štúdia národných dejín. Tento fenomén naďalej v 21. storočí pretrváva a výnimkou nie je ani Kórea, kde sa mnoho politikov, okrem politickej kariéry, sa vydáva aj za historikov. Silným nacionalizmom a jeho reflektovaním v histórii, nacionalisticky ladení historici v regióne zdôrazňujú najmä svoje národné tradície, kultúry a prízvukujú unikátnosť národnej histórie čo im pomáha aj legitimizovať nároky na konfliktné územie a zmierniť konflikty vnútri v štáte. Tento prístup síce „pomohol kolonizovaným štátom získať späť svoju nezávislosť ale zároveň s tým to viedlo k zveličovaniu a nafukovaniu historických naratívov, a k vzniku mentality obete“ (Petrov, 2014)⁶⁴. Ako bolo v predchádzajúcej podkapitole spomínané, rozdielne, konfliktné pohľady na dejiny vedú k mnohým nedorozumeniam

---

⁶¹ Hyungryeol Kim & Stephanie K. Kim (2019) Global convergence or national identity making?: The history textbook controversy in South Korea, 2004-2018, *Asia Pacific Journal of Education*, 39:2, 252-263, DOI: [10.1080/02188791.2019.1621801](https://doi.org/10.1080/02188791.2019.1621801), str. 253

⁶² Hein, L.E., & Selden, M. (2000). *Censoring History: Perspectives on Nationalism and War in the Twentieth Century* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315292298>, str.19

⁶³ Ibid, str.19

⁶⁴MORRIS-SUZUKI, Tessa, MORRIS LOW, Leonid PETROV a Timothy Y. TSU. *East Asia beyond the history wars: confronting the ghosts of violence*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2014 - 2013, 202 stran čiernobíle ilustrácie. ISBN 978-1-138-85186-3, str.44

a sporom medzi krajinami. Práve vzhľadom na zamotanú socio-politickú scénu tohto regiónu je aj samotný historický výskum a vzdelávanie neľahkou témou. Rovnako tak je história, ako akademická disciplína, neoddeliteľne prepojená s neustálou politizáciou a vmiešavaním súčasných politických potrieb. A tak sa problém prepisovania historických učebníc v Kórei rozvracia politickú a sociálnu scénu a stala sa miestom, kde proti sebe stoja dva politické protipóly – tradičný a progresívny. Každý propagujúci svoj pohľad na národné dejiny a ich správnu, „pravdivú“ interpretáciu.⁶⁵

Silne centralizovaný pohľad na dejiny vychádza v Kórejskej republike aj zo spisovania historických udalostí v starých časoch silne ovplyvnené prevládajúcim konfucianizmom na polostrove, ktorý zdôrazňoval dôležitosť zaznamenávania histórie pre budúce generácie. Značný význam histórie bol zdôrazňovaný na kórejskom polostrove od čias kráľovstva Korjŏ (918 – 1392). Od tejto doby začali aj kompilácie vlády jednotlivých kráľov do tzv. Sillok, ktoré sa stali cenným zdrojom historických poznatkov z tohto obdobia. Za obdobia Korjŏ bola spätne skompilovaná história troch kráľovstiev pod názvom *Samguk sagi*, ktorej, už v tej dobe, jednou z motivácií bolo opraviť kórejskú históriu vyobrazovanú v čínskych historických prameňoch. Sú viditeľné značné „nacionalistické obavy zo zachovávanía presných poznatkov o kórejských dejinách“ (Čö, 1980)⁶⁶. Dôraz na dôležitosť histórie pokračoval aj za nastupujúcej dynastie I (1392-1905). Vyznačovalo sa to aj množstvom historických spisov zachovalých z tohto obdobia a to či už oficiálnych alebo neoficiálnych.⁶⁷

Po násilnom otvorení Kórejského polostrova a následnou okupáciou Japonskom sa do konfucianizmom poháňanej historiografie začali vmiešavať moderné, západné prístupy k dejinám. Počas tohto obdobia bola kórejská história dominovaná japonskými učencami a pokúšala sa o jej interpretovanie tak aby ňou obhajovala svoje práva na okupáciu a presviedčala kórejský ľud o spoločných predkoch a cieľoch. V rovnakom čase, ako reakcia na japonských historikov, vznikla skupina Kórejských intelektuálov hlásajúcich sa k nacionalistickej škole tzv. *mindžok sahak*. Ich cieľom bolo najmä ochrániť Japoncami zavádzajúcu, skreslenú Kórejskú históriu a rovnako tak nájsť novú identitu, tradíciu pre kórejský ľud aby im dali zámer boja za slobodu a nezávislosť. Práve s týmto cieľom sa najčastejšie obracali späť na staroveké dejiny Kórei, kam zasadzovali jej predkov a jedinečnosť.

---

⁶⁵HWANG, Junsik. *Nationalism in Crisis: The Reconstruction of South Korean Nationalism in Korean History Textbooks (Han'guksa)*. Toronto, 2016. Magisterská práca. University of Toronto.

⁶⁶Ch'oe, Yŏng-ho. "An Outline History of Korean Historiography." *Korean Studies* 4 (1980): 1–27. <http://www.jstor.org/stable/23717670>., str.6

⁶⁷ Ibid, str.9-14

Tu sa začal v Kórei silnejšie formovať spomínaný etnický nacionalizmus a teória „jednej pokrvnej línie“. Po oslobodení Kórei v roku 1945 a po následnom rozdelení polostrova bolo potrebné „opraviť“ kórejské dejiny a obnoviť kórejskú podstatu. Kým sa ale podarilo nájsť správnu a jednotnú cestu vypukla Kórejská vojna.

Hlavným cieľom Južnej Kórei po skončení Kórejskej vojny bolo zaviesť povinnú školskú dochádzku na základných školách a to s myšlienkou, že hlavnou hnacou silou národného rozvoja je vzdelanie. Zároveň však prítomnosťou Severnej Kórei, ktorá je ideologicky silne odlišná a v tom čase bola aj značne ekonomicky vyspelejšia, sa výuka dejín stala nástrojom šírenia antikomunizmu a legitimácie Juhokórejskej republiky ako jedinej právoplatnej krajiny na polostrove. Juhokórejské režimy v tom čase historické učebnice silne cenzurovali a politizovali a s tým boli spojené aj učebnicové zákony. Už od roku 1948, kedy bola vyhlásená Kórejská republika a teda ešte pred začiatkom Kórejskej vojny, boli školy povinné výuku kórejských dejín realizovať na základe učebníc vydaných súkromnými vydavateľstvami. Učebnice však museli prejsť schválením a splňovať všetky ideologické podmienky. V školských osnovách zdôrazňovali západnú demokraciu ako vzor a naopak vyobrazovali komunistické krajiny ako ekonomicky a politicky zaostalé. Vplyvom silného antikomunistického cieľu bola aj Severná Kórea spomínaná len výhradne v spojitosti s Kórejskou vojnou, ktorú sama vyprovokovala.⁶⁸ Avšak po nástupe prezidenta Pak Čonghüiho po štátnom prevrate v roku 1961 bol antikomunistický rys výuky ešte sprísňovanejší. Bolo to aj z toho dôvodu, že šíril silnú kritiku voči predchádzajúcej vláde, ktorá padla aj kvôli slabému postoju a rétorike k Severnej Kórei a komunizmu. Počas jeho vlády bola vykonaná druhá školská reforma v roku 1963, kedy školy dostali povolenie používať učebnice vydané aj inými súkromnými vydavateľstvami. Neznamenal to ale, že bola centralizovaná výuka uvoľnená, práve naopak museli vydavateľstvá prísne dodržiavať pravidlá „správneho písania dejín“⁶⁹. Učebnice teda ostali naďalej prísne konzervatívne ladené a ortodoxné čo v spoločnosti vyvolávalo vlnu kritiku spojenú s úpadkom demokratických hodnôt. Po októbrovom prevrate a reformách *Jusin* v roku 1972 bola autoritárska moc Pak Čonghüiho upevnená a sprísnená. Rovnaký dopad to malo opäť aj na učebnice, ktoré boli opäť prehodnotené a od roku 1974 zavrhnuté na úkor jednej centralizovanej učebnice národných kórejských dejín. Už v tom čase sa ozývali aj hlasy „progressívne“ ladených Kórejcov označujúcich učebnicu za manipuláciu

---

⁶⁸ Hyungryeol Kim & Stephanie K. Kim. 2019, str. 255

⁶⁹ Je nutné rozlišovať medzi štátom autorizovanými a štátom schválenými učebnicami. V prvom prípade ide o priamy zásah vlády do písania učebníc a v druhom ide o akúsi dohliadaciu úlohu štátu, kedy sú učebnice písané v zmysle vydaných pokynov.

kolektívnej identity a nabádajúcu kórejské obyvateľstvo k poslušnosti. Čo nebolo ďaleko od pravdy, pretože cieľom režimu bolo vytvoriť ekonomicky silný štát a ľud mal slúžiť štátu v dosiahnutí ekonomického a technologického pokroku. Samozrejme zdôrazňovali, že dosiahnutím blahobytu štátu bude dosiahnuté aj šťastie a bohatstvo národa.⁷⁰ Kórejský akademik Čchwe vo svojej práci, v ktorej analyzuje jednotlivé školské reformy a úpravy od 3. školskej reformy v roku až po reformu v roku 2015, zhrňuje niekoľko obsahových požiadavkou učebníc moderných dejín, zavedené počas 3. školskej reformy za autoritatívnej vlády prezidenta Park Čonghüiho:

1. *Počas Kórejského cisárstva (1896 – 1905) boli propagované inštitucionálne reformy v snahe o modernizáciu. Tie však zlyhali v dôsledku cudzích zásahov a vplyvov.*
2. *Pri vyobrazení hnutia 1.marca v roku 1919, je nutné vyzdvihnúť, že sa jednalo o veľký protest „mobilizovaním všetkých možných ľudských kapacít“.*
3. *Učebnice by mali obsahovať fakt, že politická spôsobilosť pre správne fungovanie demokracie nebola počas vlády prezidenta I Sungmana (1948-1960) prítomná.*
4. *Po revolúcii 19. apríla 1960 bol trend „slobody“ moc rozšírený a bola nutná organizovanosť⁷¹*

Ako ďalej vysvetľuje vo svojej práci tieto učebnice šikovne schovávali a predávali obyvateľov pridanú hodnotu a to, že s politickou diktatúrou prichádza národná jednota. Je to znázornené napríklad aj na príklade cisára počas ideologických bojov v Kórei, ktorý získal viac právomocí v ideji posilniť a zjednotiť národ. Rovnako tak je to viditeľné na význame marcového hnutia za nezávislosť, kde sa udávalo, že na prekonanie národnej krízy a zjednotenia je potrebná jednota národa. Tej je možné dosiahnuť tým, že bude individuálna sloboda obmedzená a všetci sa nezištne spoja.⁷² Značný dôkazom na šírenie a propagáciu kórejskej kultúry a histórie je aj založenie *hangukhakčungangjonkuwŏn* (po slovensky Akadémia kórejských štúdií) Ministerstvom školstva, vedy a technológií 22.06.1978 v Kórejskej republike. Jej cieľom, ako uvádza Leonid Petrov, je „hlbšie skúmanie podstat kórejskej kultúry, založenie sebestačných pohľadov na históriu a primeraných hodnôt, prispieť k vzniku národnej kultúry, inšpirovať ľudí s cieľom oživiť národ a zabezpečiť miesto a princípy pre budúcnosť Kórei.“⁷³

Rok 1987 sa pre Kóreu a jej slobodný vývoj stal prelomovým. Počas júnového protestu za demokraciu sa podarilo zvrhnúť autoritatívnu vládu vtedajšieho prezidenta Čön Tuhwana

⁷⁰ HWANG, Junsik. 2016, str. 16-18

⁷¹ ČCHWE, Pjŏngtchäk. Hanguksa sŏsul panghjanüi ‘pchjočunhwa’ sidowa kü munččŏm. *CBNU Journal of Educational Research*. 2017. ISSN 1598-5830, str.3

⁷² Ibid, str.3-4

⁷³ MORRIS-SUZUKI, Tessa, MORRIS LOW, LEONID PETROV a TIMOTHY Y. TSU. 2014 - 2013, str. 45

(1980-1987) a začať proces demokratizácie. Prvým slobodnými voľbami zvoleným prezidentom sa stal Ro Tchäu (1988-1993). Avšak jeho blízke priateľstvo a spojenectvo s Čon Tuhwanom neprinieslo pre Kórejskú republiku mnoho zmien a štvrtá reforma spojená s učebnicami bola len formálna. Značný bol aj tradičný pohľad na interpretáciu historických udalostí, ktorý spolu s ostatnými predchodcami zdieľal. Piata reforma školstva vykonaná za jeho vládne obdobie bola však už zameraná na zjemnenie antikomunistického prístupu. Dôvody pre tento postoj mohli byť rôzne: pád komunizmu a jeho celkové oslabenie, silnejúca globalizácia či posun v dialógoch so Severnou Kóreou.⁷⁴

Rapidne zmeny v historickom povedomí kórejského národa a masívnu korekciu tradične ladených učebníc priniesla až civilná vláda pod prezidentom Kim Jöngsamom (1993-1998). Pod jeho dohľadom bola dokončená šiesta (1992) a siedma (1997) školská reforma. Najväčšou zmenou sa stalo vyobrazenie autoritatívnych režimov a ich vodcov, ktorým už neboli pripisované už len úspechy ale aj útrapy spôsobené utlačovaním a porušovaním slobody občanov.⁷⁵ Podobne však, ako bolo už spomínané, 90. roky znamenali obnovenie mnohých historických sporov v tomto regióne a tak je pochopiteľné, že vládala pociťovala potrebu posilňovať a rozširovať výuku kórejských dejín. K tomu sa pridala ešte nátlak globalizácie v reakcii na čo bolo nutné vzdelávať budúcu generáciu tak, aby bola samostatná, kreatívna a schopná čeliť vonkajšiemu svetu. Zároveň sa od 90.rokov 20.storočia do školských reforiem dostávala aj snaha vklíbiť väčší dôraz na etnické tradície a hodnoty. Bolo to aj z toho dôvodu, že Kórejci, práve v hrozbe globalizácie, pociťovali väčšiu potrebu Kórejskú identitu a jej jedinečnosť chrániť.⁷⁶

Nastupujúce vlády prezidenta Kim Tädžunga (1998-2003) a Ro Muhjona (2003-2008) pokračovali v realizovaní národného kurikula podľa iniciovaných reforiem. Od roku 2003 bola výuka kórejských dejín na stredných školách rozdelená na dve časti: premoderná doba a moderná doba. K tomu sa prispôbili aj učebnice, kedy sa premoderné kórejské dejiny spisovali štátom, ale moderné dejiny boli opäť od roku 1974 v rukách súkromných vydavateľov. Tentokrát bez akéhokolvek ďalšieho cenzurovania či smerníc. V roku 2005 sa pristúpilo k ďalšiemu uvoľneniu a všetky učebnice kórejských dejín pre všetky stupne škôl boli už

---

⁷⁴ Hyungryeol Kim & Stephanie K. Kim. 2019, str. 257-8

⁷⁵ Hyungryeol Kim & Stephanie K. Kim. 2019, str. 256

⁷⁶ Kyunghye So, Jungyun Kim, Sunyoung Lee. The formation of the South Korean identity through national curriculum in the South Korean historical context: Conflicts and challenges. *International Journal of Educational Development*, Volume 32, Issue 6, 2012, Pages 797-804. ISSN 0738-0593.

<https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2011.11.005>.

(<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0738059311001623>)

vydávané súkromnými nakladateľstvami. Pre Kórejskú republiku to bol veľký krok k demokratických a liberálnym hodnotám. Veľkú kritiku si to samozrejme vyslúžilo od opozičných, tradične a pravicovo orientovaných politických strán, ktoré ich označili za ničiace kórejské hodnoty, úspechy a destabilizujúci právoplatnosť Juhokórejského štátu. Väčšina týchto učebníc bolo teda často označovaných za nepravdivých a zavádzajúcich.⁷⁷ Reakciou na tieto progresívne interpretácie bolo aj sformovanie novej tradičnej skupiny nazývanej *New Right* (v preklade „nová pravica“), ktorá sa označovala za „racionálnu pravicu“. Ako opisuje Han Yuna vo svojom článku „zväčša akademici v strednom veku, členovia novej pravice, vytvorili nevládnú organizáciu aby posilnili svoje hlasy v spoločnosti a vybalansovali znateľne progresívne naklonenú Kóreu (Han, 2007).“⁷⁸ Výsledkom bolo aj vytvorenie takzvaného fóra učebníc (kórejsky *kjogwasöpchoröm*) kompilovanie a vydanie učebnice kórejských moderných dejín s názvom *Täankjogwaso hanguk künhjöntäsa* (v preklade Alternatívna učebnice kórejských premoderných a moderných dejín).⁷⁹ Publikovaním tejto učebnice bolo znateľné politické napätie medzi dvoma tábormi a neutíchajúce boje medzi politicky ladenou interpretáciou dejín.

Ďalším kľúčovým zlomom v tomto ideologickom boji bolo zvolenie prezidenta I Mjöngpaka v roku 2008. Bol to ďalší obrat v politickej scéne keďže sa k moci dostal opäť kandidát z konzervatívnej, pravicovej strany „Kórejská strana slobody“. V spolupráci s ostatnými pravicovo ladenými akademikmi a politikmi vydali oficiálne cez Ministerstvo školstva nariadenie vydavateľstvám učebníc opraviť „problematické“ výroky. Najrozsiahlšie opravy musela vykonať učebnica vydaná vydavateľstvom Kumsong. Práve táto učebnica bola považovaná za najprogresívnejšiu a zároveň bola aj nerozšírenejšie používaná školami v Južnej Kórei. V spojitosti s učebnicou tvrdia, že „ľavicovo naklonená učebnica otrávi myseľ tínedžerov oslavovaným tmavých zákutí kórejskej histórie“.⁸⁰ Zároveň dodávajú, že učebnice prinášajú „masochistický pohľad na kórejskú históriu znevažovaním úlohy spojeneckých síl pri oslobodzovaní Kórey, stavaním Spojených štátov ako imperiálnej veľmoci a zaoberaním sa chybami juhokórejských diktátorov, a zároveň znevažovaním ich úspechov, ako je ich prínos k rýchlemu ekonomickému rozvoju.“⁸¹ Vydavateľstvo bolo nakoniec nutné tieto zmeny, bez

⁷⁷ HWANG, Junsik. 2016, str. 24-27

⁷⁸ HAN, YUNA. “The New Right: Political Winds in South Korea.” *Harvard International Review* 29, no. 1 (2007): 9–10. <http://www.jstor.org/stable/43650176>, str. 9

⁷⁹ ‘대안교과서-한국 근·현대사’ 30 가지 오류 | 신동아 (donga.com)

⁸⁰ CHOE, Sanghun. History textbook causes an uproar in South Korea. Online. *The New York Times*. 2008. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2008/11/17/world/asia/17iht-textbook.1.17888237.html>. [cit. 2023-10-21].

⁸¹ CHOE, Sanghun. 2008.. [cit. 2023-10-21].

konzultácie s autormi, vykonať aby si udržalo profit, ale výuku na školách to neovplyvnilo a ďalej používali učebnice bez týchto úprav.⁸²

V rovnakom prístupe pokračovala aj novozvolená prezidentka Pak Kūnhje (2013-2017), ktorej náklonnosť ku konzervatívnym hodnotám bola posilnená aj faktom, že bola dcérou bývalého diktátora Pak Čonghūiho. Nová vláda naďalej „opravovala“ chybné pasáže historických učebníc a zašla až tak ďaleko, že chcela aby všetky učebnice boli do roku 2017 v školách nahradené jedným oficiálnym setom historických učebníc. Odôvodnením bolo zmenšiť ideologickú priepasť v kórejskej spoločnosti prezentovaním jedných rovnakých „pravdivých“ historických faktov. Samozrejme už len samotný akt obnovenia štátom vydaných učebníc kórejskú spoločnosť rozdelil na dva tábory: tí čo boli proti a tí čo súhlasili. Po predstavení tejto učebnice v roku 2016 sa strhla vlna kritiku dokonca aj v pravicových radoch. Pokračovalo to masovými protivládnyimi protestami aj z dôvodu jej korupčných škandálov a v roku 2017 bola obžalovaná. Ministerstvo školstva v tom čase zmenilo pôvodné znenie smerníc a školy si mohli vybrať učebnicu podľa ktorej budú kórejské dejiny vyučovať. Zvoleným nového prezidenta Mun Čeina (2018-2023) v roku 2018 bola spomínaná učebnica úplne odstránená a nové pokyny pre písanie učebníc boli opäť vydané.⁸³

V Kórei problém historickej interpretácie už dávno nie je záležitosťou len historikov, ale stal sa vojnou politických hodnôt a ideológií. Už od vzniku Kórejskej republiky bola značná snaha vlády manipulovať a ovládať formovanie kultúrnej pamäti a kórejskej identity, kde sa mal odrážať kórejský nacionalizmus a vlastenectvo. Ako nástroj na upevnenie týchto predstáv im slúžila školská výuka, a preto až do dnes je „toto investovanie mnoho energie do výuky kórejskej histórie viditeľné počas každej vlády, ako súčasť akéhosi dedičstva spojeného s formou kontroly a politickej tradície.“ (Hwan, 2016)⁸⁴ V Kórei je tento ideologický boj najjednoduchšie vysvetliteľný ako boj medzi konzervatívne zmýšľajúcimi a progresívne zmýšľajúcimi stranami. Počas vlády autoritatívnych režimov v Kórei bola značná snaha konzervatívnymi a pravicovo orientovanými politikmi propagovať kórejskú históriu tak aby vychovali patriotických a lojálnych obyvateľov (kórejsky označovaných ako *kungmin*) poháňajúcich štátnu ekonomiku a pokrok. V opozícii stáli progresívni, ktorí naopak zdôrazňovali politické, ekonomické a spoločenské úspechy obyvateľov a kritizovali ospravedlňovanie diktátorských režimov v záujme ekonomickej prosperity štátu. Rovnako tak sa však rozchádzajú napríklad aj v otázke japonskej okupácie, kolaborantov, prístupu

---

⁸² Hyungryeol Kim & Stephanie K. Kim. 2019, str. 256-257

⁸³ Hyungryeol Kim & Stephanie K. Kim. 2019, str. 257-8

⁸⁴ HWANG, Junsik. 2016, str. 15

k Severnej Kórei a komunizmu.⁸⁵ Zásadovým sa stalo, že tento ideologický boj už nie je len v rukách politikov, ale rozdeľuje aj kórejskú akademickú pôdu a spoločnosť. Znametná snaha kórejskej vlády naďalej formovať a udávať kórejskej identite smer už znametne zlyháva. Identita vytvorená a propagovaná štátom nie je totiž totožná s identitou takou ako ju Kórejci samotní vnímajú. Kórejská školská výuka aj reformy s ňou spojené odrážajú konflikty a výzvy, ktorým formovanie národnej identity musí čeliť. Kórejská identita bola časom sformovaná konfuciánskymi hodnotami, bojom proti cudzím vpádom a okupáciám a rozdelením národa, ktoré dodnes polostrov prenasleduje. Je preto jasné, že vláda bude na tejto identite stavať a bude sa ju snažiť posilňovať, ale rapídnu globalizáciou a posunom vpred si aj identita Kórejcov žiada zmenu.

1.5 Kórejské historické filmy

Kórejská kinematografia si od svojich neistých začiatkov prešla „veľkou dynamickou zmenou od zastaralého domáceho priemyslu na značne výraznú prosperujúcu medzinárodnú kinematografiu viditeľnú dnes.“ (Yecies and Shim, 2015)⁸⁶ Tento rýchly rozmach filmového priemyslu predstavuje aj rozmanitosť jej histórie ovplyvnenej nielen národnými politikami ale aj spoločenskými, ekonomickými a kultúrnymi činiteľmi. „Jednou z najvýznačnejších charakteristík kórejského filmu je jeho silná politická podstata.“ (Lee, 2000)⁸⁷ Už od premietania prvého kórejského filmu, počas japonskej okupácie, neboli filmy oslobodené od prísnych kontrol a pravidiel. Rôzne vlády či autoritatívne režimy po dlhé obdobia vnímali filmy ako účinné nástroje propagandy, a preto nie je prekvapivé, že vykonávali kontroly nad ich obsahom či už cez rôzne cenzúry, prísne regulácie ich produkcie alebo cez „vzorové“ diela splňujúce žiadúce kritéria. Snaha zasahovať do filmovej tvorby bola všade viditeľná.⁸⁸

Prečo sa ale filmy stali tak obľúbeným a dôležitým médiom? Film, podobne ako umenie, mal „vždy potenciál byť provokatívnym, bystrým, inšpirujúcim, žalujúcim, utešujúcim, propagandistickým a to ešte páľčivejšie vďaka unikátnej presvedčavej moci.“ (Lee, 2015)⁸⁹ Podobne ako som spomínala už aj v podkapitole o historických filmoch, filmy majú silu

⁸⁵ HWANG, Junsik. 2016, str. 15-17

⁸⁶ Yecies, B. and Shim, A. (2015) *The Changing Face of Korean Cinema*. 1st edn. Taylor and Francis. Available at: <https://www.perlego.com/book/1644184/the-changing-face-of-korean-cinema-1960-to-2015-pdf>, str.1

⁸⁷ LEE, Hyangjin. *Contemporary Korean cinema: Identity, culture and politics*. Manchester University Press, 2000. ISBN 9781526141293., str.16

⁸⁸ Paquet, D. (2010) *New Korean Cinema*. [edition unavailable]. Columbia University Press. Available at: <https://www.perlego.com/book/775114/new-korean-cinema-breaking-the-waves-pdf>, str.1-3

⁸⁹ LEE, Samyel (2015). *The Power of Cinema on the Korean Peninsula*. *Global Politics Review*, vol. 1, No. 1, str. 83–94

ovplyvňovať či dokonca formovať národné mienky, kolektívnu pamäť, posilňovať národného ducha a vzbudiť národné cítenie. Prinášajú niektoré možno už stratené, vzdialené hodnoty bližšie a to je presne to čo kórejská spoločnosť po japonskej okupácii potrebovala. Japonsko okupovalo kórejský polostrov s cieľom pohltiť ho úplne. Koloniálna vláda sa usilovala vymazať čokoľvek kórejské – kultúru, jazyk, identitu. Najcitelnejšie to bolo najmä v posledných rokoch, kedy sa Japonsko snažilo zakázať používanie kórejského jazyka a Kórejci si museli osvojiť japonské mená. Nie je preto prekvapivé, že po oslobodení bola pre Kóreu dôležitá konštrukcia modernej Kórei s jej jedinečnými, unikátnymi hodnotami. V tom zohrával film kľúčovú úlohu ako „nástroj na ovplyvnenie toho ako o sebe a o svojej krajine populácia premýšľa.“ (Paquet, 2010)⁹⁰ Môžeme teda konštatovať, že sa väčšina druhej polovice 20. storočia v Kórei točila okolo pátraní politických, kultúrnych a spoločenských hodnôt.⁹¹

Väčší zlom vo filmovej tvorbe nastal po uchopení moci prezidentom Pak Čonghüim vojenským prevratom v roku 1961. Autoritatívny režim si rýchlo uvedomil silu filmovej tvorby, ktorú si prispôbil svojim potrebám propagandy, legitímácie jeho moci a na stabilizáciu politickej moci. K tomu všetkému mu mala pomáhať rozsiahla cenzúra a prísne kontrolné mechanizmy. V rovnakom období prechádzala kórejská spoločnosť rýchlej industrializácie, modernizácie, kedy bola spoločnosť prvýkrát vystavovaná fenoménu masovej zábavy. Veľké nadšenie a kreativita filmárov napomohla k rozmachu kórejskej kinematografie, ale väčší dopyt po filmovej tvorbe znamenal aj mnoho unáhlených a nekvalitných diel. Avšak aj napriek tomu sú roky 1961 až 1970 považované za zlaté obdobie v kórejskej kinematografie. Vplyvnou inšpiráciou pre toto obdobie boli literárne diela, ktoré adaptovali na filmové verzie. Filmové diela s touto tematikou sa rýchlo stali súčasťou kultúrnej propagandy a posilňovali kultúrny nacionalizmus, tradičné hodnoty a zároveň znázorňovali aj nové aspekty modernity. Rovnako tak sa vo filmoch stále viac začali objavovať témy zamerané na historické udalosti a národných hrdinov, ktoré mali v kórejskom ľude vyvolať patriotické a vlastenecké myšlienky a budovať tak národnú jednotu.⁹²

Tento entuziazmus vo filmovej tvorbe netrval dlho a bol potlačený systematizáciou kontroly nad filmovou produkciou. Proces začal v roku 1961 založením Ministerstva verejných

---

⁹⁰Paquet, Darcy. 2010, str.2

⁹¹ Zo začiatku bola tematika kórejských filmov inšpirovaná ľudovými príbehmi a mýty.

⁹² Yecies, B. and Shim, A. (2015) *The Changing Face of Korean Cinema*. 1st edn. Taylor and Francis. Available at: <https://www.perlego.com/book/1644184/the-changing-face-of-korean-cinema-1960-to-2015-pdf>, str.5-6

informácii⁹³, Centrom pre produkciu národných filmov⁹⁴ a vydaním prvého filmového zákon⁹⁵, ktorý vošiel do platnosti v roku 1962. Zákon bol následne niekoľkokrát zmenený a nakoniec úplne nahradený filmovým distribučným zákonom v roku 1966. Tento zákon značne znížil počet filmových štúdií a predstavil aj takzvaný registračný systém, ktorý udával možnosť produkovať a importovať zahraničné filmy len registrovaným štúdiám. Vtedajšie Ministerstvo verejných informácií zaviedlo trojfázový proces cenzúry: predložiť pred natáčaním aktivity ministerstvu, následná cenzúra scenáru a konečná cenzúra finálneho diela.⁹⁶

Situácia sa ešte zhoršila v roku 1972 vyhlásením reforiem *Jusin*, ktoré so sebou priniesli prehodnotenie už existujúcich systémov, zákonov a ešte viac upevnili jeho moc a kontrolu nad obsahom. V kórejskej kinematografii to malo za následok útlm, ktorý je v jej histórii označovaný za obdobie temna a depresie. Cenzúra sa ešte viac sprísnila a systematizovala v roku 1976 založením *Korean Performance Ethics Board*. Počas týchto rokov bol akýkoľvek náznak sociálnej kritiky či politického komentáru, vrátane kritiky vlády, hneď objektom cenzúry a trestov. Dokonca aj sexuálne nemravnosti vo filmovej tvorbe podliehali menším kontrolám než politické obsahy.⁹⁷ Samozrejme v tomto období nemôže opomenúť ani existenciou tzv. *blacklist* a *whitelist*, ktoré umožňovali väčší prehľad nad režimovo „priateľskými“ či „nepriateľskými“ režisérmi a filmovými štúdiami. Po revízii filmového zákona (1973) vznikol aj orgán s názvom *Korean Motion Picture Promotion Corporation (KMPPC)*, ktorého jednou z hlavných úloh bolo produkovať vlastné filmy splňujúce všetky požiadavky vlády. Tieto filmy, takzvané *kugčejŏnghwa*, boli natáčané s finančnou podporou vlády a vyobrazovali pozitívne stránky vlády tak aby podporili dominantné ideológie v krajine

---

⁹³ Ministerstvo verejných informácií bolo vytvorené dvadsiateho mája 1961 a malo na starosti dohliadať na činnosti Centra pre produkciu národných filmov a dodržovanie filmového zákona. Malo rovnako tak koordinovať všetky mediálne kampane filmovej tvorby, tlače a rádiá.

⁹⁴ Jeho cieľom bola produkcia dokumentov a „kultúrnych“ filmov, ktoré obsahovali „správne“ politické postoje. Bola to akási národná „továreň“ na propagandu cez filmovú tvorbu.

⁹⁵ Zákon udával štyri hlavné kritéria cenzúry: 1. Filmy by nemali vyobrazovať nič čo by poškodzovalo národnú autoritu či zneuctilo konštitúciu. 2. Filmy by nemali narušiť národnú bezpečnosť, verejné tradície a spoločenský rád. 3. Filmy by nemali poškodzovať obraz žiadnej krajiny s ktorou má Kórea diplomatické vzťahy. 4. Filmy by nemali podkopávať ducha ľudu.

⁹⁶ Yecies, B. and Shim, A. 2015, str.19-23

⁹⁷ KIM, Molly Hyo. Film Censorship Policy During Park Chung Hee's Military Regime (1960-1979) and Hostess Films. Online. *IAFOR Journal of Cultural Studies*. 2016. ISSN 2187-4905. Dostupné z: https://www.academia.edu/33470516/Film_Censorship_Policy_During_Park_Chung_Hees_Military_Regime_1960_1979_and_Hostess_Films?source=swp_share. [cit. 2023-12-11].str. 36-40

spadali do kategórie ukážkových filmov⁹⁸.⁹⁹ Pre krajinu toto obdobie znamenalo ekonomický rozvoj, ale ako bolo spomínané už vyššie, pre filmový priemysel obrovský úpadok. Filmy sa stali kultúrnym nástrojom kultivujúcim lojalitu a vyvolávajúci pocit patričnosti k národu.¹⁰⁰ Situácia sa nezmenila ani po nástupe Čön Tuhwana k moci v roku 1980. Aj keď sa domáci filmový priemysel snažil chrániť a rozvíjať¹⁰¹, popularitu si získavali zväčša diela s erotickou popularitou podporované v rámci jeho politiky 3S – *Sex, Screen, Sports*¹⁰².

Svetlo nádeje sa pre kórejský film rozsvietilo až v 90. rokoch 20. storočia a otvorilo tak cestu pre dnes známu tzn. kórejskú novú vlnu. Už koncom 80.rokov 20.storočia, po mnohých rokoch propagandou nasiaknutých, nekvalitných filmoch, mnohí volali po zmenách. A nebolo to len vo filmovom priemysle. Celková politická a spoločenská nálada v Kórei koncom 80.rokov naznačovala veľkú nespokojnosť a po niekoľkých početných národných demonštráciách vyústila v odvolanie Čön Tuhwana. V tomto čase sa už do popredia dostávala nová generácia filmárov, ktorá bola, aj keď zväčša ovplyvnená európskou, hongkonskou akčnou a hollywoodskou tvorbou, odhodlaná priniesť nové črty do domácej kinematografie. Jednou z mnoho výziev sa pre nich stala obchodná dohoda so spojenými štátmi z roku 1987. Jej výsledkom bola distribúcia filmov z Hollywoodu priamo na kórejské trhy čím priniesla obrovský nárast konkurencie na trhu. Na druhú stranu ale v tom istom roku došlo aj k zrušeniu systému kvót na počet produkováných filmov. Tak mohla kórejská kinematografia zažiť boom v natáčaní nových filmov¹⁰³. Vďaka uvoľneniu slobody prejavu už neboli nútení vyobrazovať len tematiku hovoriacu v prospech kórejskej spoločnosti, ale púšťali sa už aj do búrlivejších a provokujúcejších diel. V roku 1988 im k väčšej slobode obsahu dopomohlo aj zrušenie cenzúry¹⁰⁴ scenárov pred natáčaním. Nová generácia režisérov sa pustila do produkcie

---

⁹⁸ Boli to najmä filmy, ktoré šíрили pozitívne zmýšľanie o reformách Jusin, budovali patrotizmus a nacionalizmus, propagovali hnutie Sămaul (hnutie za novú vesnicu), dodávali nádej farmárskych a rybárskych dedinám, vyzdvihovali industriálnych hrdinov, ktorí ťažko pracovali v snahe modernizácie krajiny a zdôrazňovali jednotu ľudu v snahe prekonať národné útrapy.

⁹⁹ YUK. Joowon (2019) Cultural censorship in defective democracy: the South Korean blacklist case, *International Journal of Cultural Policy*, 25:1, 33-47, DOI: [10.1080/10286632.2018.1557644](https://doi.org/10.1080/10286632.2018.1557644)

¹⁰⁰ KIM, Molly Hyo. 2016. str. 36-40

¹⁰¹ V roku 1986 jeho vláda uvoľnila opatrenia na dovoz a distribúciu zahraničných filmov úpravou filmového zákona. To vyústilo v príliv mnoho kvalitných filmov čím sa zvýšila konkurencia na filmovom trhu. Rovnako tak to zanemelo stratu investícií, ktoré predtým filmové štúdiá mohli dostávať za distribúciu zahraničných filmov a investovať späť do domácej produkcie.

¹⁰² Sex, obraz a šport

¹⁰³ Počet firiem narástol z 20 v roku 1984 na 113 v roku 1991. Počet natočených filmov stúpol z 81 v roku 1984 na 121 v roku 1991. (GATEWARD, Frances K. *Seoul searching: culture and identity in contemporary Korean cinema*. 2nd. Albany: State University of New York Press, c2007. ISBN 978-0-7914-7226-2. str. 22)

¹⁰⁴ Síce sa o hovorí o zrušení cenzúry v roku 1988, ale v skutočnosti museli stále režiséri predkladať pred natáčaním scenár etickej komisie. Tá k filmu vydala dodatočné komentáre a „doporučenia“, ktoré bolo ťažké nedodržať.

filmov, ktoré odrážali súčasné spoločenské a politické problémy ako aj študentské hnutia a demonštrácie. Hlavnými hrdinami ich dielov sa stal *mindžok* – teda obyčajný pracujúci ľud.¹⁰⁵

Od roku 1993, po víťazstve Kim Jöngsama v prvých civilných voľbách, sa do filmového priemyslu začal dostávať ešte silnejší pocit oslobodenia a demokratizácie. V roku 1996 bola cenzúra prehlásená za nezákonnú a priniesla tak množstvo nových nápadov a námetov do domácej tvorbe. Rovnako tak sa podarilo finančné nedostatky, s ktorými sa potykalo mnoho filmových štúdií, vyriešiť vďaka podpore súkromných investorov ako boli veľké kórejské konglomeráty¹⁰⁶ a nová vlna si rýchlo mohla začať užívať nevídanú domácu a zahraničnú pozornosť.

Rastúci úspech domáceho filmového priemyslu sa odrazilo hneď na niekoľkých úspešných filmoch. Jedným z nich bol napríklad aj film režiséra I Čöngguka s názvom *Pchjöndži* (v slovenčine *List*), ktorý sa mohol v roku 1997 pýšiť, prvýkrát od roku 1993, s viac ako sedemsto tisíc predanými lístkami v kinách v Soule¹⁰⁷. Celkovo bolo v roku 1997 vydaných 59 kórejských filmov, ktoré spoločne zaujali 12,1 miliónov divákov, a tak si zaistili 25,5%¹⁰⁸ podiel na kórejskom filmovom trhu.¹⁰⁹ Neopomenuteľným pomocníkom k dosiahnutiu silného postavenia domácej tvorby na domácom trhu boli premietacie kvóty. Tie povinne určovali počet dní počas ktorých museli kiná premietiť kórejské filmy. Aj keď počet týchto dní boli časom postupne znižovaný, až na minimum v roku 2006, na začiatku zabezpečoval domácim filmov miesto v kinách. Aj keď nie nutne návštevnosť či úspech.¹¹⁰

Ďalší úspech nasledoval v roku 1999 veľkolepým akčným filmom *Swiri* režiséra Kang Čegjua. Film predal doma viac ako dva milióny lístkov čím v miere návštevnosti preskočil aj Hollywoodsky hit *Titanic* a zabezpečil si na kórejskom trhu prvenstvo. *Swiri* si síce prevzal mnoho filmových prvkov z Hollywoodu, ale tematikou blízkou Kórejcom – rozdelenie polostrova, si rýchlo získal domáce srdcia. Po *Swiri* túto cestu nasledovalo hneď ďalšie dielo s podobnou tematikou a to film *Kongtonggjongbikujok* (v slovenčine *Pohraničné pásmo*). Do

---

¹⁰⁵ Paquet, D. 2010, str.20-22

¹⁰⁶ Po finančnej kríze v roku 1997 však mnoho z nich financovanie filmového sektoru opäť prerušilo.

¹⁰⁷ Za rok 1997 a 1998 bola celková návštevnosť filmu v Soule 724 474. Bol to za rok 1997 štvrtý najúspešnejší film v Kórei pokiaľ zahrnieme aj zahraničnú tvorbu.

¹⁰⁸ V roku 1997 bolo v Kórei vydaných 59 domácich filmov a zo zahraničia importovaných 380. ([Darcy's Korean Film Page - 1997](#))

¹⁰⁹ Paquet, D. 2010, str.20-22

¹¹⁰ [A-JParc-Brussels-vDec-EN-PE.pdf \(europa.eu\)](#)

kín sa dostal v roku 2000 a podobne ako jeho predchádza si tiež vyslúžil ohromný domáci úspech s viac než päť miliónmi lístkov predanými len za prvé štyri mesiace.¹¹¹

Kórejská kinematografia v 21. storočí zažívala nevídaný rozmach a podporu nielen zo strany návštevníkov ale aj zo strany vlády. Po víťazstve prezidenta Kim Tädžunga vo voľbách sa vláda pustila do tvorby nových pokynov a zákonov. Rovnako tak zrušila predtým existujúcu korporáciu *Korean Motion Picture Promotion* a nahradila ju dnes známym *Korean Film Council* (KOFIC)¹¹². Bola to samostatná organizácia dotovaná Ministerstvom kultúry a turizmu, ktorú tvorilo desať filmových odborníkov vybraných Ministerstvom kultúry, a ktorá mohla nezávisle meniť a nariaďovať filmové postupy. Jej účelom bolo najmä efektívne a spravodlivo rozdeľovať pridelené financie na filmové projekty.¹¹³ V podobnom duchu sa nieslo aj vládne obdobie prezidenta No Muhjõna, ktorý pokračoval najmä vo fonačnej podpore filmového priemyslu. Od roku 1998 do roku 2005 nastal nárast o celkovo 48 novozaložených filmových fondov, ktoré spolu činili až 535 miliónov dolárov.¹¹⁴

Temné obdobie pre filmový priemysel bolo opäť prítomné počas vlády prezidenta I Mjõngpaka a prezidentky Pak Kũnhje. Táto deväťročná konzervatívna vláda priniesla znova do filmovej tvorby reštrikcie, a pretože si uvedomovala veľký vplyv a význam filmovej tvorby v spoločnosti, snažila sa formovať pohľady a názory ľudu podľa svojich potrieb. Najčastejšie išlo o otázky vyobrazenie Severnej Kórei a minulej konzervatívnej vlády Park Čunghuiho a Čõn Tuhwana v Južnej Kórei. Svoje právomoci v pokuse dohliadať na umelcov a ich diela, ktoré boli akokoľvek v nesúlade s názormi súčasnej vlády, podobne ako za vlády prezidenta Park Čunghuiho, praktikovali pomocou takzvaných *blacklist* a *whitelist*.¹¹⁵

V roku 2005 bola založená *Korea Fund of Fund* (KFoF), ktorej hlavnou úlohou bolo poskytovať stabilný zdroj kapitálu na ďalšie investície a tak efektívne riadiť a rozdeľovať fondy aj na filmovú tvorbu. Do tohto fondu putujú aj peniaze od KOFIC a Ministerstva kultúry, športu a turizmu, ktoré sa prerozdeľujú. Hlavnou zámienkou vzniku bolo zabezpečiť a ochrániť

---

¹¹¹ Kim, K. H. (2011) *Virtual Hallyu*. Duke University Press. Available at:

<https://www.perlego.com/book/1458298/virtual-hallyu-korean-cinema-of-the-global-era-pdf>

¹¹² Avšak v roku 2000 opätovnou revíziou zákona bolo rozhodnuté, že minister bude rozhodovať o rozpočte pridelenom filmu, a to po prehodnotení dodaných dokumentov a plánov režisérom. Na protest tohto zákona niekoľko členov komisie rezignovalo a spôsobilo väčšie konflikty medzi „starou“ a „novou“ generáciou v sektore, čo vyústilo do odobratia mnohých privilégií a navrátenia ich vláde.

¹¹³ YUK. Joowon (2019) *Cultural censorship in defective democracy: the South Korean blacklist case*, *International Journal of Cultural Policy*, 25:1, 33-47, DOI: [10.1080/10286632.2018.1557644](https://doi.org/10.1080/10286632.2018.1557644)

¹¹⁴ Paquet, D. (2010) *New Korean Cinema*. [edition unavailable]. Columbia University Press. Available at: <https://www.perlego.com/book/775114/new-korean-cinema-breaking-the-waves-pdf> (Accessed: 2 December 2023)., str.77

¹¹⁵ KIM. Ju Oak (2018) *Korea's blacklist scandal: governmentality, culture, and creativity*, *Culture, Theory and Critique*, 59:2, 81-93, DOI: [10.1080/14735784.2018.1446837](https://doi.org/10.1080/14735784.2018.1446837)

filmovú tvorbu z nedostatku súkromných investícií investovaním verejných fondov. Vláda využívala tento investičný systém na propagáciu „správnych“ filmov, ktoré splňovali podmienky a predstavy jej politiky a naopak aby zabránila investíciám do „ľavicovo orientovaných“ filmov. Práve jedným zo spôsobov boju proti týmto filmom bolo ich úplne vynechať z možnosti tieto fondy z KFoF čerpať. Neboli to len fondy, ktoré boli odoprené ale bol to aj nátlak prezidentky na Ministerstvo kultúry, športu a turizmu, aby prehodnotili svoje postupy a neposkytovali peniaze projektom, ktoré sú ideologicky nemravné. Výsledkom tohto nátlaku bol tajný plán zostavený ministerstvom s názvom *Action Plans towards a Healthier Cultural Ecology* (Nápravné kroky k zdravšej kultúrnej ekológii), ktorý bol reportovaný späť prezidentke s návrhom potrebných krokov pre zintenzívnenie monitorovania filmovej produkcie. Oproti tomu existoval aj whitelist, ktorý vláda zriaďovala. Ten obsah mená či štúdiá, ktoré boli politicky vhodné a produkovali pre vládu korektné filmy.¹¹⁶

Neboli to len filmové produkcie, ktoré boli monitorované a pripravené o finančné podpory, ale aj niektoré kiná a filmové festivaly¹¹⁷, ktoré sa rozhodli niektoré „ideologicky nesprávne“ filmy premietat'.¹¹⁸ Je nutné poukázať na fakt, že tento typ cenzúry bol iný než ten známy počas autoritatívnych režimov. Pretože v tomto čase už cenzúra a kontrola filmov nemala existovať, tak nikto obsah filmov nemenil ani nemazal. Kritéria pre zápis do čiernej listiny boli hlavne kvôli „rozdielnemu politickému pohľadu (podpora opozičnej strany), kritika súčasnej a bývalej konzervatívnej vlády a celkové progresívne myšlienky či aktivity.“¹¹⁹ Na základe týchto politických a spoločenských odlišností boli indivíduá alebo celé firmy označené ako *jongpuk čwapcha* (ľavicový pro-severo Kórejci) a vylúčené z finančnej podpory či penalizovaný cez daňové kontroly. Počas týchto deviatich rokov (2008-2017) im v tejto činnosti pomáhala aj Kórejská inteligenčná služba, ktorá zbierala informácie a aktualizovala jednotlivé zoznamy. Inak povedané tajná služba opäť slúžila vláde na monitorovanie ľudí.¹²⁰ Po nástupe prezidenta Mun Čeina do funkcie boli všetky inštitúcie zapletené do tohto škandálu preorganizované a reformované so snahou vytvoriť pre filmovú produkciu slobodné prostredie. Vďaka tomu sa filmová produkcia znova rozrástla a podnikla aj vznik ďalších filmov venujúcim sa moderným kórejským dejinám.

---

¹¹⁶ YUK. Joowon. 2019, str.38-41

¹¹⁷ Jedným z najznámejších zásahov bol finančný škrt pre filmový festival v Busane za výber filmov, ktoré by mal premietat'.

¹¹⁸ QUARIO, Francesco. Mapping Contemporary Cinema: A short guide to the korean Blacklist scandal. Online. Dostupné z: <http://www.mcc.sllf.qmul.ac.uk/?p=2061>. [cit. 2023-10-21].

¹¹⁹ YUK. Joowon. 2019, str.39

¹²⁰ YUK. Joowon. 2019, str.40

2 Japonská okupácia (1910-1945)

2.1 Historické pozadie

Kórejské kráľovstvo Čoson (1492 – 1910) sa v druhej polovici 19. storočia usilovalo o udržanie politiky izolácie a bolo preto označované ako *hermit kingdom*. Vtedajší vládnucci kráľ Tawongun jasne vyjadroval svoj odpor k cudzím zemiám aj minimalizovaným kontaktom a obranným postojom k približujúcim sa francúzsky, britským či americkým lodiam¹²¹. Všetky tieto pokusy o otvorenie a naviazanie kontaktov brala ako narušenie jej územia.¹²² Na rozdiel od Kórei, Japonsko otvorené západnými mocnosťami a ovplyvnené obnovením imperiálnej vlády v roku 1868, vstúpilo do novej éry plnej rozvoju, reforiem a ambícií. Rovnako ako iné mocnosti aj Japonsko zmýšľalo otvorenie Kórejského polostrova, pre nich ako strategického územia. V roku 1875 vyslalo Japonskú vojenskú loď na hliadkovanie blízko kórejského pobrežia. Opätovne však kórejská pobrežná hliadka vyhodnotila túto situáciu ako akt narušenia jej územnej suverenity a na japonskú loď vystrelila. Tento výstrel bol pre Japonsko skvelou zámienkou odvety a nasledujúci rok vyslala smerom ku Kórei 6 vojenských lodí. Kórea bola nútená, pod hrozbou útoku, podpísať v roku 1876 nevýhodnú zmluvu Kanhwa¹²³. Pre Japonsko to znamenalo rozšírenie si sféry pôsobenia, ale ešte stále museli čeliť značnému čínskemu vplyvu na polostrove.¹²⁴ Výsledkom týchto bojov o dominanciu bola sino-japonská vojna¹²⁵ na území Kórei trvajúca od roku 1894 do roku 1895. Vojna skončila japonským víťazstvom a uzatvorením 17.4.1895 mierovej zmluvy v Šimonoseki, kde sa najzásadnejším bodom stalo priznanie nezávislosti Kórei na Číne. Japonsko následne začalo ovládať kórejskú vnútornú politiku a vykonávať reformy Kabo dosadením prejaponských úradníkov. Na druhej strane však stáli protijaponsky naladení Kórejci, ktorý prihliadali k Rusku ako k jednej z ciest ako sa z japonského vplyvu vymaniť. Tento pohľad podporovala aj kráľovná Min a členovia jej rodu a snažili sa menovať rusky orientovaných úradníkov. Samozrejme tento obrat vplyvu

---

¹²¹ Akékoľvek pokusy o otvorenie brala ako akt narušenia územia, a nie je preto prekvapeným, že potopila v roku 1866 americkú obchodnú loď, ktorá plula riekou Tädong až k mestu Pjongjang. Rovnako tak k sebe nevpustila ani ďalšie pokusy amerického či francúzskeho loďstva, ktoré sa plavili po rieke Han k hlavnému mestu Soul a vypálilo na ne.

¹²² YOUNG, Ick Lew. Brief History of Korea: A bird's Eye View. *The Korea Society*. New York, 2000., str.20-23

¹²³ Ktorá nariad'ovala nielen otvorenie kórejských prístavov ale aj zriadenie japonského konzulátu, ktorý mal právo riešiť právne priestupky ľudí s japonskou národnosťou.

¹²⁴ KIM, Kwan-young. *Japan and Korea: A Turbulent History*. 1999. Dostupné také z: <https://www.lehigh.edu/~rflw1/courses/1999/spring/ir163/Papers/pdf/kwk2.pdf>, str. 10-15

¹²⁵ Čínsko-japonská vojna vypukla 23.7 1894 po náhlom obsadení paláca Kjongbokkung Japonskom. Japonci bojovali s čínskymi vojskami v niekoľkých pozemných a námorných súbojoch na celom území Kórei. Vojna skončila úplným japonským víťazstvom 17.4 1895 uzavretím mierovej zmluvy v Šimonoseki.

a silnejúce Rusko znepokojovalo Japonsko a jeho postoj na Kórejskom polostrove. Ďalšou prevratnou udalosťou otriasajúcou Kóreou bolo aj zavraždenie kráľovnej Min v roku 1895 Japoncami, čo vyvolalo veľkú nenávisť voči Japonsku a začali sa objavovať nové a nové „armády spravodlivosti“ bojujúce voči agresorovi a jeho stúpencom. Únik kráľa Kodžonga, najmä zo strachu, na ruské veľvyslanectvo znamenal dočasný koniec japonskej nadvlády na polostrove a privedenie kórejskej vlády pod silný ruský vplyv. Následne bolo v roku 1897 vyhlásené kórejské cisárstvo (Tähan čeguk) čím kórejský kráľ povýšil na cisára a stal sa tak rovnocenným s cisárom japonským. Tento akt a naďalej pretrvávajúci a rastúci dopad Ruska v Kórei rozrušoval Japonsko a vystupňoval sa nakoniec do rusko-japonskej vojny, ktorá začala v roku 1904 prekvapivým útokom Japoncov. Aj napriek tomu, že počas tohto konfliktu Kórea vyhlásila neutralitu, tak japonské vojská vtrhli do Söulu a pod hrozbou útoku ju donútili podpísať zmluvu, ktorou si opäť prevzalo dohľad nad jej štátnou správou. Jednoznačným víťazstvom Japonska proti Rusku si zabezpečilo jasnú kontrolu nad kórejským územím, ktorú nenamietali ani Amerika či Anglicko, ktoré naopak podporovali Japonskú „ochranu“ Kórejcov. Rovnako tak aj mierová Portsmouthská zmluva s Ruskom ukončujúca vojnu, znamenala uznanie japonských záujmov na kórejskom polostrove a koniec ruských interferencií v tejto oblasti.¹²⁶ Tieto udalosti sa neobišli bez protestu a bojov Kórejcov, ale nič už nezabránilo vyhláseniu protektorátu v roku 1905. Tento status bol ďalej upravený v auguste roku 1910, kedy sa Kórea stala oficiálne Japonskou kolóniou až do roku 1945. Takto kolonizovaná Kórea prišla nielen o svoju politickú nezávislosť ale aj o iné atribúty suverénneho národa. Bola nutná slúžiť potrebám a ambíciám rozrastajúcej sa japonskej veľmoci.¹²⁷

Niektorí historici, ktorí podporujú japonskú politiku voči Kórei, tvrdia, že počas koloniálneho obdobia došlo k významným pokrokom v ekonomickom a vzdelávacom systéme. Argumentujú, že japonská okupácia bola v dlhodobom horizonte prínosom pre modernizáciu Kórei. Aj keď nemožno poprieť, že medzi rokmi 1910-1945 došlo k určitému hospodárskemu pokroku a modernizácii spoločnosti, ale najviac z toho profitovali Japonci žijúci v Kórei a hŕstka kórejských kolaborantov. Väčšina kórejského obyvateľstva trpela chudobou a nevzdelanosťou.¹²⁸

Japonsko vládlo Kórei prostredníctvom generálneho guvernéra, ktorý bol obvykle vojacom z japonskej armády alebo námorníctva a volil ho sám japonský cisár. Počas prvej fázy okupácie

---

¹²⁶ ECKERT, Carter J., Michael ROBINSON, Marta BUŠKOVÁ, Štěpánka HORÁKOVÁ, Miriam LÖWENSTEINOVÁ, Petr BLÁHA a Vladimír VIMR. *Dějiny Koreje*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 387 s. : mp., čb. fotoreprodukce ; 22 cm. ISBN 80-7106-411-4., str.176

¹²⁷ MORRIS-SUZUKI, Tessa, Morris LOW, Leonid PETROV a Timothy Y. TSU. 2014 ., str. 30-34

¹²⁸ YOUNG, Ick Lew. 2000, str. 23

(1910-1919), nazývanej aj ako „obdobie temna, boli Kórejci kontrolovaní prísnyim systémom, ktorý im odoberal základné občianske práva, a to hlavne kvôli snahe Japonska kolóniu skrotiť. Cieľom bolo roztrieštiť kórejskú jedinečnosť a presvedčiť ľud o ozajstnej spriaznenosti dvoch krajín. Tieto prísne kontroly nakoniec vyústili do veľkej celoštátnej demonštrácie 1. marca 1919, známej tiež ako hnutie prvého marca. Výzva amerického prezidenta Wilsona Woodrowa na sebaurčenie národov a následná smrť kráľa Kodžonga v roku 1919 prispela k sformovaniu tohto hnutia za nezávislosť. Prvého marca 1919 bola v Söule počas pochodu prečítaná aj deklarácia nezávislosti, kým sa dav dal na pochod mestom. Hnutie sa rozšírilo po celej krajine s odhadovanou účasťou asi okolo 2 miliónov ľudí. Aj napriek tomu, že mala byť demonštrácia pokojná došlo k niekoľkým násilným stretov s japonskou políciou a armádou. Výsledkom bolo v Apríli toho istého roku v Šanghai vyhlásenie dočasnej vlády v exile založenej kórejskými patriotmi.¹²⁹

Tieto udalosti donútili Japoncov uvoľniť kontrolné zovretie kórejského obyvateľstva a počas druhej fázy koloniálnej vlády (1919-1932) bola obyvateľov povolená určitá miera slobody prejavu a zhromaždenia. Napríklad na začiatku 20.rokov boli vydané tri kórejské noviny v kórejskom jazyku a v roku 1927 bola založená kórejská strana *Singanhwe* (新幹會, Nová kórejská spoločnosť). Kvôli relatívne tolerantnej politickej atmosfére, dokonca aj socialisti založili v Söule v roku 1925 tajnú komunistickú stranu. Bolo tiež za túto dobu, kedy boli založené moderné univerzity, Podobne tak v tomto čase vznikali aj školy spolu so šiestimi súkromnými kórejskými vysokými školami financovanými verejnou alebo súkromnou podporou.¹³⁰

Tretia fáza japonskej vlády (1932-1945) videla návrat drakonických pravidiel do Kórey. Vypuknutím druhej sino-japonskej vojny (1937-1945) sa intenzifikovala aj snaha o asimiláciu Kórejcov do kultúrneho a politického života japonského cisárstva. V roku 1940 boli Kórejci nútení prijať Japonské meno, kórejskému obyvateľstvu bolo zakázané používať svoj vlastný jazyk a medzi rokmi 1939 a 1945 bolo vyše 1.2 milióna Kórejcov transportovaných do Japonska na nútené práce. Ku koncu druhej svetovej vojny Kórejci podliehali aj brannej povinnosti. Nakoniec však tieto bezohľadné opatrenia iba posilnili národný duch Kórejského obyvateľstva a horkosť voči Japonsku.¹³¹

---

¹²⁹ KIM, Kwan-young. 1999, str. 7-8

¹³⁰ YOUNG, Ick Lew. 2000, str. 23

¹³¹ ECKERT, Carter J., Michael ROBINSON, Marta BUŠKOVÁ, Štěpánka HORÁKOVÁ, Miriam LÖWENSTEINOVÁ, Petr BLÁHA a Vladimír VIMR. 2001, str.230-234

Účasť Japonska v druhej svetovej vojne vyvolala pre Kórejcov ďalšie útrapy vo forme už zmieňovaných nútených prác, vojenskej pomoci a migrácii do Japonska či Číny. Práve v zahraničí, kvôli ilegálnosti doma v Kórei, vznikol vo veľkej miere odpor a hnutia bojujúce proti japonskej nadvláde. Napríklad kórejské exilové hnutie v Číne bolo počas okupácie značne aktívne v tréovaní armády a podnikaní proti japonským útokom a atentátom. Na území Číny v roku 1940 vznikla aj Kórejská oslobodenecká armáda (*Hanguk kwangbokkun*), ktorá sa rovnako tak zúčastnila na rôznych misiách a partizánskych akciách. Výraznú aktivitu vykazovala aj dočasná vláda v exile, na čele s I Süngmana, ktorá sa po vypuknutí prvej svetovej vojny snažila o získanie legitimity od „spojencov“. Na tú však mala nádej až po skončení druhej svetovej vojny rekapituláciou Japonska 15.8.1945 a nadobudnutím opätovnej nezávislosti.¹³²

2.2 Pretrvávajúce spory v 21.storočí

Vzťahy medzi Japonskom a Južnou Kóreou sú značne ovplyvnené horkosťou japonskej okupácie polostrova. Po okupácii a po silnom protijaponskom cítení v Kórei, ktoré bolo značne prítomné aj v kórejskom nacionalizme, bola za vlády prvého juhokórejského prezidenta I Süngmana (1948-1960) kooperácia s Japonskom odmietaná. Až po nástupe Pak Čöngghüiho boli tieto pocity postavené do úzadia na úkor ekonomického rozmachu krajiny. V roku 1962 prezident vyhlásil začiatok päť ročného ekonomického plánu a aby tento plán mal z čoho dotovať tak sa prioritou stala rezolúcia japonských reparácií.¹³³

Rok 1965 bol pre normalizáciu vzťahov medzi krajinami kľúčový a pre Japonsko výhodný. Kórejská republika musela čeliť rýchlemu rozvoju Severnej Kórei a sama naštartovať svoju ekonomiku. V prostredí neutíchajúcej studenej vojny bola aj úloha Ameriky, ktorá sa bála ďalšej expanzie Sovietskeho zväzu a komunizmu, znateľná pri nátlaku na obe krajiny dohodu podpísať. Dohoda o normalizácii vzťahov bola medzi Japonskom a Južnou Kóreou podpísaná 29.2.1965 a rušila všetky dohody a zmluvy podpísané pred 22.8. 1910. Jej schválenie bolo z veľkej časti možné aj kvôli autoritatívnemu vládnucemu v tom čase, pričom prezident mohol slobodne rozhodnúť bez možnosti ľudu toto rozhodnutie spochybňovať. Neobišlo sa to ale bez protestov na ktorých sa zdôrazňoval strach z opätovnej japonskej nadvlády a infiltrácie.¹³⁴ Rovnako je nutné podotknúť, že prezident Pak Čöngghüi počas japonskej okupácie kolaboroval s armádou Japonska, a preto mu zakrývanie minulých činov a japonských zločinov silnou

---

¹³² ECKERT, Carter J., Michael ROBINSON, Marta BUŠKOVÁ, Štěpánka HORÁKOVÁ, Miriam LÖWENSTEINOVÁ, Petr BLÁHA a Vladimír VIMR. 2001 str.230-234

¹³³ KIM, Kwan-young. 1999, str. 11-15

¹³⁴ MORRIS-SUZUKI, Tessa, Morris LOW, Leonid PETROV a Timothy Y. TSU. 2014 - 2013, str. 193

antikomunistickou rétorikou prišlo vlastne vhod. Na základe dohody Kórejská republika obdržala 300 miliónov dolárov na ekonomický rozvoj krajiny a 200 miliónov dolárov ako reparácie za vojenské zločiny.¹³⁵ Aj napriek tomu, že Kórea hlása, že nikdy žiadne reparácie od Japonska nedostala, na základe tejto zmluvy z roku 1965 je Japonsko presvedčené, že kompenzácie Kórei poskytlo a historické nezhody by medzi dvoma krajinami mali byť vyriešené. Následne odkryté dokumenty, ktoré unikli na verejnosť v roku 2005, poukazujú na fakt, že podpisom dohody sa Kórea vzdala ďalších požiadavkou na kompenzácie (ako na vládnej tak aj na individuálnej úrovni)¹³⁶ a rovnako tak sa vzdala aj ďalších práv na riešenie konfliktov súdnym sporom.¹³⁷ Samozrejme to ale neriešilo spory teritoriálne o ostrov Tokto. V 70. rokoch sa diplomatické vzťahy medzi krajinami zlepšovali a za vlády prezidenta Čön Tuhwana v 80.rokoch boli naďalej rozvíjané. Jedným príkladom je aj návšteva japonského premiéra Jasuhiro Nakasoneho (1982-1987) v roku 1982. Kórejská vláda aj v tomto čase potrebovala na ďalšie ekonomické plány finančnú injekciu, ktorú im v tomto čase japonský premiér prisľúbil v hodnote 4 miliárd dolárov vo forme ekonomických projektov. V tom istom čase však Ďalekým Východom rezonovali protesty proti nových historických učebniciam v Japonsku a ich obsahu, kde zľahčujú japonskú agresiu počas okupácie a druhej svetovej vojny. Značilo to opätovné otvorenie otázky japonskej okupácie a oživenie nevrlosti proti Japonsku. K ďalšiemu zhoršeniu vzťahov došlo následne v roku 1986 kedy japonský minister školstva Fuji Masajuki vyhlásil, že Kórea bola sčasti zodpovedná za jej anexiu Japonskom. Minister školstva bol následne hneď nútený rezignovať a premiér Nakasone okamžite navštívil Južnú Kóreu s cieľom ospravedlnenia.

Od 90.rokov sa kórejská spoločnosť už nedívala na Japonsko len ako na kolonizátora ale aj na ekonomickú veľmoc a zároveň im ich samotný rozvoj dodával sebavedomie a hrdosť necítiť sa už len ako obeť. K tomu spelo aj niekoľko ďalších faktorov ako napríklad zmena aj v postoje vlády a silnejúce progresívne hlasy. Tie obrátili pozornosť na protiamerické nálady a koloniálnych zradcov z minulej vlády. Rovnako tak viac upevňovali pozornosť na medzi kórejské vzťahy čím sa protijaponské pocity utišovali. K tomu sa do Kórei neoficiálnymi a nelegálnymi cestami dostávala aj Japonská kultúra a táto kultúrna výmena sa ešte zvýšila po roku 1989, kedy bolo povolené do Japonska vycestovať. Zlepšovanie diplomatických vzťahov medzi krajinami bolo sprevádzané aj rozšíreným obchodných vzťahov. V roku 1990 sa Kórea

---

¹³⁵ No. 8473, UN, Japan and Republic of Korea 1965

¹³⁶South Korea discloses sensitive documents. 2005. Online: [S.Korea discloses sensitive documents - UPI.com](http://S.Korea%20discloses%20sensitive%20documents%20-%20UPI.com)

¹³⁷ The Chosun Ilbo. 2005. Declassified Documents Could Trigger Avalanche of Lawsuits, online: [Declassified Documents Could Trigger Avalanche of Lawsuits - The Chosun Ilbo \(English Edition\): Daily News from Korea - National/Politics](http://Declassified%20Documents%20Could%20Trigger%20Avalanche%20of%20Lawsuits%20-%20The%20Chosun%20Ilbo%20(English%20Edition):%20Daily%20News%20from%20Korea%20-%20National/Politics)

stala tretím najväčším obchodným partnerom Japonska a Japonsko sa stalo druhým Kórei. Rovnako tak sa rozvíjal aj turizmus medzi dvoma krajinami a počet návštevníkov stúpil. Od roku 1998 bol rovnako tak zrušený zákaz na dovoz japonských produktov čím narástol záujem o Japonsko a vďaka novým zdrojom bolo možné priniesť aj nové poznatky o koloniálnej dobe.¹³⁸ V spojitosti s touto zmenou prístupu k Japonska sa hovorí, že Kórejský postoj sa zmenil z proaktívneho na reaktívny. V praxi to znamenalo, že Kórea už aktívne nedbala tak na žiadanie kompenzácií a ospravedlnenia, ale reagovala na japonské „nepravdivé“ vyhlásenia a provokácie.¹³⁹

Nad'alej pretrvávajúcím sporom, je napríklad teritoriálny ležiaceho medzi Kóreou a Japonskom, ktoré je Japoncami nazývané Takešima a Kórejcami zasa Tokto. Kým Kórea jasne naznačuje, že ostrov spadá jednoznačne pod jej správu tak aj Japonsko mnohokrát deklarovalo tento ostrov japonským. Zašlo to až do stavu, kedy Japonsko 22. februára 2005 vyhlásilo sviatok „dňom Takešimi“ a vyvolalo tak vlnu protijaponských nálad skrz celú Kórejskú republiku. Je to práve jeden z príkladov reaktívneho postoju k japonským provokáciám. Kórejské médiá po dlhé mesiace neustále premietali protesty a rozhovory s ľuďmi nárokujuúcimi si práva a objasňujúcich, prečo Tokto je práve kórejským ostrovom. Tento spor sa neobišiel ani bez hlasu vtedajšieho prezidenta No Muhjona, ktorý vo svojom oficiálne liste požadoval „aby sa Japonsko naučilo pravdu“. Tento ostrov však nie je žiadnym prírodným úkazom ani bohatou oblasťou na nerastné suroviny či iné bohatstvá. Je tvorené zväčša „len“ veľkými kameňmi. To na čom záleží je, že je súčasťou hlbšieho problému tiahnuceho sa už od konca japonskej okupácie a stále hlboko zakoreneného aj v 21. storočí. Tento jeden „ostrovček“ je ale len malou štipkou sporov medzi Japonskom a Kóreou. Ďalší objavujúci sa spor je ohľadne svätyne Jasukuni postavenej v Tokiu. Svätyňa je zasvätená vojakom a civilistom, ktorí položili život v boji pre japonského cisára. V Kórei, a aj v ďalších japonskom okupovaných národoch, najčastejšie označujú tieto osoby ako vojenských zločincov a kritizujú ich otvorené uctievanie, keď pripravili o život a spôsoby trauma niekoľko miliónov ľudí.¹⁴⁰ Rovnako tak ešte dnes v spoločnosti rezonuje zneužívanie kórejských žien, známych ako *comfort woman*, ktoré si žiadajú ospravedlnenie a kompenzácie za zločiny spáchané japonskými vojakmi.

---

¹³⁸ SHIN, Jeeyoung. Screening Colonial Modernity: Cinematic Re-Imaginations of Colonial Korea in the 2000s, *Quarterly Review of Film and Video*, 2019, 36:8, 690-720, DOI: [10.1080/10509208.2019.1593030](https://doi.org/10.1080/10509208.2019.1593030)

¹³⁹ MORRIS-SUZUKI, Tessa, MORRIS LOW, Leonid PETROV a Timothy Y. 2014 – 2013, str. 195-196

¹⁴⁰ Dudden, A. (2008) *Troubled Apologies Among Japan, Korea, and the United States*. [edition unavailable]. Columbia University Press. Available at: <https://www.perlego.com/book/774573/troubled-apologies-among-japan-korea-and-the-united-states-pdf>

2.2.1 Comfort Woman

História *comfort woman*, teda žien, ktoré boli nútené slúžiť ako sexuálne otrokyne pre japonskú armádu pred a po druhej svetovej vojne, je stále žive prítomná v mysliach dnešnej Kórejskej spoločnosti. Toto ťažko uchopiteľné a vysvetliteľné téma, najmä pre mladšie generácie, vyžaduje správne a efektívne cesty ako ho spoločnosti predstaviť.

Od začiatku japonskej okupácie koloniálna vláda vytvorila pre japonskú armádu tzv. červené uličky. Až v roku 1937 začala japonská vláda a jej armáda budovať tzv. utešiteľské stanice na sexuálne účely¹⁴¹. Zneužívanie kórejských žien malo viacero „strategických“ dôvodov. Jedným bola kórejská „čistota“ žien práve kvôli silným tradičným hodnotám a spoločenskému nátlaku. Druhým bola potreba japonského cisárstva dokazovať svoju nadradenosť nad kolonizovanou zemou a to aj v podobe nadradenosti nad ženami a ich zneužívania čo viedlo k degradácii v kórejskej národnej hrdosti. Okolo päťdesiat tisíc až dvesto tisíc mladých kórejských žien bolo odvečených aby slúžili japonským vojakom. Tieto ženy neboli vystavované len znásilňovaniu ale aj psychickému ubližovaniu, ťažkej práci a v posledných mesiacoch okupácie aj smrti.¹⁴²

Existencia týchto žien, bola po mnohé roky úplne vymazaná aj v učebniciach kórejskej histórie, a to najmä preto, „že symbolizovali nielen útrapy kolonizovanej krajiny ale boli aj symbolom „znásilnenej“ krajiny.“ (Lee, 2019)¹⁴³ Rovnako tak aj japonská vláda o tomto vojenskom zločine mlčala a zlomový bod prišiel až v auguste 1991, kedy staršia Kórejka Kim Haksun vyhlásila, že bude ako bývala *comfort woman* o tomto zločine vypovedať. Po tomto prvom prihlásení sa prichádzali ďalšie a ďalšie staršie ženy, ktoré boli odhodlané podať svoje výpovede čím donútili aj kórejskú vládu predložiť oficiálnu žiadosť Japonsku na preverenie tohto *comfort woman* systému.¹⁴⁴

Podobný nátlak prišiel aj so strany kórejskej rady tlačiacej na vládu aby odkryla tajné dokumenty v Amerike a Japonsku, a aby donútila Japonsko prijať následky za svoje minulé zlyhania. Kvôli tomuto nátlaku bola aj vláda v Tokiu nútená reagovať a 4. augusta 1993 oficiálne uznala účasť na tomto verbovaní, a navrhla kompenzácie ako možné riešenie. Táto

---

¹⁴¹ Paradoxom bolo, že tieto „stanice“ mali slúžiť ako ochrana pred čoraz častejšími znásilneniami, ktoré sa v krajinách vyskytovali. Rovnako tak mali chrániť japonských vojakov pred potenciálnymi sexuálnymi chorobami. Hlavnou ideou však bolo japonské presvedčenie, že ženské telá a sex sú nevyhnutné pre udržanie vojenskej morálky a efektivity.

¹⁴² Dudden, A. (2008) *Troubled Apologies Among Japan, Korea, and the United States*. [edition unavailable]. Columbia University Press. Available at: <https://www.perlego.com/book/774573/troubled-apologies-among-japan-korea-and-the-united-states-pdf>.

¹⁴³ Kim, M. (2019) *Korean Memories and Psycho-Historical Fragmentation*. [edition unavailable]. Springer International Publishing. Available at: <https://www.perlego.com/book/3495221/korean-memories-and-psychohistorical-fragmentation-pdf> (Accessed: 22 June 2023), str. 55-57

¹⁴⁴ Stetz, Margaret D.. "4. Reframing the "Comfort Women" Issue: New Representations of an Old War Crime". *Genocide and Mass Violence in Asia: An Introductory Reader*, edited by Frank Jacob, Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2019, pp. 61-77. <https://doi.org/10.1515/9783110659054-004>, str.61

odpoveď neriešila ale žiadne ďalšie právne zodpovednosti za spôsobené ujmy. Japonská vláda sa ďalej snažila zakryť spory ohľadne comfort woman vytvorením súkromného fondu s názvom *Asian's Woman Fund* v roku 1995. Tento fond ale nebol financovaný vládou ale obyčajnými ľuďmi, ktorý prispievali. Samozrejme tento postup japonskej vlády bol silne kritizovaný v Kórei, pretože ospravedlnenia sa nedočkali a kompenzácie za štátne zločiny im platili obyvatelia. Rovnako tak premiér Abe, ktorý nastúpil po Konovi, hlásal, že Japonsko sa na žiadnych staniciach nepodieľalo a sú krivo obviňovaní bez akýchkoľvek historických podkladov. Samozrejme je nutné podotknúť, že dnes je záležitosť comfort woman a jej riešenie aj pod silným vplyvom feministiek, ktoré pridaním ženských práv poháňajú proti japonský nacionalizmus v Južnej Kórei. Často sú tieto feministky a aktivistky označované aj za bariéru medzi krajinami a uzmiernením medzi minulosťou a prítomnosťou. Významným dielom, ktoré v Kórei vyvolalo vlnu kritiky ale poskytuje odlišný názor na túto problematiku je kniha od autorky Pak Yuha s názvom *Comfort Woman of the Empire: The Battle Over Colonial Rule and Memory*. Kniha musela dokonca čeliť aj právnym žalobám a to z dôvodu, že poukazuje na polarizáciu pojatia comfort woman. Vysvetľuje, že niektoré z nich boli sexuálne obeť japonskej armády ale niektoré na druhej strane prostitútky, ktoré s Japonskom kolaborovali. Problematická teda je kórejská nacionalistická reprezentácia v pamäti kórejskej spoločnosti, ktorá potláča diverzifikácia týchto žien.¹⁴⁵ Takisto poukazuje na „kórejských kolaborantov, ktorí rovnako ako Japonci, boli zodpovední za odvádzanie kórejských žien do spomínaných staníc.“ (Park, 2017)¹⁴⁶

Ich história bola spracovaná už aj v knihách pre mládež a rovnako tak sa v 21. storočí už častejšie objavuje aj vo filmovej a dokumentárnej tvorbe.¹⁴⁷ Najkontroverznejších vyobrazení boli učebnice vydané „New Right“, ktoré sa vrátili k starému pojatiu comfort woman ako žien, za ktoré sa má národ hanbiť. V učebnici *Kjohaksa*, ktorú vydali, tvrdia, že to boli „prostitútky prenasledujúce japonských vojakov.“¹⁴⁸ Samozrejme sa táto forma interpretácie stretla s veľkou kritikou nielen žien samotných ale už aj kórejskej spoločnosti.

---

¹⁴⁵ Kim, M. (2019) *Korean Memories and Psycho-Historical Fragmentation*. [edition unavailable]. Springer International Publishing. Available at: <https://www.perlego.com/book/3495221/korean-memories-and-psychohistorical-fragmentation-pdf>, str.56-60

¹⁴⁶ [Professor Who Wrote of Korean 'Comfort Women' Wins Defamation Case - The New York Times \(nytimes.com\)](https://www.nytimes.com)

¹⁴⁷ HERMANSSON, Casie a Janet ZEPERNICK. *The Palgrave handbook of children's film and television*. Cham: Springer International Publishing, 2019, 1 online resource (600 pages). ISBN 3-030-17620-7. Dostupné z: doi:10.1007/978-3-030-17620-4, str. 93

¹⁴⁸ HWANG, Junsik. *Nationalism in Crisis: The Reconstruction of South Korean Nationalism in Korean History Textbooks (Han'guksa)*. Toronto, 2016. Magisterská práca. University of Toronto., str. 47

Dnes je toto téma opäť ohrozené vydaním novým učebníc, kde sa problematika comfort woman už vôbec nenachádza.¹⁴⁹

2.2.1.1 Filmová tvorba

V samotnej filmovej tvorbe sa vynára dôležitá otázka a to, ako zobrazit' históriu týchto žien, ktorá je sprevádzaná sexuálnym a fyzickým násilím? Téma comfort woman začalo byť naozaj plodným pre filmovú tvorbu po roku 2015, kedy sa oznámilo výročie sedemdesiatich rokov od ukončenia japonskej okupácie. Zlomovým však bola v rovnakom roku dohoda medzi vtedajšou prezidentkou Pak Kŕnhje a japonským premiérom Šinzó Abem posunúť sa ďalej formou ospravedlnenia a zaplata 8.3 miliónov dolárov do fondu pre obeť a ukončiť tak historické vojny medzi dvoma krajinami. Po tejto dohode sa vo filmovej tvorbe však naďalej zdôrazňuje absencia priamej kompenzácie a ospravedlnenia za tieto vojenské zločiny. Je preto znateľné, že táto dohoda žiadne riešenie neprinesla a aj napriek tomu, že japonský premiér priznal zapojenie Japonska do týchto staníc, obeť zdôrazňujú, že neprijali žiadne právne následky.

Snaha toto téma propagovať aj mladším generáciám je viditeľné aj na tvorbe animovaných filmov. Jedným z nich je napríklad animovaný film *kŕnjŕjŕi ijagi* (v slovenčine Jej príbeh)¹⁵⁰ vydaný v roku 2010. Skutočný príbeh rozpráva jedna z obetí Chung Sowun, ktorá bola do jednej zo staníc v Indonézii zavlčená potom, čo jej jeden Kórejec ponúkol prácu v japonskej továrni.¹⁵¹ Ďalším animovaným filmom bol napríklad aj *Kkŕtchnači anhŕn ijagi*¹⁵² (v slovenčine Nekončiaci príbeh), ktorý vyšiel v roku 2014.

Podobne tak vyšli aj filmy hrané, ako napríklad film *Kŕnjŕjŕi ijagi*¹⁵³ (Jej príbeh) v roku 2018 režírovaný Min Kjutongom. Jej príbeh vykresľuje skutočný príbeh založený na súdnom procese v Šimonoseki v 90.rokoch, kedy sa skupina žien utešiteliek rozhodla súdnou cestou vybojovať kompenzácie. Zaujímavým v tomto filme bol prístup spoločnosti k tejto udalosti. Samotná dcéra hlavnej postavy, ktorá sa rozhodne vypovedať, je na začiatku filmu zmätená a zároveň aj zahanbená svojou mamou. Dokonca aj taxikár, ktorý v rádiu počas správy, že obeť japonskej

---

¹⁴⁹ [\[사실은\] 간소화된 교육과정...위안부도 빠졌다 \(sbs.co.kr\)](http://sbs.co.kr)

¹⁵⁰ KIM. Junki. Her story. 2010. Dostupná z: [\(50\) Herstory - War Crushed Her Body But Not Her Soul // Vidsee.com - YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=50Herstory)

¹⁵¹ KIM. Junki. Her story. 2010. Dostupná na: [\(50\) Herstory - War Crushed Her Body But Not Her Soul // Vidsee.com - YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=50Herstory)

¹⁵² *Kkŕtchnači anhŕn ijagi* (v slovenčine Nekončiaci príbeh) [film]. Dostupná na: [\[Never Ending Story\] 2014 / 15min / Eng Subtitled. \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=NeverEndingStory2014)

¹⁵³ *Kŕnjŕjŕi ijagi* (v slovenčine Jej príbeh) [film]. Réžia Min Kjudong. Next Entertainment World. Južná Kórea. 121 min. 2018

okupácie začali vypovedať, tak reagoval vetou, že by sa tie staré ženy mali radšej hanbiť.¹⁵⁴ Podobne tak aj film *I can speak*¹⁵⁵ (Môžem hovoriť), natočený v roku 2017 režisérom Kim Hjõnsõkom, vyobrazuje osud starej Kõrejky, ktorá sa rozhodne učiť anglicky a nakoniec vypovedať na zahraničnej pôvode v Amerike. V oboch filmoch je značné, že obeť túžia po ospravedlnení, ale už si nie sú isté či sa toho dočkajú. Vo filme Kõnjõõi ijagi sa staršie ženy, pýtajú či sa im oplatí vypovedať a či to donúti Japonsko ospravedlniť sa kľaknúť si pred nich. Kdežto v druhom filme, pri výpovede hlavnej postavy Na Okbun, sa rovnako tak prihovára: „*Japonci spáchali činy proti ľudskosti a do dnes sa za tieto činy neospravedlnili. Nechceme po vás moc, len aby ste uznali svoje chyby. Dávame vám šancu pýtať si od nás odpustenie. Je tak ťažké povedať, že vám to je ľúto? Pokiaľ nechcete nechávať na ramenách ďalšej generácii ťažké bremeno ospravedlniť sa predtým než bude neskoro. Zároveň Vás všetkých prosím aby ste si pamätali na túto históriu aby sa opäť neopakovala.*“¹⁵⁶

Je znateľné, že absencia ospravedlnenia a reparácii, aj keď už k niekoľkým došlo, je stále v kórejských pamätiach utkvená a naďalej ostáva plodnou aj pre filmovú tvorbu.

2.2.2 Koloniálna modernizácia a kolaboranti

Najčastejším vyobrazením japonskej okupácie v historických učebniciach je formou kórejského odboja a obetí vojenských zločinov. K tomu patrí propagovanie domácich a zahraničných odbojov a najmä prvého marcového hnutia, ktoré mobilizovalo celú krajinu v boji za slobodu. Japonská okupácia je plodné téma v kórejskej kinematografii. Po oslobodení Kõrei sa vo filmovej tvorbe odrážal nacionalistický pohľad a zápletky boli sústredené okolo japonského vykorisťovania Kõrei a diskriminácii jej ľudu. Hlavnou tematikou nacionalistických historikov bolo japonskú okupáciu vyobrazovať ako éru plnú útrap, potlačovania a odporu kórejského hnutia. Toto obdobie bolo veľkou prekážkou pre kórejský národ, ktorú prekonal nakoniec vlastnými silami a hnutím. Čo nakoniec viedlo k vybudovaniu moderného štátu. Najčastejšie sa moderná infraštruktúra vybudovaná Japonskom označuje len za vedľajší produkt okupácie pre jednoduchšie zničenie kórejského národa a zdôrazňuje sa skutočnosť, že väčšina moderných zmien sa nedotklo veľkej časti obyvateľstva. S týmto v spojitosti sa väčšina historikov snažila dokázať, že kráľovstvo Čoson by sa dokázalo aj samo modernizovať keby im Japonsko nezasiahlo do vnútorných záležitostí. Od 80. rokov sa v Kõrei začal objavovať koncept koloniálnej modernity, ktorý analyzoval ekonomické sektory a rozvoj

---

¹⁵⁴ Ibid, 121min.

¹⁵⁵ *I can speak* (v slovenčine Môžem hovoriť) [film]. Réžia Kim Hjõnsõk. Lotte Entertainment. Južná Kõrea. 119 min. 2017

¹⁵⁶ Ibid,

v premodernej Kórei a uznal modernizáciu Japonskou okupáciou. Vznikli tak dva odlišné názory na modernizáciu Kórei a od 90.rokov sa debaty stupňovali. Choi Minkoo vo svojej práci nachádza stred týchto dvoch názorov a vysvetľuje, že Japonská koloniálna vláda začala modernizáciu Kórei a vďaka jej vzorom vytvorila vzor pre jej ďalší vývoj po okupácii.¹⁵⁷

S týmto novým prístupom prišla aj snaha priniesť nový náhľad na okupáciu do filmovej tvorby. Filmy natočené po roku 2005 sa začali viac sústreďovať na každodenné životy Kórejcov počas okupácie a vyobrazujú jedincov a ich snahu dosiahnuť svoje sny a túžby. Tento posun sa zhoduje aj v zmene akademického prostredia, ktoré sa rovnako tak začalo viac otáčať k obyčajnému životu Kórejcov a ich kultúre počas Japonskej okupácie. Rovnako tak sa aj do kórejských učebníc dostávali kapitoly o kórejskej kultúre a spoločnosti. Nie však všetky filmy, ktoré vyšli a vyobrazovali modernú Kóreu počas japonskej okupácie sa stretli s popularitou.¹⁵⁸ Jedným z takýchto diel, ktoré prinieslo do vyobrazenia Japonskej okupácie oba tieto nové konfliktné prvky, bol film *Modern Boy*¹⁵⁹ od režiséra Čöng Čiu, ktorý vyšiel v roku 2008. Hlavný hrdina Hämjöng, je obrazom nového moderného Kórejca, ktorý navštevoval školu v Japonsku a v Kórei pracuje pre okupačnú vládu. On a aj jeho rodina sú obrazom japonských kolaborantov užívajúci všetky spoločenské a ekonomické výhody, ktoré z toho dostávajú. Samozrejme rovnako tak aj hlavné mesto Söul je vyobrazené ako modernizujúce sa mesto s modernou architektúrou, barmi, autami a električkami. V kontraste k nemu stojí krásna žena Nansil, ktorá bojuje proti japonskej okupácii ako súčasť kórejského hnutia a zároveň sníva o tom, že bude jedného dňa speváčka. Tieto dva odlišné svety si k sebe nájdu cestu v jednom bare a zaľúbia sa do seba. Problémom sa stáva fakt, že samotný Hämjöng, ktorý netušil o protijaponskej činnosti ktorú Nansil vykonávala, je zamotaný do kórejského hnutia a musí za svoju lásku bojovať. V tomto filme nie je len samotná moderná Kórea novým prvkom, ale aj Kórejec, ktorý viditeľne s Japoncami kolaboruje je niečím čo sa predtým vo filmovej tvorbe moc neuznávalo.

Podobne tak aj film *Rimämbö*¹⁶⁰, ktorý vyšiel relatívne nedávno 26.10.2022, je jedným z tých diel pojednávajúcich o japonskej okupácii, ktoré odkrývajú, práve konzervatívnu stranou spomínané, tmavé zákutia Kórejskej histórie. Režisérovi I Ilhjöngovi sa námetom pre film stal rovnomenný kanadsko-nemecký film, ktorý rozprával príbeh staršieho židovského muža,

---

¹⁵⁷ CHOI, Minkoo. The Collaborator Mesmerized by a Nationalist: The Narrative Configuration of Nationalism and Colonial Modernity in the South Korean Film, "Modern Boy" (2008). *Athens Journal of History*. 2016, 2(2), 97-110.

¹⁵⁸ CHOI, Minkoo. The Collaborator Mesmerized by a Nationalist: The Narrative Configuration of Nationalism and Colonial Modernity in the South Korean Film, "Modern Boy" (2008). *Athens Journal of History*. 2016, 2(2), 97-110.

¹⁵⁹ *Modern Boy* (v slovenčine Moderný muž)[film]. Réžia Čöng Čiu. CJ Entertainment. Južná Kórea. 2008

¹⁶⁰ *Rimämbö* [slovensky Pamätaj] [film]. Réžia I Ilhjöng. Južná Kórea: Moonlight Films, 2022

ktorý stratil svoju rodinu v holokauste a rozhodol sa vinníkom pomstiť. Príbeh prispôbil kórejskému prostrediu a jej histórii a vytvoril úspešné akčné drama predané už do 115 krajín a pozvané aj na medzinárodný filmový festival na Hawai. Film *remember*, ako už aj samotný názov naznačuje, je hlavne o spomínaní na japonskú okupáciu. Kým ale film spomína a vykresľuje všetky zločiny, ktoré počas japonskej okupácie kórejská spoločnosť prežívala tak si spomína najmä na japonských kolaborantov tejto doby. Na rozdiel teda od väčšiny kórejských filmov o tejto dobe, nevyobrazuje hrdinské, obetavé skutky a boje proti japonskému režimu ale pomstu jedinca proti všetkým, ktorí spáchali voči kórejskému ľudu zločiny.

Hlavným hrdinom je starší Kórejec Han Pchildžu, prezývaný aj ako Freddie, ktorý predstavuje staršiu kórejskú generáciu pamätajúcu na všetky útrapy japonského režimu. Jeho otec bol počas japonskej okupácie zatknutý a zomrel kvôli násilnému tyranu z čoho sa jeho mama zbláznila a nakoniec umrela tiež. Jeho starší brat bol podvedený kamarátmi a skončil na nútených prácach v bani, kde nakoniec kvôli drsným podmienkam umrel. Nakoniec bola aj jeho staršia sestra odvečená aby slúžila japonským vojakom ako *comfort woman* a po návrate domov spáchala samovraždu. Ako sa dozvedáme na začiatku príbehu, Pchildžu trpí Alzheimerom a po smrti svojej ženy sa rozhodne, že už nemá čo stratiť a je čas vykonať svoju pomstu, a eliminovať tých, ktorí majú niečo dočinenia s týmito činmi. Na ruku, aby nezabudol, si japonsky vytetuje ich mená. V tejto spojitosti film poukazuje na skutočnosť, že boli Kórejci nútení prijať japonské meno počas okupácie, a tak, aj keď išlo o Kórejca, pamätal si ho podľa jeho japonského mena.

Mladšiu nevedomú generáciu predstavuje mladý dvadsaťročný Ingju, prezývaný aj ako Jason, ktorý s Freddieom spolupracoval v reštaurácii. Freddie ho jedného dňa požiada aby sa Ingju stal na týždeň jeho vodičom a odviezol ho na miesta, ktoré potrebuje. Mladý Ingju nadšený z možnosti riadiť rýchle športové auto hneď súhlasil, ale netušil, že bude komplicom niekoľkonásobného vraha. Potom však čo zistil, že je súčasťou jeho pomsty nedržal si odstup, ale nechal si celú históriu a útrapy vyrozprávať a rozhodol sa naďalej Freddiemu pomáhať. Z tohto prípadu je viditeľné, že film sa snaží poukázať nielen na to čím si Kórejci prešli, ale aj na prítomnosť problematiky projaponských kolaborantov vplývajúcej aj na mladšie generácie. Zdôrazňuje nutnosť si na tieto momenty kórejskej histórie pamätať, čo sa vo filme ukazuje aj na skutočnosti, že odôvodnenie svojich činov nahral na kameru aby si naďalej pamätali.

Na jeho liste pomsty stálo päť mien. Traja z nich boli Kórejci, ktorí kolaborovali s Japoncami a podieľali sa na zatýkaní Kórejcov, verbovaní na nútené práce a odvečení kórejských žien do staníc pre japonských vojakov. Všetci boli rovnako tak zodpovedný za smrť jeho rodiny.

Značné vo filme je, že z tejto kolaborácie profitovali až do dnes a stále bez akéhokoľvek trestu zastávali v spoločnosti vysoké pozície a užívali si prepych. Jedným z cieľov je Japonec Tojo Hisashi, ktorý bol počas japonskej okupácie kapitánom japonských ozbrojených síl a hrdím ekonomickým partnerom vyššie spomínaných Kórejcov. Posledným menom na jeho ruke ostávalo Kijohara Takajoshi. Ako sa na konci dozvedáme je to jeho prijaté japonské meno. Po odstránení všetkých projaponských zradcov dochádza k emotívnej časti, kedy si sám prikladá zbraň k hlave a so slovami: „Ten kto sa len prizeral musí umrieť“¹⁶¹, je pripravený spáchať samovraždu. Zastavuje ho v tom jeho mladý komplic, ktorý pribehne s políciou a so slovami, že, „tí čo spáchajú zločin musia byť potrestaní a ak chce byť potrestaný tak nech sa postaví pred súd, pretože to je tá správna cesta“¹⁶², ho donúti zložiť zbraň. Viditeľné tu je zmýšľanie ktoré popisuje aj Choi Chungmoo vo svojej knihe *Healing historical trauma in South Korean Film and Cinema*, že v týchto časoch ten kto mlčal bol vinný z kolaborácie s nepriateľom.¹⁶³ Vo filme je aj viditeľné obrovské rozdelenie spoločnosti v otázke japonskej okupácie. Kým tí, čo s Japoncami kolaborovali zdôrazňujú pozitívne aspekty okupácie a obhajujú sa. Tak tí, ktorí kvôli Japonsku a kolaborantom trpeli, majú jasno v zločinoch tejto doby a nutnosti ich potrestať. Jedným z príkladov je napríklad aj príhovor na krste knihy pred publikom mladých ľudí, ktorú jeden z kolaborantov usporiadal, kde vraví:

„Počas druhej svetovej vojny bolo Japonsko najbohratšou krajinou Ázie s najlepšou armádou. Vybudovali železnice a prístavy v Kórei. To bola súčasť ich kolonizačnej stratégie a je ťažké popierať, že to pomohlo modernizovať našu krajinu. Vyčítamé Číne, že sme slúžili dynastií Jüan? Nadávame na nich kvôli nájazdom, ktoré podnikali? Jednoducho si myslím, že to čo sa stalo je súčasťou histórie. Taiwan, krajina modernizovaná Japonskom, je stále vdáčna a my tu hovoríme o otrokoch, comfort woman a pokračujeme v ich démonizovaní aj pól storočia po oslobodení. Budete obetovať mladých pre pomstu starších? Neexistuje žiadna budúcnosť pre ľudí zaseknutých v minulosti.“¹⁶⁴

Kým z daného predslovu nemôže tvrdiť, že v tom pravda nie je, ale v kontextu filmu to vyznieva len ako zásterka pre činy, ktoré počas okupácie samotný Kórejec spáchal. Podobne tak znie aj monológ ďalšieho Kórejca, ktorý bol veliteľom kórejskej armády a národným

---

¹⁶¹ Rimämbö [slovensky Pamätaj] [film]. Réžia I Ilhjöng. Južná Kórea: Moonlight Films, 2022, minúta: 1:56:48-1:57:03

¹⁶² Rimämbö [slovensky Pamätaj] [film]. Réžia I Ilhjöng. Južná Kórea: Moonlight Films, 2022, minúta: 1:58:20 – 1:58:28

¹⁶³ CHOI, Chungmoo. *Healing Historical Trauma in South Korean Film and Literature*. London: Routledge, 2020, 1 online resource (236 pages). ISBN 0-429-50744-5. Dostupné z: doi:10.4324/9780429507441, str. 29

¹⁶⁴ Rimämbö [slovensky Pamätaj] [film]. Réžia I Ilhjöng. Južná Kórea: Moonlight Films, 2022, minúta: 32:55 – 34:16

hrdinom, ale počas Japonskej okupácie verne slúžil japonským požiadavkám. Toto obdobie sa snažil vysvetliť mladšej generácii vo filme nasledovne:

„Pre vašu generáciu sa zdá toto obdobie ako veľká vec. Ale nie je to tak. Proste sme sa snažili prežívať. Vtedy boli Kórejci chudobný, bezmocný a oddaný. Každého jediný cieľ bolo prežiť a nie žiť hodnotne! „Sloboda“ sa nam zdala ako idealistický nonsense a museli sme prijať, že Kórea ako krajina prestala existovať. Dosiahli sme oslobodenie sami? Nie „thin man“¹⁶⁵ a „fat man“¹⁶⁶ nám zabezpečili slobodu. Bojoval som životom za modernizáciu našej krajiny a ochranu Kórei!“

Opäť je viditeľná snaha obhájiť svoje činy a zároveň zdôrazniť aj situáciu kórejských ľudí počas okupácie. Režisér vo filme nevnucuje divákovi zásadne negatívne zmýšľanie o japonských kolaborantoch a vykresľuje ich skôr neutrálne. Necháva na divákovi aby sa rozhodol či to bolo zlé alebo dobré. Rovnako tak aj koniec filmu otvára priestor pre diváka aby si sám zvolil či správanie hlavného hrdinu bolo oprávnené alebo trestuhodné.¹⁶⁷

---

¹⁶⁵ Názov nukleárnej bomby, ktorú Američania zhodili na Hirošimu

¹⁶⁶ Názov nukleárnej bomby, ktorú Američania zhodili na Nagasaki

¹⁶⁷ Rimämbö [slovensky Pamätaj] [film]. Réžia | Ilhjông. Južná Kórea: Moonlight Films, 2022

3 Rozdelenie polostrova a Kórejská vojna

3.1 Historické pozadie

Po kapitulácii Japonska a oslobodení Kórejského polostrova z jej nadvlády 15.8.1945 sa zdalo, že Kórea dosiahla vytúženú nezávislosť a slobodu. Avšak tieto predstavy sa zdali modrým idylické pre krajinu, ktorá bola tak rozdelená vo svojich predstavách a názoroch o usporiadaní postkoloniálneho štátu a spoločnosti. Podobne tak nebol osud krajiny len v rukách obyvateľov samotných, ale aj dvoch veľmocí – Ameriky a Sovietskeho zväzu – ktoré boli obe pripravené chrániť si svoje strategické záujmy na tomto území. Po ruskom vyhlásení vojny Japonsku ôsmeho augusta 1945 sa Amerika obávala možnej okupácie celého Kórejského polostrova, a tak sa z noci z desiateho na jedenásteho augusta rozhodla krajinu rozdeliť 38. rovnobežkou na dve okupačné zóny. Po skončení vojny dostal prezident Harry S. Truman prísľub od Stalina polostrov takto rozdeliť a bez konzultácie s Kóreou tak vznikli dve okupačné zóny.¹⁶⁸

V deň rekapitulácie Japonska vznikol Prípravný výbor pre vytvorenie kórejského štátu (*Čoson konguk čunbo uwonho*), ktorý bol založený Jo Unhjonom. Výbor sa premenil v novú nacionalistickú vládu a postupne svojím vplyvom a vznikom ľudových výborov si preberal kontrolu nad miestnymi správami. Zvolaním zhromaždenia 6.9.1945 bola vytvorená Kórejská ľudová republika (KLR) a pripravovali sa celoštátne voľby. Najznačnejším prínosom sa stalo aj posudzovanie Kórejcov, ktorí spolupracovali s Japoncami a ich vylúčenie z politických pozícií. Je preto nutné podotknúť, že po príchode Ruska a Ameriky do Kórei bolo nutné sa vysporiadať s dočasnou vládou a ľudovými výbormi.¹⁶⁹

Na sever krajiny, boli vzniknuté ľudové výbory uznané Sovietskym zväzom, ktorý v krajine udržoval samovoľný rozvoj cez nepriamu vojenskú kontrolu. Do krajiny sa vtedy z Ruska vrátil Kim Irsen, ktorý bol sovietskym zväzom značne podporovaný, a v decembri v roku 1945 založil Kórejskú komunistickú stranu. Vo februári 1946 sa dostal do čela severokórejského dočasného ľudového výboru.¹⁷⁰ Na opačnej strane na juhu polostrova bol osud krajiny značne rozdielny. Americká nedôvera a strach z možného silnejúceho komunizmu vyústil v postavení dočasnej vlády mimo zákon a vytvorení Vojenskej správy americkej armády v Kórei (USAMGIK – United States Army Military Government in Korea). Následne obnovili niektoré koloniálne správne štruktúry v zemi a do vyšších politických pozícií dosadili predtým odstránených japonských kolaborantov. Ako opozícia k vtedajšej komunistickej strane v južnej

---

¹⁶⁸ YOUNG. 2000, str. 24

¹⁶⁹ ECKERT, Carter J., Michael ROBINSON, Marta BUŠKOVÁ, Štěpánka HORÁKOVÁ, Miriam LÖWENSTEINOVÁ, Petr BLÁHA a Vladimír VIMR. 2001, str. 240-242

¹⁷⁰ YOUNG. 2000, str. 24

Kórei vznikla 16.9.1945 Kórejská demokratická strana tvorená majetnými a statkármi a obchodníkmi. Rovnako tak zlikvidovaním ľudových výborov a organizácii po celej krajine, ktoré považovali Američania za komunistické, vyvolali vlnu protestov, ktoré musela kórejská polícia s pomocou americkej armády násilne potlačiť. Posledný výbor bol kruto zlikvidovaný v roku 1949 na ostrove Čedžu. Skoro časovo podobne ako sa odohrávala centralizácia na Severa tak predstavila Amerika kórejskej spoločnosti nádejného vlastenca I Sungmana, ktorý jasne hlásal protisovietské a protikomunistické postavenie. Kórejský polostrov sa tak pomaly ale isto ideologicky od seba oddŕaľoval.¹⁷¹

Pôvodná idea však bola úplne odlišná od stavu v ktorom sa kórejský polostrov nachádza dnes. Sovietsko-americká komisia, ktorá mala usilovať o vytvorenie jednotnej dočasnej vlády, sa po dvoch stretnutiach v roku 1946 a 1947 nezhodli na riešení. Hlavným problémom bol aj fakt, že strategickým cieľom Sovietskeho zväzu bolo získať kompletnú dominanciu na Kórejskom polostrove, kým naopak cieľom Ameriky bolo tejto ruskej dominancii zabrániť. Jedna strana presadzovala vládu komunistickú kým druhá naopak šíreniu komunizmu chcela zabrániť. Situáciu zhoršoval aj chladný vzťah medzi Amerikou a Sovietskym zväzom, čo viedlo až k presunutiu kórejskej otázky na pole Organizácie Spojených národov (OSN). Tá 14.7. 1947 rozhodla prijať americký návrh na riešenie a vytvoriť jednotnú Kórejskú vládu cez slobodné voľby, na ktoré bude novo vytvorená Dočasná komisia OSN pre Kóreu (*United Nations Temporary Commission on Korea*). Toto rozhodnutie sa Rusko rozhodlo neakceptovať a zakázalo vstup komisie na sever.¹⁷² Výsledkom toho boli voľby v máji 1948 len na južnej časti polostrova a to aj napriek protestom z Pchjŏngjangu či nacionalistov na juhu, ktorí varovali pred následkami rozdelenia. 15. augusta 1948 vznikla Kórejská republika na čele s prvým prezidentom I Sungmanom, ktorá bola uznaná Amerikou a jej spojencami, ako jediná legitímna vláda na území Kórejského polostrova. Reakciou na to 25. augusta 1948 sa konali voľby v Severnej Kórei a v septembri bola vyhlásená Kórejská ľudovo-demokratická republika na čele s Kim Ir-senom. Opäť uznaná Sovietskym zväzom a jeho spojencami ako jediná legitímna vláda na tomto polostrove.¹⁷³ Takto vznikli dva ideologicky odlišné režimy, ktoré obe bojovali za zjednotenie národa, ale len za ich rozdielnych ideových požiadavkou.

---

¹⁷¹ ECKERT, Carter J., Michael ROBINSON, Marta BUŠKOVÁ, Štěpánka HORÁKOVÁ, Miriam LÖWENSTEINOVÁ, Petr BLÁHA a Vladimír VIMR. 2001, str.243-247

¹⁷² OHN, Chang-II. The Causes of the Korean War, 1950-1953. Online. *International Journal of Korean Studies*. 2010, s. 19-44. Dostupné z: https://ciaotest.cc.columbia.edu/journals/ijoks/v14i2/f_0019548_16694.pdf. [cit. 2023-12-21].

¹⁷³ ECKERT, Carter J., Michael ROBINSON, Marta BUŠKOVÁ, Štěpánka HORÁKOVÁ, Miriam LÖWENSTEINOVÁ, Petr BLÁHA a Vladimír VIMR. 2001, str.243-247

Častejšie vojenské provokácie a strety od roku 1948 až do roku 1950 naznačovali, že sa situácia na polostrove vyostruje. Výsledkom bola nakoniec Kórejská vojna, vpádom severokórejských vojsk na územie Južnej Kórei 25.6.1950. Kórejská vojna trvala až do roku 1953, kedy bola 27.7 podpísaná dohoda o neútočení, a tak je tento konflikt až do dnes stále na polostrove prítomný.

3.2 Vyobrazenie v školskej výuke a vývoj vzťahov

Vojny a konflikty sú súčasťou histórie mnohých krajín. Nie je preto prekvapivé, že dôležitosť vzdelania ako mocného nástroja na presadzovanie mieru je stále viac zdôrazňovaná. Kórejský polostrov, ako bolo už aj v predchádzajúcich kapitolách spomínané, je jedným z území pociťujúcim do dnes následky studenej vojny a naďalej ostáva v obavách z možného vypuknutia konfliktu. Je nutné preto podotknúť, že myšlienky spoločnej histórie, etnického a kultúrneho pôvodu, ako aj krvné puto so Severnou Kóreou, boli a sú hlavnými faktormi budovania identity Kórejcov. Aj napriek k výraznému posunu a novému postoju mladších generácii dominuje v kórejskej spoločnosti dlhotrvajúca a silná politika pamäti. Tieto neúnavné politické a vojenské napätia na polostrove prinášajú so sebou ďalšie výzvy aj v tom, ako je obraz a naratív Severnej Kórei prezentovaný v školskej výuke.¹⁷⁴

Pred začiatkom a po konci Kórejskej vojny, by sme vzťahy medzi dvoma kórejskými štátmi mohli charakterizovať ako tzv. existenciálny antagonizmus. Oba režimy vnímali toho druhého ako rivala a hrozbu, ktorú je nutné eliminovať. Odmietali uznať existenciu druhého či dokonca udržiavať diplomatické vzťahy s krajinami uznávajúce toho druhého. Severná Kórea existovala pod vládou totalitnej diktatúry poháňaná komunizmom, kým v Južnej Kórei vládol vojenský režim zameraný na rýchly ekonomický rozvoj, modernizáciu a prísne antikomunistické praktiky. Dve tak ideologicky odlišné krajiny však zdieľali spoločnú predstavu o použití rozdelenia krajiny na ochranu a legitimitáciu svojho vlastného režimu. V domnienke krajinu chrániť zavádzali také zákony a postupy, ktoré mali jednoznačne zabezpečiť vojenskú a národnú bezpečnosť. Počas tohto obdobia (1945-1987) sformulovala juhokórejská vláda silnú antikomunistickú rétoriku odzrkadľujúcu sa aj v národných vzdelávacích zákonoch. Najprísnejšia bola počas vojenského režimu za vlády Pak Čönghüiho, ktorý po svojom nástupe kritizoval slabý postoj predchádzajúcej vlády k antikomunizmu a bol odhodlaný ho sprísniť aj so zámenkou lepšej ekonomickej a životnej situácie pre kórejský ľud. K tomu samozrejme

---

¹⁷⁴ KIM, Yeji (2020) Old narratives in new times: representations of North Korea and unification in South Korean social studies textbooks, Compare: A Journal of Comparative and International Education, 50:8, 1104-1121, DOI: [10.1080/03057925.2019.1579636](https://doi.org/10.1080/03057925.2019.1579636)

mala slúžiť výuka kórejských dejín, ktorú vďaka reformám, najprv v roku 1963 a potom počas v roku 1974, centralizoval a jej obsah sa stal zásadne jednotným, cenzurovaným a silne politickým.¹⁷⁵ Výuka sa stala vplyvným ideologickým nástrojom na propagovanie antikomunizmu a legitímácie Kórejskej republiky. Jedným z príkladov je aj vyobrazovanie západných demokracií ako vzor, kým na druhej strane boli komunistické krajiny príkladom zaostalých politických a ekonomických systémov. Učebnice takisto vynechali zmienky o Severnej Kórei a spájali ju výhradne len s udalosťami vedúcimi k vypuknutiu Kórejskej vojny a vojny samotnej. V tomto období bola jasná snaha vyobrazit' druhú komunistickú stranu ako chladnokrvného nepriateľa, s ktorým nejde jednať či sa dohodnúť, ohrozuje národnú bezpečnosť a je preto nutné ho eliminovať. Žiadne pocity či nádej na zjednotenie neboli prípustné.¹⁷⁶

Zlom prišiel aj vplyvom externých faktorov a zmenám v medzinárodnej rétorike. Začiatkom 70.rokov 20.storočia sa Amerika posúvala k normalizácii vzťahov s Čínskou ľudovodemokratickou republikou, čo jeden aj druhý kórejský štát vnímal ako zradu od najbližších podporovateľov. Na druhú stranu to však viedlo aj k prehodnoteniu interných vzťahov na polostrove. V roku 1972 bol štvrtého júla prvýkrát oficiálne zriadený kontakt medzi Söulom a Pjöngjangom podpisom spoločnej dohody nazývanej *7.4 Nambuk kongtong söngmjöng*¹⁷⁷. Dohoda neprinesla žiadne výsledky a po niekoľkých stretnutiach novo vytvorenej Južnej-Severnej komisií sa Sever rozhodol v roku 1973 rozhovory pretnúť.¹⁷⁸

Ekonomickým rozmachom v 80. rokoch adaptovala Južná Kórea za vlády prezidenta No Täua novú politiku voči severu, primárne voči jej západným susedom, tzv. *Nordpolitik*. Táto politika nebola nikdy oficiálne definovaná, ale Dan C. Sanford ju popísal ako politiku usilujúcu o ekonomické a neskôr diplomatické naviazanie vzťahov s krajinami východného bloku a teda aj so Severnou Kóreou. Znamenalo to teda prehodnotenie zakorenených antikomunistických hodnôt a postoja. Skvelou zámienkou pre oslobodenie sa od týchto tradícií bola Olympiáda v roku 1988, ktorá vynútila diskusie na politickej úrovni medzi Kórejskou republikou a krajinami východného bloku. Táto zmena v zahraničných vzťahoch, najmä s Čínou

---

¹⁷⁵ HWANG, Junsik. *Nationalism in Crisis: The Reconstruction of South Korean Nationalism in Korean History Textbooks (Han'guksa)*. Toronto, 2016. Magisterská práca. University of Toronto.,

¹⁷⁶ KIM, Hyungryeol. KIM, Stephanie K. (2019) Global convergence or national identity making?: The history textbook controversy in South Korea, 2004-2018, *Asia Pacific Journal of Education*, 39:2, 254-255

¹⁷⁷ Hlavným cieľom dohody boli vyhlásenia o odstránení nedôvery a nedorozumení, utíšeni nezhôd medzi Juhom a Severom a urýchlení zjednotenia krajiny. ([20 Years since the First Inter-Korean Summit – ERI \(eurasian-research.org\)](https://eurasian-research.org))

¹⁷⁸ ARMSTRONG, Charles K. Inter-Korean Relations in Historical Perspective. Online. *International Journal of Korean Unification Studies*. 2005, roč. 2, č. 14, s. 1-20. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/31065567.pdf>. [cit. 2023-12-16].

a Sovietskym zväzom, znamenala aj rapídny nárast obchodu medzi krajinami. V roku 1990 došlo takisto vďaka tejto politike k niekoľkým stretnutiam medzi premiérmi Severnej a Južnej Kórei a k ďalším športovým či kultúrnym spoločným aktivitám¹⁷⁹.¹⁸⁰ Výsledkom tejto zlepšujúcej sa situácii na polostrove bolo podpísanie dohody s názvom *Hanbando pihäkhwaekwanhan kongtongsöngön* (po slovensky Dohoda o zmierení, neútočení, vzájomnej výmene a kooperácii) podpísaná v decembri 1991. Táto dohoda zdôrazňovala princípy dohody z roku 1972 a zároveň dodávala, že „by sa obe strany mali zapojiť do vzájomnej ekonomickej výmeny a kooperácie“. ¹⁸¹ Následne potom bola vo februári 1992 podpísaná aj Dohoda o denuklearizácii polostrova¹⁸², v kórejčine známa ako 1992 *Nampuk bihäkhwa kongtongsöngön*, a obe krajiny vstúpili do Organizácie spojených národov. Prvá kríza prišla medzi rokmi 1992 až 1994 kedy Severokórejská nukleárna hrozba zvýšila pozornosť v Južnej Kórei. Avšak tento postoj nedôvery sa opäť zmenil v roku 1995 kedy Severnú Kóreu postihli záplavy a v Južnej Kórei sa sympatia voči Severu zdvihla. Začala sa tu rovnako tak aj premena z nacionalizmu založeného na protikomunistických náladách na túžbu po národnom zjednotení. Tieto nálady posilnila aj nová demokratická vláda v Kórejskej republike a stabilná ekonomická situácia, vďaka ktorej sa Juh už necítil v takom ohrození.¹⁸³

Táto situácia sa prejavila podobne vo výuke kórejskej histórie a jej obsahu. S už spomínanou zlepšujúcou sa ekonomickou situáciou sa silný antikomunistický postoj Južnej Kórei začal mierniť. Kórejská republika začala viac zdôrazňovať ideu, že síce je severná časť polostrova bezpečnostnou hrozbou, ale nie hrôzostrašným nepriateľom kvôli ktorému by mali byť neustále v strehu. Toto nové, aj keď krátke, obdobie v postojoch k výuke (1988-1991) sa snažilo o obmedzenie použitia bojových výrazov či opisov. Avšak snahy o zjednotenie polostrova boli ešte stále vynechané. Ešte výraznejšie zmeny prišli po zvolení prezidenta Kim Jöngsama v roku 1993, kedy bola v školskom kurikulu prvýkrát oficiálne zaradená výuka zjednotenia. Kim

---

¹⁷⁹ Futbalový zápas medzi Severnou a Južnou Kóreou, vystúpenie juhokórejských spevákov na hudobnom festivale v Pchjôngjangu, vystúpenie severokórejskej skupiny na tradičnom koncerte za zjednotenie v Söule

¹⁸⁰ SANFORD, D. C. (1993). ROK'S NORDPOLITIK: REVISITED. *The Journal of East Asian Affairs*, 7(1), 1–31. <http://www.jstor.org/stable/23254205>

¹⁸¹ [KR KP 911213 Agreement on reconciliation non aggression and exchangespdf.pdf \(un.org\)](http://www.mofa.go.kr/911213_Agreement_on_reconciliation_non_aggression_and_exchangespdf.pdf)

¹⁸² [Joint Declaration on The Denuclearization of The Korean Peninsula View|Documents | North Korean Nuclear Issue Ministry of Foreign Affairs, Republic of Korea \(mofa.go.kr\)](http://www.mofa.go.kr/ViewDocuments/North_Korean_Nuclear_Issue_Ministry_of_Foreign_Affairs,_Republic_of_Korea)

¹⁸³ MORRIS-SUZUKI, Tessa, MORRIS LOW, Leonid PETROV a Timothy Y. TSU. *East Asia beyond the history wars: confronting the ghosts of violence*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2014 - 2013, 202 stran čiernobíle ilustrácie. ISBN 978-1-138-85186-3., str. 194-195

Yeji¹⁸⁴ vo svojej práci uvádza, že sa týmto začalo nové obdobie výuky, trvajúce do dnes, pod názvom „výuka zjednotenia a mieru“ (1990-).¹⁸⁵

Tento pozitívny vývoj vzťahov a zmenu v rétorike výuky podporila ďalšia historicky významnou udalosť - samit v Pchjŏngjangu 13-15.6.2000. Po prvýkrát v histórii sa stretli predstavitelia dvoch krajín – Severokórejský diktátor Kim Čŏngil a Juhokórejský prezident Kim Tädžung. Jej výsledkom bolo podpísanie spoločnej dohody *Nampuk Kongtongsŏnŏn*. Toto stretnutie bolo poháňané aj prezidentovou novou politikou nazývanej aj ako *Sunshine Policy*. Táto politika bola po prvýkrát oznámená v roku 1998 prezidentom Kim Tädžungom, ktorého snaha bola prijať Severnú Kóreu a eventuálne dosiahnuť denuklearizáciu polostrova.¹⁸⁶ V súvislosti s tým sa výuka zjednotenia, ktorá cieľila na pochopenie histórie rozdelenia národa a snažila sa diskutovať ako napätie zmierniť, a ako žiť po zjednotení, stala rastúcou národnou prioritou.¹⁸⁷ Druhý medzi kórejský summit sa uskutočnil v októbri 2007, keď sa juhokórejský prezident No Muhjŏn stretol so severokórejským vodcom Kim Čŏngilom v Pchjŏngjangu. Cieľom samitu bolo nadviazať na pokrok dosiahnutý na samite v roku 2000 a ďalej posilniť spoluprácu medzi krajinami. Zlom však opäť nastal po zvolení nového prezidenta I Mjŏngbaka, s ktorým prišla aj zmena z pomerne liberálnej, progresívnej vlády späť na konzervatívnu. Tá sa ďalej držala pri moci aj po zvolení prezidentky Pak Kŭnhje v roku 2013 a zaujala jasný chladný postoj k severnému susedovi. Na rastúce severokórejské vojenské provokácie a vývoj jadrových zbraní reagovali sankciami a silnejšou vojenskou spoluprácou a cvičeniami so Spojenými štátmi. Tento neprívetivý postoj bol jasne reflektovaný aj v snahách reformovať školské kurikulum a to najmä výuku kórejských dejín ako bolo v prvej kapitole spomínané. Nová konzervatívna vláda sa vydala na cestu opravenia „ľavicovo orientovaných“ nepravdivých učebníc dejín. Tieto problematické pasáže sa samozrejme týkali aj toho ako je Kórejská vojna a obraz Severnej Kórei vykresľovaný s tým, že predchádzajúce vlády obviňovala až s proseverokórejského, pozitívneho postoja k režimu a kolaborácie. Opraviť sa mali popisy dôsledkov vypuknutia Kórejskej vojny a Severokórejského režimu, ako

---

¹⁸⁴ KIM, Yeji (2020) Old narratives in new times: representations of North Korea and unification in South Korean social studies textbooks, *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 50:8, 1104-1121, DOI: [10.1080/03057925.2019.1579636](https://doi.org/10.1080/03057925.2019.1579636), str. 1106

¹⁸⁵ KIM, Yeji (2020) Old narratives in new times: representations of North Korea and unification in South Korean social studies textbooks, *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 50:8, 1104-1121, DOI: [10.1080/03057925.2019.1579636](https://doi.org/10.1080/03057925.2019.1579636)

¹⁸⁶ Mulyaman, Darynaufal. (2018). Lee Myung Bak's Choice on Sunshine Policy: South Korean National Interests and North Korean Threat. *JURNAL SOSIAL POLITIK*. 4. 169. [10.22219/sospol.v4i2.5867](https://doi.org/10.22219/sospol.v4i2.5867).

¹⁸⁷ KIM, Yeji (2020) Old narratives in new times: representations of North Korea and unification in South Korean social studies textbooks, *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 50:8, 1104-1121, DOI: [10.1080/03057925.2019.1579636](https://doi.org/10.1080/03057925.2019.1579636), str. 1107

aj porušovanie ľudských práv.¹⁸⁸ Novo vzniknuté učebnice zaznamenali značný posun späť do 80. rokov 20. storočia tým ako situáciu rozdelenia popisovali. Dominantným bola Juhokórejská perspektíva a naratív ohľadne Severnej Kórei bol formovaný pocitom „tí druhí“ a menejcenní, čím sa vytvárala opätovná mentalita my verzus oni. Vytvárali negatívny a jednotný obraz Severnej Kórei kým vyzdvihovali ekonomické, kultúrne a politické úspechy Kórejskej republiky. Kim Yeji vo svojej práci uvádza, že „je tento naratív podporovaný aj protikladnými výrazmi ako napr. ekonomicky vyspelý - chudobný, slobodný – potláčaný, demokratický – tyrania“¹⁸⁹.

Zmena opäť nastala paralelne so zvolením nového prezidenta Mun Ččina v roku 2018, ktorý ako kandidát Demokratickej strany, opäť priniesol zmenu v politickej orientácii vlády. Významný prelom nastal v apríli 2018, keď sa severokórejský vodca Kim Čöngil stretol s juhokórejským prezidentom Mun Ččinom v pohraničnej dedine Panmundžom. Výsledkom summitu bola Panmundžomská deklarácia, ktorá načrtla kľúčové oblasti spolupráce vrátane opätovnej denuklearizácie Kórejského polostrova, zavedenia mierového režimu a zvýšenej ekonomickej spolupráce.

3.3 Filmová tvorba

Pred rokom 1998 Kórejci nevedeli ako sa k tematike Severnej Kórei postaviť a ako tohto nepriateľa vo filmovej tvorbe zobrazovať. Bolo jasné, že vplyvom silnej antikomunistickej rétoriky nebolo možné nič v spojitosti so Severnou Kóreou vyobrazovať v pozitívnom či ľudskom svetle. Koncom 80. rokov, začiatkom demokratizácie, vzniklo len niekoľko málo filmov zaoberajúcich sa tematikou kórejskej vojny. Je nutné ale podotknúť, že v 21. storočí sa divákmi týchto filmov stávala už aj generácia, ktorá Kórejskú vojnu a obdobie silnej antikomunistickej rétoriky osobne nezažila. Preto ich vnímanie udalostí môžeme vnímať v spojitosti s pojmom *postmemory*. Youngmin Choe vo svojej práci uvádza formuláciu podľa Marianne Hirsh, ktorá „popisuje tento pojem ako vzťah druhej generácie k silným, často traumatickým skúsenostiam predchádzajúce ich narodeniu, ktoré im boli však aj napriek tomu tak hlboko predané, že predstavujú ich samotné spomienky“¹⁹⁰. Znamená to teda, že aj napriek

---

¹⁸⁸ KIM, Hyungryeol. KIM, Stephanie K. (2019) Global convergence or national identity making?: The history textbook controversy in South Korea, 2004-2018, *Asia Pacific Journal of Education*, 39:2, 256-257

¹⁸⁹ KIM, Yeji (2020) Old narratives in new times: representations of North Korea and unification in South Korean social studies textbooks, *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 50:8, 1104-1121, DOI: [10.1080/03057925.2019.1579636](https://doi.org/10.1080/03057925.2019.1579636), str. 1115

¹⁹⁰ Choe, Youngmin. "Postmemory DMZ in South Korean Cinema, 1999–2003." *Journal of Korean Studies*, vol. 18 no. 2, 2013, p. 315-336. *Project MUSE*, <https://doi.org/10.1353/jks.2013.0013>, str.316

tomu, že udalosť priamo nezažili, bola im, či už cez tradície alebo výuku, predaná a stala sa tak ich súčasťou a formuje ich identitu.

Po veľkolepom úspechu akčného filmu *Swiri*, ktorý vyšiel v roku 1999 a bol režirovaný Kang Čegjuom, si filmy o rozdelení národa našli široké obecenstvo. V tom čase zažívala kórejská kinematografia nevídaný boom, ale zároveň musela bojovať proti konkurencii filmov z Hollywoodu podporené uvoľnením premietacích kvót. Zaujať kórejským filmom sa podarilo práve niečím, čo oslovilo národnú kolektívnu pamäť v časoch, kedy aj historická pamäť zažívala svoje boom, a dotklo sa dlho umlčovanej tematiky rozdelenia národa a zjednotenia. To bola práve tematika, ktorá v čase zlepšovania sa medzi kórejských vzťahov, bola aktuálna a zároveň unikátna. Kórejský *blockbuster* *Swiri*, sa stal skvelou kórejskou hnacou silou v boji proti veľkolepým hollywoodskym filmom v čase, kedy v spoločnosti rezonovala aj problematika proti amerického cítenia, národného rozdelenia a zjednotenia. Po veľkom úspechu filmu *Swiri* sa filmy začali stále viac obracať k tematike medzi kórejských vzťahov a tak vznikli ďalšie *blockbuster* filmy ako napríklad *Kančchöb Ličchördžin*¹⁹¹ v roku 1999, *Kongtonggjongbikujok*¹⁹² (v slovenčine *Pohraničné pásmo*) v roku 2000, *2009: Lost Memories*¹⁹³ v roku 2002 či *Tägükki hwinallimjö*¹⁹⁴ v roku 2004.

Film *Kongtonggjongbikujok*, často nazývaný len ako *JSA*, sa odohráva v mierovej dedine Panmudžon, kam bola povolaná Sophie Jean, Kórejka pôvodom zo Švajčiarska, aby objasnila nevysvetliteľnú vraždu vojakov. Zaujímavým faktom je, že obe krajiny, aj Severná aj Južná Kórea, súhlasili so spoločným vyšetrovaním týchto vražd. K tomu bola povolaná práve osoba z neutrálnej krajiny, ktorá vstupuje do politického boja medzi dvoma štátmi. Kým verzie juhokórejských a severokórejských vojakov sa rozchádzajú, Sophie je odhodlaná po vypočúvaniach oboch strán a návšteve miesta činu odhaliť jednu pravdu. Film retrospektívne odhaľuje ako k stretnutiu vojakov došlo a čo viedlo k prestrelke medzi nimi. Divák postupne zisťuje, že sa vojaci so Severu a Juhu postupom času skamarátili a spoločné hliadky si krátili spoločným zoznamovaním, rozprávaním a hraním hier. Režisér tak pretvoril demilitarizovanú zónu na miesto, kde obe krajiny, predstavované vojakov, dokázali spolu existovať a komunikovať. Toto stretnutie začalo, keď I Suhjök, príslušník armády kórejskej republiky, stúpil počas vojenského cvičenia na mínu a ostal sám opustený uprostred ničoho. V tom sa

---

¹⁹¹ *Kančchöb Ličchördžin*. [film]. Réžia Čangdžin. Južná Kórea. 1999

¹⁹² *Kongtonggjongbikujok* (v slovenčine *Pohraničné pásmo*) [film]. Réžia Pak Čchanuk. Myung Films. Južná Kórea. 2000

¹⁹³ *2009 Lost Memories*. [film]. Réžia I Simjöng. Južná Kórea. 2002

¹⁹⁴ *Tchägükki hwinallimjö* [slovensky *Putá vojny*] [film]. Réžia Kang Čegju. Južná Kórea: KD Media, 2004

k nemu priblížili dvaja severokórejský vojaci, ktorí namiesto toho aby ho zabili či ho zajali a týrali ako by tomu bolo vo filmoch natočených predtým, tak mu pomohli mínu zneškodniť. Po tomto incidente sa vojaci tajne stretávali čím film ukazuje divákovi, že, aj keď sú z iných krajín s rozdielnymi ideologickými hodnotami, stále zdieľajú spoločný jazyk a kultúru. Toto priateľstvo bolo narušené severokórejským vojakom, ktorý ich stretnutia odhalí a strhne tým krvavú prestrelku. Zaujímavým vo filme je aj snaha jednotlivých generálov pravdu o tomto incidente neprezradiť a držať sa zásadne, pre nich vhodnej, vlastnej interpretácie. Čím sa vo filme vytvárajú alternatívne vyobrazenia udalosti a vyvolávajú v divákovi pochybnosti o pravdivosti a neistotu v tom, kto či čo je pravda.¹⁹⁵

Počas *Sunshine Policy* a zlepšujúcich sa medzi kórejských vzťahov bolo negatívne vyobrazovanie Severnej Kórei považované za politicky nekorektné a riskovalo to potencionálnu ekonomickú kooperáciu. Preto sa kórejský tvorcovia filmov v 21.storočí rozhodli obrátiť sa ku komédiám a fantázii, ktoré im umožňovali lepšie sa vysporiadať s ničím tak neznámym. Jedným z príkladov je napríklad film z roku 2002 *Hwipcharam Kongdžu*¹⁹⁶ režírovaný režisérom I Čonghwanom. Film nasleduje mladé dievča menom Čiun, ktoré je zhodou okolností dcérou severokórejského vodcu. Tá sa po kultúrnom predstavení so svojou tanečnou skupinou rozhodne pred návratom do Pchjŏngjangu užiť si život v Söule. Počas svojho úteku stretne krásneho člena juhokórejskej rockovej skupiny do ktorého sa hneď zamiluje. Situácia sa skomplikuje vstupom CIA do príbehu. Tá sa v snahe získať prevahu vo vyjednávaní so Severnou Kóreou rozhodne Čiun uniesť. To im ale samozrejme prekazí duo severokórejského a juhokórejského špióna, ktorí zistia, že aj napriek svojim ideologickým rozdielom je potrebné proti externým silám bojovať spoločne.¹⁹⁷

Väčšina filmov natočených v 21. storočí posúvajú svoje videnie Severnej Kórei a prepisujú dominantný naratív čias studenej vojny – antikomunizmus proti komunizmu. Rastúce pozitívne a ľudskejšie vyobrazenie Severnej Kórei bolo najmä vďaka zlepšeniu vzťahov a súvisiacou umiernenou politikou voči Severu, ktorá bola vedená najmä prezidentom Kim Tädžungom a podporená aj ďalším prezidentom No Muhjŏnom. Vďaka, už spomínanej, *Sunshine Policy*, boli vybudované diplomatické vzťahy medzi Kóreami a značná bola aj väčšia snaha o toleranciu a podporu Severnej Kórei a zjednotenia. Táto politika takisto umožnilo dlho

---

¹⁹⁵ *Kongtonggjongbikujok* (slovensky Pohraničné pásma) [film]. Réžia Pak Čchanuk. Južná Kórea. CJ Entertainment. 2000

¹⁹⁶ *Hwipcharam Kongdžu*. [film]. Réžia I Čonghwan. Južná Kórea. Sinabro Entertainment. 2002

¹⁹⁷ MORRIS-SUZUKI, Tessa, MORRIS LOW, Leonid PETROV a Timothy Y. TSU. *East Asia beyond the history wars: confronting the ghosts of violence*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2014 - 2013, 202 stran čiernobíle ilustrácie. ISBN 978-1-138-85186-3., str.55

očakávané stretnutie rozdelených rodín a umožnila odklon od silnej antikomunistickej rétoriky k ľudskejšej.

Ako je možné si všimnúť si na viacerých filmových tvorbách, častým sa stáva zobrazenie priateľstva, spolupráce medzi Juhom a Severom, čím sa prepisuje aj predtým nastavená predstava nepriateľa. Nepriateľ v týchto filmov je často cudzím votrelcom proti ktorému je nutné sa spojiť. Podobnú zápletku je možné si všimnúť si nielen vo vyššie spomínanom filme, ale v ďalších ako napríklad *2009 Lost Memories* (2002), *Welcome to Dongmakgol*¹⁹⁸ (2005), *Mogadisju*¹⁹⁹ (2021). Všetky tieto filmy majú podobnú zápletku, kde sa Severokórejci a Juhokórejci spoja aby spoločne bojovali proti cudzím silám, či za spoločný cieľ. Film *2009: Lost Memories* je akčný sci-fi film odohrávajúci sa v alternatívnej histórii, kde japonská okupácie Kórey nikdy neskončila. Príbeh sa odohráva v roku 2009 v Soule, kde vyobrazuje príbeh dvoch dôstojníkov, jedného Kórejca a jedného Japonca, ktorý vyšetrujú kórejskú skupiny bojovníkov za nezávislosť s názvom *Hureisenjin* – moderná verzia kórejského odboja. Film odhaľuje, že zmenená časová os nebola prirodzeným vývojom, ale výsledkom cestovania v čase japonského vedca do roku 1919, kde zavraždil An Jönggunga ešte predtým, než on stihol zavraždiť Itoa Hirobumiho. Tento čin mal za následok zmenu historických udalostí, kde sa marcové hnutie 1919 neudialo, Amerika a Japonsko boli spojencami počas Druhej svetovej vojny a atómová bomba bola zhodená na Berlín. Vďaka tomu k rozdeleniu polostrova nikdy nedošlo, a tak ani k vypuknutiu Kórejskej vojny, pretože kórejský polostrov naďalej ostával pod správou Japonska. Jediným nepriateľom teda jednotnej Kórei ostáva Japonsko, proti ktorému spoločne bojujú.²⁰⁰

Ďalším filmom vyobrazujúcim spoluprácu Severokórejca a Juhokórejca je *Welcome to Dongmakgol*. Dej sa odohráva počas kórejskej vojny, zobrazujúci skrytú dedinu, *Dongmakgol*, kde sa stretávajú severokórejsky a juhokórejsky vojaci spolu s postreleným americkým pilotom. Táto dedina existuje v akomsi priestore medzi fantáziou a realitou, keďže jej obyvatelia si neboli vôbec vedomí rozdelenia krajiny ani prebiehajúcej vojny medzi krajinami. Film spočiatku spája komediálne prvky s drsnou vojnovou realitou. Vojaci, ktorí sa medzi sebou zblížia a spolupracujú, aby pomohli dedinčanom nahradiť ich zničené zásoby jedla spôsobené výbuchom granátu. Vojaci sa zároveň prezlečú so svojich vojenských uniforiem do bielych dedinských šiat čím symbolizuje ich neutrálne postavenie. Dedina sa však ocitne v ohrození, keď si ju americkí vojaci pomýlia s komunistickým úkrytom a plánujú ju zbombardovať. Pri

---

¹⁹⁸ Welkchöm Tchu Tongmakkol [slovensky Vitaj v Tongmakkol] [film]. Réžia Pak Kwanghjön. Južná Kórea: Showbox, 2005

¹⁹⁹ *Mogadisju*. [film]. Réžia Rju Söngwan. CJ Entertainment. Južná Kórea

²⁰⁰ *2009 Lost Memories*. [film]. Réžia I Simjöng. Južná Kórea. 2002

boji proti tomuto americkému útoku sa Kórejci spoja aby dedinu a jej obyvateľov ochránili. Vo filme sa tak stáva z Kórejskej vojny, vojna Kórei proti Amerike, a nepriateľom už nie je sever krajiny ale Američania. Tí sa snažia pokoj dediny narušiť ideologickým bojom.²⁰¹

Ďalšou častou tematikou zobrazovanou vo filmovej tvorbe je samotná Kórejská vojna. Prvým veľkolepým blockbusterom vyobrazujúcim Kórejskú vojnu je film *Tchägükgi hwinallimjõ*²⁰² (v slovenčine Putá vojny), natočený v roku 2004 režisérom Kang Čegjuom. Film sa zameriava na univerzálnu tému „bratskej lásky“ v časoch Kórejskej vojny. Vyobrazuje dvojité napätie bitky medzi Severnou a Južnou Kóreou a psychologického súperenia medzi doma bratmi - Čintä a Činsök. Čintä je síce nevzdelaný, ale cieľavedomý chlapec čistíci topánky a podporujúci sny svojej rodiny o lepšom živote. Rovnako tak chce aby jeho mladší brat Činsök žil lepší život, a preto sa snaží podporovať jeho vysokoškolské vzdelanie. Vypuknutie kórejskej vojny otrasie ich životom a obaja sú poslaný na front k rieke Naktong ochraňovať záujmy Kórejskej republiky. Uprostred šialenstva a brutality vojny, ktorú mladší brat zvláda pomerne horšie, sa Jintä rozhodne, že získa medailu za zásluhy, ktorá mu umožní poslať Činsöka späť domov. Ako môžeme vidieť vo filme, Čintäk, posadlý záchranou svojho brata, brutálne zabíja „komunistov“ a stáva sa z neho hrdina. Jeho nadriadený ale aj napriek týmto jeho činom, jeho mladšieho brata z armády neprepustí. V tomto krvavom boji medzi Severom a Juhom môžeme vidieť mnohé masakry civilistov, len preto, že sú považovaný za kolaborantov druhej strany. Vyobrazuje aj chudobu, nedostatok jedla a ďalšie útrapy, ktorými si Kórea počas vojny musela prejsť.

Pokusom o návrat k tradičnému videniu Severnej Kórei sa pokúsila pravicová strana v rokoch 2008 až 2017. Rozsiahlym kontrolovaným systémom fondov a financovania filmom, investovala Korea Fund of Fund, na príkaz vlády, množstvo peňazí do patriotických filmov. V spojitosti so Severnou Kóreou išlo najmä o filmy, ktoré jasne vyobrazovali proti severokórejské cítenie. Medzi takéto diela spadali napríklad filmy ako *Jõnpchjõnghädžõn*²⁰³ (2015), *Inčchonsangrjukdžakčõn*²⁰⁴ (2016) či *Sasõnesõ*²⁰⁵ (2018).

---

²⁰¹ Welkchõm Tchu Tongmakkol [slovensky Vitaj v Tongmakkol] [film]. Réžia Pak Kwanghjõn. Južná Kórea: Showbox, 2005

²⁰² Tchägükgi hwinallimjõ [slovensky Putá vojny][film]. Réžia Kang Čegju. Južná Kórea: KD Media, 2004

²⁰³ *Jõnpchjõnghädžõn* [film]. Réžia Kim Haksun. Next Entertainment World. Južná Kórea. 2015

²⁰⁴ *Inčchonsangrjukdžakčõn* [film]. Réžia Čõng Täwon. CJ Entertainment. Južná Kórea. 2016

²⁰⁵ *Sasõnesõ* [film]. Réžia No Kjujõb. D.seed. Južná Kórea. 2018

4 Cesta k demokratickej Kórei

4.1 Historické pozadie:

V 60. rokoch 20. storočia čelila vláda I Sûngmana, vtedajšieho prvého prezidentka v Južnej Kórei, sérii udalostí, ktoré napokon viedli k jej pádu. Po dlhom vládnom období sa vtedajší prvý kórejský prezident nechcel vzdať moci a kandidoval aj v nadchádzajúcich voľbách v marci v roku 1960. Tie, aj napriek mnohým protestom a nespokojnosti v kórejskej spoločnosti, opätovne vyhral I Sûngman s viac ako 80% hlasov. Podozrenia z manipulácie volieb vyvolali ďalšiu vlnu študentských protestov v krajine a ohrozili stabilitu vládnucej strany natoľko, že sa 25. apríla 1960 rozhodol odstúpiť. Vládu prevzala v opozícii stojacia Demokratická strana a priniesla tak na chvíľu nádeje na skutočnú demokratickú vládu v Kórei. Avšak novozvolená demokratická vláda sa, aj napriek zvýšenej slobode prejavu a boji proti korupcii, musela vysporiadať s ďalšími protestmi v krajine, ktoré ale nechcela násilne potlačovať, a tak sa situácia začala vymykať kontrole. Šťastným sa nestali ani nezhody vo vnútri Demokratickej strany, čím sa podpora novozvoleného prezidenta Jun Posõna (1960-1962) obyvateľstvom drasticky prepádala. K tomu sa pridali aj obavy Američanov a konzervatívnej strany z využitia tohto chaosu Severnou Kóreou na opätovné vyvolanie konfliktu.²⁰⁶

Nestabilita v krajine so sebou priniesla vojenský prevrat, vďaka ktorému sa vtedajší generál Pak Čõnghũiho dostal k moci. Mnoho podporovateľov tohto prevratu, vrátane niekoľkých vojenských príslušníkov, zaujalo vplyvné miesta vo vláde. Novo vzniknutý režim bol svojou antikomunistickou rétorikou výrazne autoritatívnejší a svojou orientáciou na ekonomický rozvoj krajiny si legitimoval všetky svoje ďalšie kroky.²⁰⁷

Pak Čõnghũi vládou v krajine do roku 1963 cez provízornu vojenskú vládu riadenú pomocou rady, takzvanej *Kugkačägõnčchwegohweüi*. Táto rada bola vedená Pak Čõnghũim, ktorý bol vlastne na čele vlády s diktátorskými právomocmi, kým prezident Jun Posõn bol len figúrou bez moci. V roku 1961 táto rada vytvorila aj „Kórejskú centrálnu inteligenčnú službu“ (KCIA), ktorej úlohou bolo bojovať proti komunistickým či protištátnym delikventom. V roku 1963, aj kvôli silnému tlaku zo strany americkej vlády, Pak povolil prezidentské voľby, ktoré 17.12.1962 vyhral a stal sa ďalším prezidentom Kórejskej republiky. Vďaka výhre aj vo voľbách v roku 1967 si mohol udržať svoju vládu a následne v roku 1969 upraviť ústavu tak, že mohol byť zvolený po tretíkrát, a tak kandidovať aj v ďalších voľbách v roku 1971.

---

²⁰⁶ SETH, Michael J. *Routledge Handbook of Modern Korean History*. 1. United Kingdom: Routledge, 2016. ISBN 9781317811497. Dostupné z: <https://doi.org/10.4324/9781315816722>.

²⁰⁷ SAXER, CARL J. "Generals and Presidents: Establishing Civilian and Democratic Control in South Korea." *Armed Forces & Society*, vol. 30, no. 3, 2004, pp. 383–408. *JSTOR*, <https://www.jstor.org/stable/48608696>.

V posledných voľbách porazil, vďaka podvodom, kandidáta opozičnej strany Kim Tädžunga, a tak mohol v roku 1972 zrušiť ústavu, vyhlásiť stanné právo a započat' revitalizačné reformy Jusin. Práve tieto reformy spôsobili ešte väčšie potlačovanie slobody prejavu, predstavili nové metódy politického potlačovania a čo viac, zabezpečovali Pak Čöngħüimu doživotné vládne obdobie.²⁰⁸

Dvadsať rokov trvajúca vláda Pak Čöngħüiho priniesla so sebou obrovský ekonomický rozvoj a pokrok. V čase, keď sa uchoпил moci bola Kórejská republika ešte stále jednou z najchudobnejších krajín na svete a svojím HDP sa podobala niektorým africkým krajinám. Jedným z významných aspektov industrializácie bola postupne zvyšovaná zamestnanosť, ktorá rozšírila robotnícku triedu z 8,0 percenta v roku 1960 na 31,3 percenta do roku 1980, najmä vo výrobnom sektore. Počas jeho vlády boli jeho najväčšími podporovateľmi veľké konglomeráty, nazývané Čhähböl, a farmári. Nie je preto prekvapivé, že sa vo vidieckych oblastiach snažil implementovať programy na zvýšenie produktivity fariem a zlepšenie životnej úrovne. Jeho iniciatívy ako *Sämaül Undong* (Hnutie za novú dedinu) sa na začiatku 70. rokov zamerali aj na neekonomické mentálne, sociálne problémy, ktoré boli potrebné vyriešiť pre lepšiu ekonomickú prosperitu. Išlo o zlepšenie zdravia, vzdelania, bývania, ciest a elektrifikáciu, čím celkovo prispel k rozvoju dedín a k zníženiu chudoby. Rovnako tak sa vďaka rozšíreniu vzdelania znížila negramotnosť zo 78 percent v roku 1945 na 10 percent do roku 1979.²⁰⁹

Zvyšujúcou sa zamestnanosťou, nárastom platov a zlepšením životnej úrovne sa v Kórei začala vytvárať stále početnejšia stredná trieda, ktorá z 19,6% v roku 1960 narástla na 38,5% v roku 1980. Stredná trieda sa rýchlo stávala silnejšou a zohrávala úlohu v opozičnom hnutí, tvorené najmä študenti, intelektuálmi, ktoré sa proti Pak Čöngħüimu formovalo. S touto situáciou začali silnieť aj pracovné stávky a nepokoje koncom 70. rokov, potlačené kórejskou vládou, volajúce po väčšej demokracii, právach a spravodlivosti. Tomuto predchádzala aj veľmi striktná politika za cieľom udržať spoločenský poriadok a bezpečnosť v štáte. Vojenský režim nedbal na porušovanie ľudských práv a základných ľudských slobôd, najmä nie vtedy, keď na severe bola stále jasná hrozba a silná antikomunistická a nacionalistická rétorika bola žiadúca.²¹⁰

Koncom 70. rokov 20. storočia boli opozičné sily odhodlané dosiahnuť zmenu. V auguste 1979 sa vláda rozhodla potlačiť ďalší robotnícky protest vo firme YH Trading, čím spôsobila niekoľko stretov medzi vládou a demokratickými silami. Protesty, vedené zväčša študentmi

---

²⁰⁸ CROISSANT, Aurel. Electoral Politics in South Korea. Online. S. 233-276. Dostupné z: <https://library.fes.de/pdf-files/iez/01361008.pdf>. [cit. 2023-12-20].

²⁰⁹ TEICHMAN, Judith A. *The Politics of Inclusive Development*. Palgrave Macmillan New York, 2016. ISBN 978-1-137-55086-6., str.133-157

²¹⁰ SETH, Michael J. *Routledge Handbook of Modern Korean History*. 1. United Kingdom: Routledge, 2016. ISBN 9781317811497. Dostupné z: <https://doi.org/10.4324/9781315816722>., str. 320-322

a pracovníkmi, začali v Pusane a rozšírili sa po celej krajine otriasajúc stabilitou vtedajšej dlhodobej vlády. Pri stretnutí Pak Čöngħüiho s jeho radcami 26.10.1979 vypukol konflikt kedy z neznámych dôvod vtedajší šéf KCIA zastrelil prezidenta a aj jeho bodyguarda. Kórejská republika sa teda ocitla v situácii, kedy nebolo jasné, kto sa po jeho smrti ujme vlády a akým politickým smerom sa krajina vydá.²¹¹

V krajine sa schyľovalo k ďalšiemu vojenskému prevratu. Pár týždňov po smrti prezidenta sa niekoľko vojakov zmocnilo kórejskej armády zatknutím vtedajšieho generála, ktorého obvinili z napomáhania vo vražde prezidenta a označili ho za hrozbu zo Severu bez akýchkoľvek relevantných dôkazov. Vodcom tohto incidentu, známeho ako *12.12 Kunsabanran*, bol Čön Tuhwan, ktorý sa následne zmocnil vedenia armády a bol následne tiež menovaný za šéfa KCIA. Vlna odporu sa zdvihla po celej krajine. Najprv v Söule, kde došlo k stretu medzi protestujúcimi a políciou. Kvôli nepokojom v krajine bolo opätovne vyhlásené stanné právo 17.mája. Následne vypukli 18. mája 1980 aj pokojné protesty v Kwangdžu podporené mnohými univerzitnými študentmi. Tieto protesty boli však potlačené brutálnou policajnou silou, ktorá za zámienu ochrany bezpečnosti v krajiny pred severokórejskými prívržencami, neľútostne zbila či dokonca zavraždila protestujúcich. Začiatkom roka 1981 sa Čön Tuhwan stal hlavou štátu.²¹²

V 80. rokoch sa význam ideológie *mindžung*, v preklade znamenajúcej „ľud“, v Južnej Kórei rozšíril ako mocnej sily zjednocujúcej rôzne skupiny proti vojenskej nadvláde prekročil rámec obvyčajnej ideológie pre sociálne alebo politické protesty a ovplyvnil aj rôzne diela ekonómov, historikov a umelcov, ktorí chceli reprezentovať utláčané masy. Koncept vyzýval na reštrukturalizáciu juhokórejskej politiky a spoločnosti, aby sa uprednostňovali snahy o demokraciu potlačené vojenskou vládou a americkou hegemoniou. Prodemokraticí aktivisti v Južnej Kórei čoraz viac začali kritizovali aj Spojené štáty a zdôrazňovali požiadavky na reformu proti vojenskej diktatúre. Protivládne demonštrácie, ktoré prevládali na univerzitných kampusoch v rokoch 1981 až 1987, často čelili násilným zásahom vlády, ktorá na potlačenie protestov využívala políciu a násilné praktiky. Aj napriek tomu však, rastúci vplyv ideológie *mindžung* spôsobil, že vojenská vláda sa z dlhodobého hľadiska javila ako neudržateľná.

Liberalizácie ekonomie tiež zohrala významnú úlohu na ceste za demokraciou. Kým Čön Tuhwan naďalej chcel pokračovať v ekonomickom rozvoji krajiny, v porovnaní s predchádzajúcim prezidentom mu chýbal jasný ekonomický program. Pod tlakom

---

²¹¹ SETH, Michael J. *Routledge Handbook of Modern Korean History*. 1. United Kingdom: Routledge, 2016. ISBN 9781317811497. Dostupné z: <https://doi.org/10.4324/9781315816722>, str. 320-322

²¹² Graham, Edward Montgomery. *Reforming Korea's Industrial Conglomerates*. 2003, ISBN 0. 0881323373 str.51-87

Reaganovej administratívy a poradcov vyškolených v Spojených štátoch sa do Kórei v 80. rokoch začali dostávať aj zahraniční investory. Vďaka tomu už neboli čháböli tak závislý na finančnej podpore štátu a menej tak podporovali aj politický režim. Koncom osemdesiatych rokov čelila Južná Kórea politickej nestabilite. Protivládne protesty naberali na sile s podporou študentov, robotníkov a vplyvnej strednej triedy. Krajina bola na pokraji veľkej politickej explózie, ku ktorej nakoniec došlo v apríli v roku 1987, kedy už ani Čön Tuhwan nemohol čeliť miliónovému protestu, ktorý proti jeho vláde vypukol.²¹³

4.2 Vyobrazenie v súčasnosti a filmová tvorba

4.2.1 Pak Čöngħüi

Po smrti Pak Čöngħüiho v roku 1979 bola nálada v Kórei pochmúrna, ale nezдалo sa, že by sa veľa ľudí utápalo v slzách. Ba naopak sa masívne demonštrácie proti utláčaniu a diktatúre rozšírili a volali po demokratickej vláde. Tie boli však potlačené ďalším vojenským zásahom. Do konca 90. rokov pohľad kórejskej spoločnosti na Pak Čöngħüiho vládu bol dominovaný drsnými, represívnymi črtami. Avšak po ekonomickej kríze v roku 1997, nazývanej aj ako IMF kríza, narastalo nostalgické čítanie a vznikol fenomén s názvom „Pak Čöngħüiho“ syndróm. Bola to najmä túžba po silnej vláde a prosperujúcej ekonomike, ktorú jeho vláda predstavovala. Prekvapivým je, že v prieskume z roku 1997, kedy sa pýtali kórejských občanov na najlepšieho prezidenta, Pak Čöngħüi obsadil prvenstvo s viac ako trištvrte hlasmi. Snahy progresívnych strán kritizovať jeho vládne obdobie boli síce silnejúce, ale na začiatku 21. storočia bolo jeho vyobrazenie ako „skvelého lídra“ a „tragického hrdinu“ dominantnejšie. Jeho vplyv bol viditeľný aj v prípade jeho dcéry Pak Künhje. Jeho dcéra vstúpila do politiky v roku 1998 a rýchlo si zaistila podporu a vrchné postavenie v konzervatívnej strane.²¹⁴ Jej politika bola značne ovplyvnená jej otcom, ktorého úspechy a vládu neustále vyzdvihovala a chválila. Tento postoj zaujala aj v prípade učebníc kórejských dejín. Vojenský prevrat 16.mája 1960 mal byť v učebniciach vyobrazený ako nevyhnutný pre národný rozvoj. Učebnice takisto vyzdvihujú, že autoritatívny režim priviedol Kóreu k ekonomickému zázraku. Znamenalo to teda, že prevrat bol v skutočnosti revolúciou k úspešnej modernizácii krajiny. Rovnako tak ochránil krajinu pred komunistami, invázií zo Severu a dosiahol stabilitu.²¹⁵

---

²¹³ SETH, Michael J. *Routledge Handbook of Modern Korean History*. 1. United Kingdom: Routledge, 2016. ISBN 9781317811497. Dostupné z: <https://doi.org/10.4324/9781315816722>, str. 322-324

²¹⁴ YANG S. *Kim Chae-gyu syndrome: South Korean politics and divergent filmic portrayals of the assassination of Park Chung Hee*. *International Journal of Asian Studies*. 2023:1-16. doi:10.1017/S1479591422000511

²¹⁵ HWANG, Junsik. *Nationalism in Crisis: The Reconstruction of South Korean Nationalism in Korean History Textbooks (Han'guksa)*. Toronto, 2016. Magisterská práca. University of Toronto.

Ako symbol boja proti jeho vláde je často vnímaní šéf vtedajšej KCIA Kim Čägju, ktorý usmrtením prezidenta ukončil dlhotrvajúci utlačujúci režim. Vražda prezidenta v októbri 1979, nie je dodnes presne objasnená a názory na jej motívy sú stále rozporuplné. Nie je preto prekvapivé, že práve tento moment kórejskej histórie si získal obľubu vo filmovej tvorbe. Je zaujímavé, ale poukázať aj na to ako je Kim Čägju, osoba ktorá ukončila vojenskú diktatúru Pak Čöngħüiho, vyobrazovaná v dnešnej filmovej tvorbe. Na súde samotný Kim Čägju tvrdil, že jeho činy boli premyslené a vykonané s cieľom zvrhnúť vojenskú vládu a nastoliť v krajine demokraciu. Preto je dnes označovaný za osobu, ktorá napomohla kórejskej demokracii. Na druhej strane boli ale aj podporovatelia Pak Čöngħüiho režimu, a aj samotný Čön Tuhwan, tvrdiaci, že bola vražda vykonaná len zo závesti a túžbe získať moc. Je ťažké, a nemožné, určiť čo presne sa v tú noc odohrala a aký bol presný zámer. Postoj k jeho postave prešiel signifikantnou zmenou počas vlády Pak Kŭnhje, dcérou prezidenta Pak Čöngħüiho. Jej vládnuce obdobie bolo od začiatku plné kontroverzií a to aj kvôli predchádzajúcej vláde jej otca, ktorej praktiky kopírovala a nasledovala. Nie je preto prekvapivé, že si ju kórejská spoločnosť spojila s autoritatívnym spôsobom vládnutia a začala príbeh šéfa KCIA Kim Čägju vnímať v pozitívnejšom svetle. Tento posun vo vnímaní jeho postavy a jeho úlohy v dejinách Kórei si môžeme povšimnúť na kórejských filmoch vyobrazujúcich posledné dni Pak Čöngħüiho vlády.²¹⁶

Obdobie vlády Pak Čöngħüiho bolo vyobrazené len v niekoľkých televíznych seriáloch po prvých civilných voľbách. Jedným z prvých bola slávny politický seriál premietaný na MBC s názvom *The Republic*. Prvým filmom, ktorý sa snažil zobrazit' Pak Čöngħüiho posledné dni bol film režiséra Sin Sangoka s názvom *Čŭngbal*²¹⁷ (v slovenčine *Zmiznutie*) z roku 1994. Film zobrazuje boj medzi prezidentom a Kórejskou centrálnou informačnou agentúrou, ktorá sa nakoniec rozhodne ho zavraždiť. Medzi novšie filmy, ktoré sa vracajú späť k tejto udalosti patrí napríklad film *Hjödjadong Ibalsa*²¹⁸ (v slovenčine *Holič v Hjödjadong*). Tento film vyšiel v roku 2004 a bol to prvý film režiséra Im Čansanga. Hlavnou postavou v tomto filme je holič Süng Hanmo (postava hraná známym hercom Song Kanghom), ktorý prevádzkuje holičstvo blízko Modrého domu. Na začiatku filmu Hanmo zvädza svoju asistentku, s ktorou nakoniec, aj napriek tomu, že ona od neho chce odísť, čakajú dieťa. Jeho syn Nagah sa nakoniec narodil uprostred študentských revolúcií v apríli 1960, potom čo samotný Hanmo falšovaním lístkov

---

²¹⁶ YANG S. *Kim Chae-gyu syndrome: South Korean politics and divergent filmic portrayals of the assassination of Park Chung Hee*. International Journal of Asian Studies. 2023:1-16.

doi:10.1017/S1479591422000511, str. 1-8

²¹⁷ *Čŭngbal* (v slovenčine *Zmiznutie*). [film]. Réžia Sin Sangok. Južná Kórea. 1994

²¹⁸ *Hjödjadong Ibalsa* (v slovenčine *Holič v Hjödjadong*). [film]. Réžia Im Čchansang. Showbox. 2005

dopomohol v roku 1960 víťazstvu prezidenta, tipujeme I Süngmana, vo voľbách. Paradoxom sa stáva, že po vojenskom prevrate sa nakoniec stáva holičom nového prezidenta – Pak Čöngħüiho – potom čo nahlási Severokórejca pred svojím domom. Príbeh ďalej zobrazuje útok na Modrý dom z roku 1968, kedy sa niekoľko severokórejský partizánov s cieľom zavraždiť prezidenta infiltrovalo do Južnej Kórei. Po tomto útoku dostanú partizáni, a neskôr aj obyčajní ľudia, záhadnú chorobu sprevádzanú hnačkou, ktorú jasne pripisujú príchodu severokórejských vojakov. Prezident vyhlási, že ktokoľvek kto prejaví známky hnačky bol pravdepodobne v kontakte so Severokórejcami a je tudíž nutné ho považovať za kolaboranta. Chorobu chytí aj syn holiča, ktoré si následne odvedie KCIA na vypočúvanie v spojitosti. Brutalita a neľudskosť tohto procesu končí zraneniami, kvôli ktorým Nagah nemôže chodiť a je paralyzovaný. Süng Hanmo si postupne uvedomuje dopady vlády na jeho život a jeho rodinu, čím je viditeľný posun z jeho pozitívneho charakteru k postupne smutnejšiemu. Zaujímavým je vykreslenie prezidenta vo filme, ktorý sa javí skôr detsky než autoritatívne. Viditeľným vo filme je aj boj medzi prezidentom a KCIA, kedy obe strany samostatne plánujú akcie a rozhodujú sa tak, že je viditeľný súboj o moc medzi dvoma stranami. Ten nakoniec končí nakoniec vraždou prezidenta. Ďalším podobným filmom vyobrazujúcim Pak Čöngħüiho je aj ďalší komediálny film s názvom *Küttä Kūsaramdül*²¹⁹ (v slovenčine *Ľudia tej doby*), ktorý vyšiel v roku 2005. V tomto filme je vražda prezidenta Kim Čäguom vyobrazená ako úplne neplánovaná, spontánna a impulzívna. Po zatknutí používa demokraciu na ospravedlnenie svojich činov a pri doznávaní svojej viny hovorí, že „mal srdce monštra, keď prezidenta strelil pre demokraciu.“²²⁰

4.2.2 Čön Tuhwan a povstanie v Kwangdžu (18.5.1980)

Povstanie a masaker v Kwangdžu naďalej ostáva jedným z najcitlivejších tráum v moderných kórejských dejinách. Jeho vypuknutiu predchádzalo rozšírenie stanného práva a vypuknutie vojenského prevratu, ktoré v snahách zaviesť demokraciu rezonovalo kórejskou spoločnosťou. Protesty v Kwangdžu mali byť pokojné, ale keď sa obyvatelia, najmä študenti, tohto mesta zhromaždili v meste, boli neľútostne potlačený vojenskou silou. Generál Čön Tuhwan vnímal povstanie ako veľkú hrozbu jeho moci a porušenie stanného práva. Kwangdžu bolo úplne vypnuté, odrezané a generál poslal do mesta špeciálne komando, ktoré bolo trénované na boj so severokórejskými silami. Týchto päť dní uzatvorenie je len málo zdokumentovaných. Je ale známe, že počas tejto „karantény“ mesta boli všetky cesty zablokované, telefónne linky

---

²¹⁹ *Küttä Kūsaramdül* (v slovenčine *Ľudia tej doby*) [film]. Réžia Im Sangsu. CJ Entertainment.2005

²²⁰ *Ibid*

pretrhnuté a média sa k situácii nevyjadrovali. Výsledkom bolo niekoľko tisíce mŕtvych a stratených.²²¹ Vtedajšia vláda Čön Tuhwana sa snažila zatajiť závažnosť tohto masakru prehlásením, že povstanie bolo vedené proseverokórejskými komunistami. Tvrdili, že okrem týchto mŕtvych kolaborantov, bolo len pár civilných obetí. Po ohlásení svojej kandidatúry na prezidenta, štyri mesiace po povstaní, boli diskusie či reprezentácie tejto udalosti prísne zakázané a cenzurované. Tento prísny zákaz trval až do začiatkov 90. rokov, kedy sa Kórea posúvala k demokratickejším a otvorenejším reprezentáciám. Dôležitým bola aj snaha vlády vyrovnáť sa s minulosťou, ktorá bola plná štátneho násillia počas vojenského režimu.²²² Povstanie hoci bezprostredne nevedlo k demokratickým zmenám v Južnej Kórei, ale predstavuje kľúčový moment v pretváraní krajiny od autoritatívnej vlády k demokratickej vláde. Udalosti v Kwangdžu mali ďalekosiahle dôsledky nielen na domácej pôde, ale aj na medzinárodnej úrovni. Protesty slúžili ako prvotná hnacia sila aj pre ďalšie demokratické hnutia naprieč Áziou. V Kórejskej republike sa jeho vplyv a význam dá priblížiť aj vznikom národného pamätného dňa, 18.5, pričom to ako je Kwangdžu interpretované, a ako je uchovávané v kolektívnej pamäti, naďalej ostáva politickým diskurzom. Opäť je tu viditeľné rozdelenie na dva tábory, kde jeden, ten konzervatívnejší, vníma udalosti ako jasne protivládne a proseverokórejské, čím jasne podčiarkuje pretrvávajúce spory vo vnímaní tohto občianskeho povstania.²²³

Nepokoje v Kwangdžu boli plodnou oblasťou pre filmových režisérov a rovnako tak si získavali aj srdcia kórejských divákov. Lee Yunjong vo svojej práci rozdeľuje spôsoby vyobrazenia tohto povstania, medzi koncom 80.rokov a súčasnosťou, na tri naratívne modely. Prvé filmy, ktoré vznikli koncom 80.rokov, ako napríklad *The Announcement of Mr. Kant* (1987), *Hwangmuji* (1988) a *Oh! My Dream Country* (1989), sa sústredia na vyjadrenie hanby a viny preživších. Druhá fáza filmov vznikajúcich v skorých 90.rokoch, ako napríklad *The song of Resurrection* (1990) a *Kkočchipch* (v slovenčine Okvetný lístok) z roku 1996, jasne zobrazujú rozlíšenie medzi obeťou a agresorom. Posledná fáza, ktorá je viditeľná v interpretácii udalostí

---

²²¹ JUN, Soyon. REMEMBERING GWANGJU: Pro-Democratization Student Movements in the 1980s and Their Aims, Ideals, and Sacrifices. Online. *Columbia University*. 2017. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/332878043_REMEMBERING_GWANGJU_Pro-Democratization_Student_Movements_in_the_1980s_and_Their_Aims_Ideals_and_Sacrifices_So_Yon_Jun_Columbia_University. [cit. 2023-12-18].

²²² David Shim (2021) Cinematic Representations of the Gwangju Uprising: Visualising the “New” South Korea in ATaxiDriver, *Asian Studies Review*, 45:3, 454-470, DOI: 10.1080/10357823.2020.1837071

²²³ Ibid

Kwangdžu aj dnes, je významná svojím rozšírením narativu z lokálnej tragédie na celonárodnú.²²⁴

Tento posun je viditeľný aj v jednom z najsledovanejších filmov o povstaní v Kwangdžu – *Tchäksi Undžönsa*²²⁵ (v slovenčine *Taxikár*). *Taxikár* vznikol v búrlivom spoločenskom prostredí poháňaním protestmi, nazývanými ako *Čchosbuldžibhwe*, v rokoch 2016-2017 proti korupčnej vláde prezidentky Pak Künhje. Protesty vypukli pri príležitosti tridsiateho výročia demokratizácie Južnej Kórei a slúžili ako kulisa pre film vyobrazujúci symbolické povstanie za demokraciu. Ako bolo v prvých kapitolách spomínané, vláda prezidentky Pak Künhje, podobne ako jej otec, sa pokúšala o zasahovanie do filmovej produkcie. Režisér filmu Čang Hun a hlavný herec Song Kangho čelili počas natáčania niekoľkým vládnym zásahom, pričom Song Kangho figuroval na blackliste vlády.²²⁶

Film začína obrazom demonštrácii v Söule „požadujúce ukončenie stanného práva, ktoré sú násilne potlačené kórejskými policajtni. Hlavní hrdina, taxikár Kim Mansöb, spočiatku nejaví záujem demokratizáciu krajiny a demonštrantov kritizuje, zároveň ale čelí finančným problémom. V tom sa v reštaurácii pri obede dozvie o cudzincovi menom Hinzpeter, ktorý je ochotný zaplatiť veľkú čiastku za jednodňový výlet do Kwandžu. Napriek tomu, že mesto uzavrela armáda, Kim využije všetky svoje tajné cesty, vďaka ktorým nakoniec svojho klienta úspešne dovezie do Kwangdžu. Pri pohľade na množstvo, obetí a zničené mesto Kim neverí v to, že by to mohli byť následky vojenského potlačenia protestu. Pri rozhovore s protestujúcimi študentmi dokonca tvrdí, „že aj on bol raz vojenským veliteľom, a žiadny vojak by tohto masakru nebol schopný“²²⁷ Celkovo sa Kim javí ako politicky „poslušný“ občan Kórejskej republiky, ktorý vláde verí a nasleduje jej rozhodnutia podobne ako aj sám poznamenal, „vodič musí ísť kam zákazník chce“²²⁸. Kontrastne k nemu vystupuje jeho zákazník, žurnalistka Hinzpeter, ktorý chce odhaliť veľký príbeh a nezákonné, brutálne konania kórejskej vlády. V nemocnici, kde leží množstvo zranených ľudí a vidí utrpenie, ktoré sa v meste odohráva je taxikár vystavený priamemu stretu s realitou. Táto situácia spôsobila zmenu aj v jeho postoji

---

²²⁴ Yun-Jong Lee (2022) Gwangju and the 1980s film movement: the representation of the minjung in *OhMyDreamCountry*, *Journal of Japanese and Korean Cinema*, 14:1, 21-35, DOI: 10.1080/17564905.2022.2064039

²²⁵ *Tchäksi Undžönsa* (v slovenčine *Taxikár*) [film]. Réžia Čanghun. Showbox. Južná Kórea. 2017

²²⁶ YUK. Joowon (2019) Cultural censorship in defective democracy: the South Korean blacklist case, *International Journal of Cultural Policy*, 25:1, 33-47, DOI: 10.1080/10286632.2018.1557644

²²⁷ *Tchäksi Undžönsa* (v slovenčine *Taxikár*) [film]. Réžia Čanghun. Showbox. Južná Kórea. 2017

²²⁸ *Ibid*

a z politicky neangažovaného občana sa zrazu ocitáva v centre diania a je zatiahnutí do bojov za demokraciu.

Vo filme je viditeľných hned' niekoľko aspektov doby, v ktorej sa dej odohráva. Ako bolo vyššie spomínané, interpretácia protestov v Kwangdžu bola v tomto čase nemožná a protestanti boli označovaný za komunistických prívržencov. Film vyobrazuje nemožnosť domácich novin či médií o udalosti v Kwangdžu reportovať, a keď už, tak aj zobrazenie v národnej televízii hovorí o potlačení komunistických protestov. Preto bola návšteva cudzinca a jeho zdokumentovanie tak veľkou a dôležitou udalosťou pre obyvateľov mesta. Ďalším zaujímavým črtom filmu je využívanie zobrazovanie kórejskej vlajky vo filme. Kórejská vlajka je viditeľná na autách protestujúcich študentov a následne sú do nej zabalené aj telá mŕtvych obyvateľov. Jej použitie je ale zobrazené aj na autách vojakov strieľajúcich do davu, čím film jasne poukazuje na agresora, ktorým bol štát samotný.²²⁹

---

²²⁹ *Tchäksi Undžönsa* (v slovenčine *Taxikár*) [film]. Réžia Čanghun. Showbox. Južná Kórea. 2017

Záver

Hlavným cieľom tejto diplomovej práce bolo analyzovať interpretáciu moderných kórejských dejín v kórejskej filmovej tvorbe 21. storočia a jej ovplyvnenie súčasnou domácou a zahraničnou politikou. Práca sa sústredila na tri historicky traumatizujúce obdobia kórejských dejín – japonská okupácia (1910-1945), rozdelenie kórejského národa (1948-súčasnosť), demokratizácia krajiny (80.roky 20.storočia). Ďalej sa diplomová práca pokúsila ilustrovať nové trendy v interpretácii jednotlivých udalostí a porovnať ich s tzv. oficiálnymi interpretáciami, tak ako sú prezentované v kórejských školských učebniciach dejepisu. Ďalšími témami boli skúmanie politického a spoločenského dosahu danej doby na filmovú tvorbu, možné interferencie kórejskej vlády a jej motivácie na regulovanie či podporovanie vyobrazovaných naratívov.

Prvá kapitola s názvom „História, film a politika“ si kládla za cieľ definovať ako jednotlivé pojmy samostatne, tak aj v úzkej spojitosti a koexistencie medzi sebou. Tento cieľ nebol zďaleka tak jednoduchý ako by sa na prvý pohľad mohlo zdať. Práca sa v prvej podkapitole pokúsila o vyobrazenie významu histórie a kolektívnej pamäti v súčasnom spoločenskom diskurze. Snaží sa vysvetliť, že história nie je založená len na faktických údajoch, ale musíme brať do úvahy aj historické prerozprávania a interpretáciu udalostí historikmi. To môže viesť k neobjektívnemu hodnotovému postojom historikov a ich prenesenie vlastných ideologických či národných záujmov do interpretácie. To všetko vedie k tomu, že nie je možné akúkoľvek historickú interpretáciu označiť za stopercentne pravdivú alebo nepravdivú. K tomu sa nám pridáva aj funkcia kolektívnej pamäti. Kým históriu môžeme chápať ako faktické udalosti, kolektívna pamäť predstavuje skôr spôsob akým spoločnosť tieto historické fakty interpretuje a používa. Podobne tak nešlo v kapitole opomenúť pojmom národná identita, pretože práve historické udalosti a kolektívna pamäť sú faktory, ktoré sa na budovaní národnej identity úzko podieľajú.

Druhá podkapitola venovaná historickým filmom sa pokúsila o definíciu tohto filmového žánru. Rovnako tak priblížila základné črty týchto filmov a poukázala na stále prítomný boj medzi historikmi a filmovými tvorcami. Kapitola sa pokúsila vysvetliť, prečo je nutné na tieto filmy nahliadať nielen len z hľadiska či vyobrazujú „pravdivú“ alebo „nepravdivú“ históriu, ale aj z hľadiska spoločenskej a politickej doby, v ktorej filmy vznikli. Je to z toho dôvodu, že filmy reflektujú svoju dobu a dokážeme vďaka nim definovať aj súčasné problémy a potreby spoločnosti. Je to takisto miesto, ktoré slúži ako miesto pre reflektovanie kolektívnej pamäti a podobne tak tiež vplýva na jej vytváranie. Práve to, ako sú jednotlivé udalosti vo filmoch

vyobrazované vplýva na budovanie kolektívnej pamäti, ktorá je ľahko manipulovateľná politickými mocnosťami. Tie ju využívajú práva na to aby presadili svoje interpretácie a postoje k historickým udalostiam, a tie potom ďalej šírili či už cez školskú výuku, ale aj cez filmovú tvorbu.

Tretia podkapitola sa pokúša už konkrétnejšie, na príklade Kórei priblížiť, prečo je kórejská spoločnosť tak posadnutá svojou históriou. Sústredila sa na definíciu kórejskej pamäti, ktorá je tradičná, tým pádom, aj viac fixovaná na udalosti minulé, ktoré vidí stále v spojitosti so súčasnosťou. Toto spojenie je spôsobené aj mnohými jazvami, ktoré roky okupácie, vojenských konfliktov a potláčania na kórejskej spoločnosti zanechali. Rovnako tak sa kapitola pokúsila o priblíženie formovania kórejskej národnej identity a nacionalizmu, ktorý bol kľúčový v interpretácii kórejských dejín.

Vo štvrtej podkapitole zameranej na výuku histórie v Kórei som sa sústredila na popísanie vývoja jednotlivých školských zákonov a reforiem, ktoré so sebou jednotlivé vlády priniesli. Táto kapitola nebola založená na skúmaní konkrétnych školských učebniciach, ale pokúsila sa priniesť zhrnutie najpodstatnejších zmien a dominantných postojov v interpretácii kórejských dejín. Dôležitým sa v tejto kapitole stalo vyobrazenie kontrastu medzi dvoma opozičnými politickými táborami – pravicovo orientovanými a ľavicovo orientovanými politickými stranami. Rozdielne hodnoty a postoje k historickým udalostiam sú viditeľné v reformách jednotlivých politických strán, ktoré sa vždy snažili o presadenie si vlastnej interpretácie dejín. Je samozrejme nutné podotknúť, že počas vojenských režimov (1962-1980), nebola sloboda prejavu ani voľnosť v interpretáciách historických dejín tolerovaná, a bola hneď predmetom cenzúry. Ešte väčším upevnením moci počas reforiem Jusin (1972), došlo aj k zjednoteniu obsahu všetkých školských učebníc histórie a rozdielne názory boli vnímané ako protištátne a nebezpečné. K voľnejšej interpretácii došlo v Kórei až v roku 1993, podporenej demokratizáciou krajiny.

Posledná podkapitola si vytýčila za cieľ vyobraziť dejiny kórejskej kinematografie s cieľom pochopiť aký význam má filmová tvorba pre kórejskú spoločnosť a kedy sa historické témy do filmov dostali. Kapitola opäť postupovala chronologicky a pokúsila sa vykresliť prepojenie kórejskej politickej scény s filmovou tvorbou, ktoré bolo značné už od vlády prezidenta Čön Tuhwana. Ten rýchlo pochopil silu filmovej tvorby a využil ju na propagandu a zároveň na posilnenie kórejského národného cítienia a hrdosti.

Druhá časť diplomovej práce sa venovala jednotlivým historickým udalostiam a bola rozdelená na tri kapitoly. Prvá kapitola sa venovala Japonskej okupácii (1910-1945), ktorá ovplyvnila

vzťahy medzi krajinami na dlhé roky. Počas prvého juhokórejského prezidenta I Süngmana bola spolupráca s Japonskom odmietaná v dôsledku silného protijaponského cítenia, ktoré bolo aj súčasťou kórejského nacionalizmu. Situácia sa začala meniť po nástupe prezidenta Pak Čönghuiho, kedy boli tieto pocity potlačené v prospech ekonomického rozvoja krajiny. Avšak vojenské zločiny a volania po reparáciách začali v kórejskej spoločnosti rezonovať až po skončení studenej vojny. Jednou z bolestných udalostí japonskej okupácie boli tzv. comfort women, teda ženy, ktoré boli nútené slúžiť ako sexuálne otrokyne pre japonskú armádu. Existencia týchto žien bola dlho utajovaná a k zmene došlo až od roku 1991, keď Kim Haksun podala svedectvo o tyranii japonskými vojakmi. Téma comfort women začalo byť od tohto vyznania stále viac plodné aj vo filmoch a dokumentoch. Absencia ospravedlnenia a reparácií vplýva na kórejskú pamäť a motivuje režisérov. Významnými tvorbami sa stali napríklad film *I Can Speak*, ktorý vykresľuje príbeh staršej Kórejky, ktorá sa učí anglicky a vypovedá na zahraničnom súde, alebo film *Künjöhü ijagi* (Jej príbeh), ktorý predstavuje skutočný príbeh comfort women, ktoré súdnou cestou bojujú o kompenzácie v Šimonoseki v 90. rokoch. Ďalším novým prvkom vo filmoch o japonskej okupácii, bolo zobrazovanie kolaborácie Kórejcov s japonskou stranou.

Tretia kapitola sa zamerala na rozdelenie národa a Kórejskú vojnu. Jej cieľom bolo priblížiť historické udalosti vedúce k rozdeleniu a vypuknutiu vojny a následne zhodnotiť ako sa vzťahy medzi dvoma Kóreami vyvíjali. Dôsledkom dlho trvajúcej studenej vojny sa vzťahy k lepšiemu posunuli až v 90. rokoch 20. storočia. Do tejto doby slúžila Severná Kórea ako nepriateľ, na ktorého si musela Kórejská republika dávať pozor. Táto rétorika bola propagovaná aj vojenskými diktáturami v krajine, ktoré uplatňovali silné antikomunistické praktiky a kohokoľvek, kto hovoril pozitívne o severnej krajine označil za kolaboranta. Vďaka posunu v zahraničných vzťahoch sa aj vzťahy medzi Severnou a Južnou Kóreou začali posúvať k lepšiemu. S uvoľnením cenzúry a väčšej slobody prejavu prišli so zlepšením medzi kórejských vzťahov aj posuny vo vyobrazení Severnej Kórei vo filmovej tvorbe. Obraz sa posunul k pozitívnejším vyobrazeniam a nádeje na zjednotenie krajiny priniesli nové motívy spolupráce, kamarátska a zjednotenia medzi krajinami.

Štvrtá a posledná kapitola sa pokúsila vyobraziť cestu Kórejskej republiky k demokracii. Načrtla dva vojenské režimy v Kórei, ktoré trvali od roku 1962 do roku 1987, a ich vnímanie dnešnou kórejskou spoločnosťou. Často zobrazovanými témami v spojitosti s týmto obdobím sú posledné dni prezidenta Pak Čönghuiho, ktorý bol zavraždený šéfom KCIA a povstanie v Kwangdžu vnímané ako symbol demokratických protestov v Kórejskej republike. Kým

kritika vlády či udalosti povstania nemohli byť počas týchto režimov vôbec vyobrazované, vďaka uvoľneniu slobody prejavu a nástupu liberálnych strán k moci, sa tieto udalosti opäť prehodnotili. Tento posun je viditeľný aj vo filmovej tvorbe, kde nové filmy vyobrazujúce tieto udalosti, sa už neboja kritizovať predchádzajúce vlády a poukazovať aj na tmavé stránky týchto režimov.

Zoznam literatúry:

Prameny:

KIM. Junki. Her story. 2010. Dostupná z: [\(50\) Herstory - War Crushed Her Body But Not Her Soul // Viddsee.com - YouTube](#)

Kkŭtchnači anhŭn ijagi (v slovenčine Nekončiaci príbeh) [film]. Dostupná na: [\[Never Ending Story\] 2014 / 15min / Eng Subtitled. \(youtube.com\)](#)

Kŭnjŏŭi ijagi (v slovenčine Jej príbeh) [film]. Réžia Min Kjudong. Next Entertainment World. Južná Kórea. 121 min. 2018

I can speak (v slovenčine Môžem hovoriť) [film]. Réžia Kim Hjŏnsŏk. Lotte Entertainment. Južná Kórea. 119 min. 2017

Modern Boy (v slovenčine Moderný muž)[film]. Réžia Čŏng Čiu. CJ Entertainment. Južná Kórea. 2008

Rimämbŏ [slovensky Pamätaj] [film]. Réžia I Ilhjŏng. Južná Kórea: Moonlight Films, 2022

Kančchŏb Ličchŏrdžin. [film]. Réžia Čangdžin. Južná Kórea. 1999

Kongtonggjongbikujok (v slovenčine Pohraničné pásmo) [film]. Réžia Pak Čchanuk. Myung Films. Južná Kórea. 2000

2009 Lost Memories. [film]. Réžia I Simjŏng. Južná Kórea. 2002

Tchägŭkgi hwinallimjŏ [slovensky Putá vojny][film]. Réžia Kang Čegju. Južná Kórea: KD Media, 2004

Hwipcharam Kongdžu. [film]. Réžia I Čonghwan. Južná Kórea. Sinabro Entertainment. 2002

Welkchŏm Tchu Tongmakkol [slovensky Vitaj v Tongmakkol] [film]. Réžia Pak Kwanghjŏn. Južná Kórea: Showbox, 2005

Mogadisju. [film]. Réžia Rju Sŏngwan. CJ Entertainment. Južná Kórea

Jŏnpchjŏnghädžŏn [film]. Réžia Kim Haksun. Next Entertainment World. Južná Kórea. 2015

Inčchonsangrjukdžakčŏn [film]. Réžia Čŏng Täwon. CJ Entertainment. Južná Kórea. 2016

Sasŏnesŏ [film]. Réžia No Kjujŏb. D.seed. Južná Kórea. 2018

Čŭngbal (v slovenčine Zmiznutie). [film]. Réžia Sin Sangok. Južná Kórea. 1994

Hjŏjadong Ibalsa (v slovenčine Holič v Hjŏjadong). [film]. Réžia Im Čchansang. Showbox. 2005

Kŭttä Kŭsaramdŭl (v slovenčine Ľudia tej doby) [film]. Réžia Im Sangsu. CJ Entertainment. 2005

Tchäksi Undžönsa (v slovenčine Taxikár) [film]. Réžia Čanghun. Showbox. Južná Kórea. 2017

Literatúra:

ARBEIT, Marcel a Ian CHRISTIE. *Where is history today?: new ways of representing the past*. Olomouc: Palacký University, 2015, 207 stran : ilustrace, fotografie. ISBN 978-80-244-4760-5.

WHITE, Hayden. *Metahistorie: Historická imaginace v Evropě devatenáctého století*. [z anglického originálu preložil Miroslav Kotásek] Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-376-0, str.9

CARR, Edward Hallett a Jaroslav STRNAD. *Co je historie?: přednášky na universitě v Cambridge v lednu-březnu 1961*. Praha: Svoboda, 1967, 167 stran

Hunt, L. (2018) History. 1st edn. Polity Press. Available at:
<https://www.perlego.com/book/1536497/history-why-it-matters-pdf> (Accessed: 3 April 2023)

LE GOFF, Jacques a Irena KOZELSKÁ. *Paměť a dějiny*. Praha: Argo, 2007 - 2007, 264 stran ; 22 cm. ISBN 978-80-7203-862-6.

MASLOWSKI, Nicolas a Jiří ŠUBRT. *Kolektivní paměť: k teoretickým otázkám*. Praha: Karolinum, 2014, 319 stran ; 21 cm. ISBN 978-80-246-2689-5.

Peter J. Verovšek (2016) Collective memory, politics, and the influence of the past: the politics of memory as a research paradigm, *Politics, Groups, and Identities*, 4:3, 529-543, DOI: [10.1080/21565503.2016.1167094](https://doi.org/10.1080/21565503.2016.1167094)

JO, Eun A. Memory, Institutions, and the Domestic Politics of South Korean–Japanese Relations. *Cambridge University Press*. 2022, (76), 767–798.

PLOTNIKOVA, Evgeniya. *Historical Memory and National Identity. Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 2020, (505), 1026-1030.

Kim, M. (2019) *Korean Memories and Psycho-Historical Fragmentation*. [edition unavailable]. Springer International Publishing. Available at:
<https://www.perlego.com/book/3495221/korean-memories-and-psychohistorical-fragmentation-pdf>

SO, Kyunghee. KIM, Jungyun. LEE, Sunyoung. *The formation of the South Korean identity through national curriculum in the South Korean historical context: Conflicts and challenges*. *International Journal of Educational Development*, Volume 32, Issue 6, 2012, Pages 797-804. ISSN 0738-0593. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2011.11.005>

BURGOYNE, Robert. *The Hollywood historical film*. Oxford: Blackwell Publishing, 2008. ISBN 978-1-4051-4602-9

ROSENSTONE, Robert A. *History on film/film on history*. 2nd ed. Harlow: Pearson Education Limited, 2012, ISBN 9781408282557

ŠUCH, Juraj. Haydena Whita – živé písanie o dejinách. *Historická sociologie* [online]. Karolinum Press, 2019, **2019**(1), 139-145 [cit. 2023-06-06]. ISSN 1804-0616. Dostupné z: doi:10.14712/23363525.2019.9.

KOKEŠ, D. Radomír. Film v paměti a pamět ve filmu. *Kulturně-literární revue Pandora*. 2012, (24-25), 205-214. ISSN 1801-6782.

BURTON, James Amos. *Film, History and Cultural Memory: Cinematic Representations of Vietnam-era America during the culture wars, 1987-1995*. Nottingham, 2007. Dizertačná práca. University of Nottingham.

YOUNG, Eun Chae. Screening the Past: Historiography of Contemporary South Korean Cinema, 1998-2008. Chapel Hill, 2011, [cit. 2020-02-08] Dostupné také z: [Dissertation or Thesis | Screening the Past: Historiography of Contemporary South Korean Cinema, 1998-2008 | ID: 9s161686t | Carolina Digital Repository \(unc.edu\)](#)

HUR, Aram. Korea's Changing National Story and Democratic Future. In: *YouTube* [online]. 2021 [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=lnNYJKdaAoc&pp=ygUea29yZWZzIGNoYW5naW5nIG5hdGlvbmFsIHNo0b3J5>

HASEGAWA, Tsuyoshi a Kazuhiko TOGO. *East Asia's haunted present: historical memories and the resurgence of nationalism*. Westport, Connecticut: Praeger Security International, 2008, x, 261 s. ; 24 cm. ISBN 978-0-313-35612-4.

MORRIS-SUZUKI, Tessa, Morris LOW, Leonid PETROV a Timothy Y. TSU. *East Asia beyond the history wars: confronting the ghosts of violence*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2014 - 2013, 202 stran černobílé ilustrace. ISBN 978-1-138-85186-3.

BOUKALOVÁ, Tereza, Marie CIBULKOVÁ, Martina ČERVÍKOVÁ, et al. *Made in Korea II*. V Praze: Nová vlna, 2019, 447 stran : ilustrace ; 21 cm. ISBN 978-80-85845-94-5., str. 292-297

HWANG, Junsik. *Nationalism in Crisis: The Reconstruction of South Korean Nationalism in Korean History Textbooks (Han 'guksa)*. Toronto, 2016. Magisterská práca. University of Toronto.

XU, Stella. *Reconstructing ancient Korean history: the formation of Korean-ness in the shadow of history*. Lanham, Maryland: Lexington Books, 2016 - 2016, 1 online resource (249 p.). ISBN 1-4985-2145-2.

JO, Eun A. Memory, Institutions, and the Domestic Politics of South Korean–Japanese Relations. *International organization* [online]. New York, USA: Cambridge University Press, 2022, **76**(4), 767-798 [cit. 2023-06-22]. ISSN 0020-8183. Dostupné z: doi:10.1017/S0020818322000194

Bleiker, Roland, and Hoang Young-ju. “Chapter 12. Korean Sources of Conflict Resolution: An Inquiry into the Concept of Han.” *Mediating Across Difference* 248–269. Web.

KANG, Minsoo. The problem with Han. In: *AEON: Psyche* [online]. London, 18.03.2022 [cit. 2023-06-22]. Dostupné z: <https://aeon.co/essays/against-han-or-why-koreans-are-not-defined-by-sadness>

MCMAHON, Niall Edward Peter. *Cinematic han and the Historical Film: South Korean Cinema and the Representation Of Korea's Geopolitical Conflict in the Twentieth Century*. Australia, 2018. Dizertačná práca. Curtin University. Vedoucí práce Antonio Traverso,

Hyungryeol Kim & Stephanie K. Kim (2019) Global convergence or national identity making?: The history textbook controversy in South Korea, 2004-2018, *Asia Pacific Journal of Education*, 39:2, 252-263, DOI: [10.1080/02188791.2019.1621801](https://doi.org/10.1080/02188791.2019.1621801)

Hein, L.E., & Selden, M. (2000). *Censoring History: Perspectives on Nationalism and War in the Twentieth Century* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315292298>

Ch'oe, Yŏng-ho. "An Outline History of Korean Historiography." *Korean Studies* 4 (1980): 1–27. <http://www.jstor.org/stable/23717670>.

ČCHWE, Pjŏngtchäk. Hanguksa sŏsul panghjanŭi 'pchjočunhwa' sidowa kŭ munčččŏm (한국사 서술 방향의 '표준화' 시도와 그 문제점). *CBNU Journal of Educational Research*. 2017. ISSN 1598-5830

Kyunghee So, Jungyun Kim, Sunyoung Lee. The formation of the South Korean identity through national curriculum in the South Korean historical context: Conflicts and challenges. *International Journal of Educational Development*, Volume 32, Issue 6, 2012, Pages 797-804. ISSN 0738-0593. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2011.11.005>. (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0738059311001623>)

HAN, YUNA. "The New Right: Political Winds in South Korea." *Harvard International Review* 29, no. 1 (2007): 9–10. <http://www.jstor.org/stable/43650176>

CHOE, Sanghun. History textbook causes an uproar in South Korea. Online. *The New York Times*. 2008. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2008/11/17/world/asia/17iht-textbook.1.17888237.html>. [cit. 2023-12-21].

Yecies, B. and Shim, A. (2015) *The Changing Face of Korean Cinema*. 1st edn. Taylor and Francis. Available at: <https://www.perlego.com/book/1644184/the-changing-face-of-korean-cinema-1960-to-2015-pdf>

LEE, Hyangjin. *Contemporary Korean cinema: Identity, culture and politics*. Manchester University Press, 2000. ISBN 9781526141293

Paquet, D. (2010) *New Korean Cinema*. [edition unavailable]. Columbia University Press. Available at: <https://www.perlego.com/book/775114/new-korean-cinema-breaking-the-waves-pdf>

LEE, Samyel (2015). The Power of Cinema on the Korean Peninsula. *Global Politics Review*, vol. 1, No. 1, pp. 83–94

KIM, Molly Hyo. Film Censorship Policy During Park Chung Hee's Military Regime (1960-1979) and Hostess Films. Online. *IAFOR Journal of Cultural Studies*. 2016. ISSN 2187-4905. Dostupné

z: https://www.academia.edu/33470516/Film_Censorship_Policy_During_Park_Chung_Hees_Military_Regime_1960_1979_and_Hostess_Films?source=swp_share.

YUK. Joowon (2019) Cultural censorship in defective democracy: the South Korean blacklist case, *International Journal of Cultural Policy*, 25:1, 33-47, DOI: [10.1080/10286632.2018.1557644](https://doi.org/10.1080/10286632.2018.1557644)

Kim, K. H. (2011) *Virtual Hallyu*. Duke University Press. Available at: <https://www.perlego.com/book/1458298/virtual-hallyu-korean-cinema-of-the-global-era-pdf>

KIM. Ju Oak (2018) Korea's blacklist scandal: governmentality, culture, and creativity, *Culture, Theory and Critique*, 59:2, 81-93, DOI: [10.1080/14735784.2018.1446837](https://doi.org/10.1080/14735784.2018.1446837)
YOUNG, Ick Lew. *Brief History of Korea: A bird's Eye View*. *The Korea Society*. New York, 2000

KIM, Kwan-young. *Japan and Korea: A Turbulent History*. 1999. Dostupné také z: <https://www.lehigh.edu/~rfl1/courses/1999/spring/ir163/Papers/pdf/kwk2.pdf>

ECKERT, Carter J., Michael ROBINSON, Marta BUŠKOVÁ, Štěpánka HORÁKOVÁ, Miriam LÖWENSTEINOVÁ, Petr BLÁHA a Vladimír VIMR. *Dějiny Koreje*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 387 s. : mp., čb. fotoreprodukce ; 22 cm. ISBN 80-7106-411-4.,

South Korea discloses sensitive documents. 2005. Online: [S.Korea discloses sensitive documents - UPI.com](http://www.upi.com)

The Chosun Ilbo. 2005. Declassified Documents Could Trigger Avalanche of Lawsuits, online: [Declassified Documents Could Trigger Avalanche of Lawsuits - The Chosun Ilbo \(English Edition\): Daily News from Korea - National/Politics](http://www.chosunilbo.com)

SHIN. Jeeyoung. Screening Colonial Modernity: Cinematic Re-Imaginations of Colonial Korea in the 2000s, *Quarterly Review of Film and Video*, 2019, 36:8, 690-720, DOI: [10.1080/10509208.2019.1593030](https://doi.org/10.1080/10509208.2019.1593030)

Dudden, A. (2008) *Troubled Apologies Among Japan, Korea, and the United States*. [edition unavailable]. Columbia University Press. Available at: <https://www.perlego.com/book/774573/troubled-apologies-among-japan-korea-and-the-united-states-pdf>

Stetz, Margaret D.. "4. Reframing the "Comfort Women" Issue: New Representations of an Old War Crime". *Genocide and Mass Violence in Asia: An Introductory Reader*, edited by Frank Jacob, Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2019, pp. 61-77. <https://doi.org/10.1515/9783110659054-004>,

HERMANSSON, Casie a Janet ZEPERNICK. *The Palgrave handbook of children's film and television*. Cham: Springer International Publishing, 2019, 1 online resource (600 pages). ISBN 3-030-17620-7. Dostupné z: [doi:10.1007/978-3-030-17620-4](https://doi.org/10.1007/978-3-030-17620-4),

- CHOI, Minkoo. The Collaborator Mesmerized by a Nationalist: The Narrative Configuration of Nationalism and Colonial Modernity in the South Korean Film, "Modern Boy" (2008). *Athens Journal of History*. 2016, 2(2),
- CHOI, Chungmoo. *Healing Historical Trauma in South Korean Film and Literature*. London: Routledge, 2020, 1 online resource (236 pages). ISBN 0-429-50744-5. Dostupné z: doi:10.4324/9780429507441
- OHN, Chang-II. The Causes of the Korean War, 1950-1953. Online. *International Journal of Korean Studies*. 2010, s. 19-44. Dostupné z: https://ciaotest.cc.columbia.edu/journals/ijoks/v14i2/f_0019548_16694.pdf. [cit. 2023-12-21].
- ARMSTRONG, Charles K. Inter-Korean Relations in Historical Perspective. Online. *International Journal of Korean Unification Studies*. 2005, roč. 2, č. 14, s. 1-20. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/31065567.pdf>.
- KIM, Yeji (2020) Old narratives in new times: representations of North Korea and unification in South Korean social studies textbooks, Compare: A Journal of Comparative and International Education, 50:8, 1104-1121, DOI: [10.1080/03057925.2019.1579636](https://doi.org/10.1080/03057925.2019.1579636)
- KIM, Hyungryeol. KIM, Stephanie K. (2019) Global convergence or national identity making?: The history textbook controversy in South Korea, 2004-2018, *Asia Pacific Journal of Education*, 39:2,
- SANFORD, D. C. (1993). ROK'S NORDPOLITIK: REVISITED. *The Journal of East Asian Affairs*, 7(1), 1–31. <http://www.jstor.org/stable/23254205>
- Choe, Youngmin. "Postmemory DMZ in South Korean Cinema, 1999–2003." *Journal of Korean Studies*, vol. 18 no. 2, 2013, p. 315-336. *Project MUSE*, <https://doi.org/10.1353/jks.2013.0013>.
- SETH, Michael J. *Routledge Handbook of Modern Korean History*. 1. United Kingdom: Routledge, 2016. ISBN 9781317811497. Dostupné z: <https://doi.org/10.4324/9781315816722>.
- SAXER, CARL J. "Generals and Presidents: Establishing Civilian and Democratic Control in South Korea." *Armed Forces & Society*, vol. 30, no. 3, 2004, pp. 383–408. *JSTOR*, <https://www.jstor.org/stable/48608696>.
- CROISSANT, Aurel. Electoral Politics in South Korea. Online. S. 233-276. Dostupné z: <https://library.fes.de/pdf-files/iez/01361008.pdf>. [cit. 2023-12-20].
- TEICHMAN, Judith A. *The Politics of Inclusive Development*. Palgrave Macmillan New York, 2016. ISBN 978-1-137-55086-6.,
- GRAHAM, Edward Montgomery. *Reforming Korea's Industrial Conglomerates*. 2003, ISBN 0. 0881323373
- YANG S. *Kim Chae-gyu syndrome: South Korean politics and divergent filmic portrayals of the assassination of Park Chung Hee*. *International Journal of Asian Studies*. 2023:1-16. doi:10.1017/S1479591422000511

JUN, Soyon. REMEMBERING GWANGJU: Pro-Democratization Student Movements in the 1980s and Their Aims, Ideals, and Sacrifices. Online. *Columbia University*. 2017. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/332878043_REMEMBERING_GWANGJU_Pro-Democratization_Student_Movements_in_the_1980s_and_Their_Aims_Ideals_and_Sacrifices_Soyon_Jun_Columbia_University. [cit. 2023-12-18].

David Shim (2021) Cinematic Representations of the Gwangju Uprising: Visualising the “New” South Korea in *ATaxiDriver*, *Asian Studies Review*, 45:3, 454-470, DOI: 10.1080/10357823.2020.1837071

Yun-Jong Lee (2022) Gwangju and the 1980s film movement: the representation of the minjung in *OhMyDreamCountry*, *Journal of Japanese and Korean Cinema*, 14:1, 21-35, DOI: 10.1080/17564905.2022.2064039